

უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევა

ანგარიში

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

2017 წელი

სარჩევი

სარჩევი.....	2
შესავალი.....	3
კვლევის შესახებ ზოგადი ინფორმაცია, მეთოდოლოგია და შერჩევა	4
კვლევის მიზნები და ამოცანები	6
გამოკვლევის ანგარიში.....	7
სექცია 1: ძირითადი ინფორმაცია სამუშაო ძალის სტრუქტურისა და მახასიათებლების შესახებ	
სექცია 2: დასაქმება	24
სექცია 3: არსებული სამუშაო ძალის პროფესიული უნარები.....	29
სექცია 4: სამუშაო ძალის განვითარება	32
სექცია 5: მოთხოვნა სამუშაო ძალაზე	35
სექცია 6: საწარმოში არსებული ვაკანსიები	37
სექცია 7: პროფესიული განათლება	43
სექცია 8: დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეები	51
სექცია 9: დამწყები მუშახელის დაქირავება	53
ძირითადი მიგნებები	58
დანართები	63
<i>დანართი 1. დასაქმებულთა განაწილება ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით.....</i>	<i>63</i>
<i>დანართი 2. ორგანიზაციების რაოდენობა ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით.....</i>	<i>64</i>
<i>დანართი 3. დასაქმების ცვლილება ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით .....</i>	<i>65</i>
<i>დანართი 4. მრეწველობაში განხორციელებული ინვესტიციები ფიქსირებულ აქტივებში ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით.....</i>	<i>66</i>

შესავალი

დასაქმების ზრდა საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს და შესაბამისად იგი ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ამასთან, კერძო სექტორის შემდგომი განვითარება და ზრდა უმუშევრობის შემცირების და დასაქმების ზრდის ყველაზე ეფექტიან მექანიზმს წარმოადგენს. უმუშევრობის შემცირებისა და დასაქმების ზრდის მიმართულებით ეფექტიანი ეკონომიკური პოლიტიკის განსახორციელებლად, მნიშვნელოვანია საქართველოს შრომის ბაზრის ანალიზი, შრომის ბაზრის მოთხოვნის ტენდენციების შესწავლა და მის წინაშე არსებული გამოწვევების გამოვლენა. სწორედ აღნიშნულიდან გამომდინარე ჩატარდა „უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევა“, რომლის მიზანია საწარმოების მიერ მოთხოვნილი უნარების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება და მათი ანალიზი, ადამიანისეული კაპიტალის უნარებზე საწარმოების მოთხოვნის შესწავლა, რათა გაუმჯობესდეს უნარებთან მიმართებით შრომის ბაზარზე არსებული მოთხოვნა-მიწოდებას შორის ბალანსი და უნარების მოხმარების ეკონომიკური ეფექტი;

წინამდებარე ანგარიში წარმოადგენს „უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევის“ ანალიზს, რომელიც ანალიზებს სამუშაო ძალის ცვლილებას 2016-2017 წლების მიხედვით, დასაქმებულთა რაოდენობას პროფესიების (დასაქმების საერთაშორისო სტანდარტული კლასიფიკატორის ქვეჯგუფების დონეზე - ISCO88), განათლების მიღწეული დონეების (საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი), გენდერისა და პროფესიული ჯგუფების მიხედვით. ასევე პრობლემებს, რომლებიც თან ახლავს ამ პროფესიულ ჯგუფს მიკუთვნებული ადამიანების დასაქმებას. კვლევა აგრეთვე ანალიზებს თუ რა წყაროზე დაყრდნობით ახდენენ კადრების აყვანას საწარმოები, რა უნარები აკლიათ შრომის ბაზარზე აპლიკანტებს, საწარმოების მიერ დაქირავებული სამუშაო ძალის კომპეტენციას, საჭირო უნარების ნაკლებობას და იმ ზომებს, რომლებსაც საწარმოები მიმართავენ სამუშაო ძალის უნარების განვითარების კუთხით, კვლევის ჩატარებიდან მომავალი 12 თვის განმავლობაში პროფესიული ჯგუფების მიხედვით ახალი თანამშრომლების დაქირავების შესაძლებლობებს, არსებული ვაკანსიების რაოდენობას, პროფესიული ჯგუფების მიხედვით სამუშაო ძალის მოთხოვნის ზრდისა და შემცირების ტენდენციებს, მათ გამომწვევ მიზეზებს, საწარმოებში პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დასაქმების მაჩვენებელს, პროფესიულ სასწავლებლებთან კომპანიების თანამშრომლობის ფორმებს და მათ დამოკიდებულებას პროფესიული სწავლების მიმართ, საწარმოებში პროფესიული ჯგუფების მიხედვით უცხო ქვეყნის მოქალაქეების დასაქმების ტენდენციებს და დასაქმების გამომწვევ მიზეზებს, საწარმოთა განწყობას იმ ახალგაზრდების დასაქმების მიმართ, რომლებსაც ახალი დამთავრებული აქვთ სკოლა, პროფესიული სასწავლებელი თუ უნივერსიტეტი. კვლევის ბოლოს წარმოდგენილია ის მიგნებები, რომელთა გათვალისწინებაც მომდევნო წლებში მიზანშეწონილი იქნება შრომის ბაზრის განვითარების, შრომის ბაზარზე არსებულ მოთხოვნა-მიწოდებას შორის ბალანსის უზრუნველყოფის, დასაქმების ზრდის და უმუშევრობის შემცირების ხელშეწყობისთვის.

კვლევის შესახებ ზოგადი ინფორმაცია, მეთოდოლოგია და შერჩევა

2017 წელს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ფუნქციად განისაზღვრა შრომის ბაზრის მოთხოვნის კვლევა და ანალიზი. შესაბამისად, შრომის ბაზრის მოთხოვნის ტენდენციების შესასწავლად, დღის წესრიგში დადგა „უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევის“ ჩატარება.

ევროკავშირის, ევროპის სასწავლო ფონდის (ETF), შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) და პროფესიული განათლების ევროპული ცენტრის (CEDEFOP) გამოცდილების შესაბამისად მომზადდა უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევის მეთოდოლოგიური ჩარჩო და კითხვარი, რომლის საბოლოო ვერსია შეჯერდა სახელმწიფო უწყებებთან (საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო და საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო) თანამშრომლობის ფორმატში.

გამოსაკვლევ საწარმოთა შერჩევას გამოყენებულ იქნა საქართველოში მოქმედი არაფინანსური და ფინანსური კორპორაციების მონაცემთა ბაზა, რომელიც მოიცავს დაახლოებით 97 ათას აქტიურ საწარმოს/ორგანიზაციას. გენერალურმა ერთობლიობამ მოიცვა ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების კლასიფიკატორის NACE Rev.2-ის ყველა სექცია, რომელიც დაკავშირებულია ბიზნეს სექტორთან.

გამოსაკვლევ საწარმოთა შერჩევა განხორციელდა შემთხვევითი სტრატეგიული შერჩევის მეთოდის გამოყენებით. გენერალური ერთობლიობის სტრატეგიკაცია განხორციელდა შემდეგი პარამეტრების მიხედვით:

- რეგიონი (თბილისი და სხვა დანარჩენი რეგიონები);
- საწარმოს ზომა;
- საქმიანობის სახე (NACE Rev.2-ის სექციების დონეზე).

საწარმოთა ზომის განსაზღვრისას გამოყენებულ იქნა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ შემუშავებული ახალი მეთოდოლოგია საწარმოს ზომის განსაზღვრის შესახებ:

- **მსხვილად** ითვლება ისეთი საწარმო, სადაც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა აღემატება 249 კაცს ან საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა 60 მლნ ლარს;
- **საშუალოდ** ითვლება ისეთი საწარმო, სადაც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა მერყეობს 50-დან 249 კაცამდე, ხოლო საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა – 12 მლნ ლარიდან 60 მლნ ლარის ფარგლებშია;
- **მცირედ** ითვლება ისეთი საწარმო, სადაც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 50 დასაქმებულს და საშუალო წლიური ბრუნვის მოცულობა არ აღემატება 12 მლნ ლარის ფარგლებშია.

მსხვილი და საშუალო ზომის საწარმოები შეირჩა სრული მოცვით, ხოლო მცირე ზომის საწარმოების შემთხვევაში განხორციელდა შემთხვევითი სტრატეგიული შერჩევა. ამასთან, მცირე საწარმოები გაიყო ორ ჯგუფად: 1) **მიკრო მეწარმეებად**, სადაც დასაქმებულთა რაოდენობა შეადგენს 1-9 კაცს, ხოლო ბრუნვა არ აღემატება 2 მლნ ლარს; 2) **მცირე საწარმოებად**, სადაც დასაქმებულთა

რაოდენობა შეადგენს 10-49 კაცს და ბრუნვა 2 მლნ ლარიდან 12 მლნ ლარის ფარგლებშია წარმოდგენილი.

შერჩევის ზომა განისაზღვრა **6000** საწარმოთი. გარდა ამისა, შეირჩა სარეზერვო საწარმოები, რათა უზრუნველყოფილი ყოფილიყო ზუსტად 6000 საწარმოსგან ინფორმაციის შეგროვება. სარეზერვო საწარმოთა რაოდენობა განისაზღვრა 996 ერთეულით.

შერჩეულ საწარმოთა აღნიშნული რაოდენობა იძლევა იმის საშუალებას, რომ ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების კლასიფიკატორში (NACE Rev.2) მოცემული სექციების დონეზე მიღებული შეფასების ცდომილება არ აღემატება 5%-ს, ხოლო მთლიანად, ქვეყნის მასშტაბით გამოკვლევის ცდომილება არ აღემატება 2%-ს.

გამოკვლევისათვის საჭირო შერჩევის მოცულობის დასადგენად გამოყენებულ იქნა შემდეგი ფორმულა:

$$n = \frac{p(1-p)*N*Z_{(1+q)/2}^2}{p(1-p)*Z_{(1+q)/2}^2 + N*d^2} * deff$$

სადაც:

N არის პოპულაციის მოცულობა;

d - მაქსიმალური დასაშვები ცდომილება;

q - საიმედობის დონე;

$Z_{(1+q)/2}^2$ - სტანდარტული ნორმალური განაწილების (1+ q)/2 დონის კვანტილი;

def f - დიზაინ ეფექტის მნიშვნელობა.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია შერჩეულ საწარმოთა განაწილება ზომების მიხედვით:

საწარმოს ზომა	რაოდენობა გენერალურ ერთობლიობაში	შერჩეულ საწარმოთა რაოდენობა	რეზერვი	რეზერვის პროცენტი	კომენტარი
სულ	97581	6000	996		
მსხვილი	326	326			სრული მოცვით
საშუალო	1585	1585			სრული მოცვით
მცირე	8101	3240	784	20	
მიკრო	87569	849	212	20	

გამოკვლევასთან დაკავშირებით საველე სამუშაოები, შერჩეულ საწარმოებთან ინტერვიუების ჩატარება (137 ინტერვიუერი და 8 რეგიონალური ზედამხედველი), ინტერვიუების შედეგების კომპიუტერში ჩაწერა, მონაცემთა ბაზის გაწმენდა და მასში ხარვეზებისა და უზუსტობების აღმოფხვრა და გენერალურ ერთობლიობაზე გამოკვლევის შედეგების განზოგადების მიზნით მონაცემების შეწონვა შესრულდა „საქსტატის“ მიერ. აღნიშნული სამუშაოების შედეგად გამომავალი ცხრილების ანალიზი და წინამდებარე ანგარიში მომზადდა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

მიზანი

საწარმოების მიერ მოთხოვნადი პროფესიული უნარების შესწავლა, რომელიც აუცილებელია პიროვნების დასაქმებისთვის, რათა მაქსიმალურად გაიზარდოს უნარებთან მიმართებით შრომის ბაზარზე არსებულ მოთხოვნა-მიწოდებას შორის ბალანსი, უნარების მოხმარების ეკონომიკური ეფექტი და კერძო სექტორის ინვესტირება განათლებასა და პროფესიულ გადამზადებაში.

ამოცანები

- საქართველოს შრომის ბაზარზე არსებული მოთხოვნადი პროფესიების ანალიზი;
- ძირითადი პროფესიული უნარების დეფიციტისა და არსებული საჭიროებების შეფასება ეკონომიკური სექტორების მიხედვით;
- არსებული სამუშაო ძალის უნარების შესაბამისობის გამოვლენა;
- შრომის ბაზარზე სასურველი პროფესიული უნარების და/ან პროფესიული განათლების მქონე სამუშაო ძალის მოძიებასთან დაკავშირებით, დამსაქმებლების დამოკიდებულების შესწავლა;
- დამსაქმებლის მიერ სწავლებასა და გადამზადებაზე გაწეული საქმიანობის შესწავლა;
- საწარმოებში არსებული ვაკანსიების შესწავლა ეკონომიკური სექტორების მიხედვით ;
- საწარმოებში დასაქმებულების (მათ შორის უცხო ქვეყნის მოქალაქეების) სტრუქტურაზე ინფორმაციის მოპოვება;
- მოთხოვნადი პროფესიული უნარების იდენტიფიცირება.

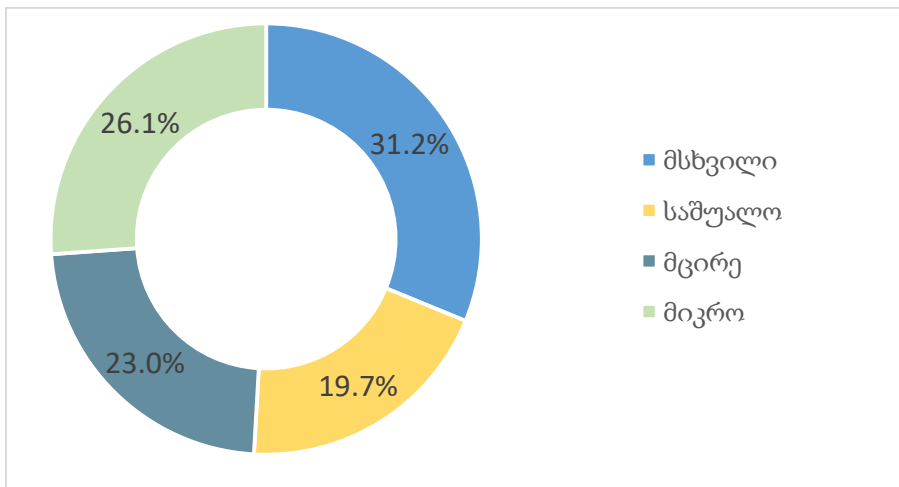
გამოკვლევის ანგარიში

სექცია 1: ძირითადი ინფორმაცია სამუშაო ძალის სტრუქტურისა და მახასიათებლების შესახებ

“უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევის” მონაცემების თანახმად, 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, საქართველოში ბიზნეს (არაფინანსური და ფინანსური კორპორაციები) სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობამ 790,484 ადამიანი შეადგინა, რაც 70,296 დასაქმებულთ (10%) მეტია გასული წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელთან შედარებით (720,188). ამასთან, დასაქმებულთა 97.4% მუშაობდა სრულ განაკვეთზე, ხოლო 2.6% - არასრულზე. კვლევის თანახმად, 2016 წელს დასაქმებულთა საშუალოწლიურმა რაოდენობამ 705,786 ადამიანი შეადგინა.

2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, დასაქმებულთა 31% მსხვილი საწარმოების წილად, ხოლო დასაქმებულთა 69% მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოებზე მოდის და აღნიშნულ საწარმოთა წილები, შესაბამისად 26%-23%-20%-ს შეადგენს. ამასთან, საშუალოდ ერთ მსხვილ საწარმოში დასაქმებულია 757, საშუალოში - 98, მცირეში - 22, ხოლო მიკროში - 2 ადამიანი;

დიაგრამა 1. დასაქმებულთა წილი საწარმოთა ზომების მიხედვით (%)

საწარმოს ზომა	საწარმოთა გენერალურ ერთობლიობაში	განაწილება	დასაქმებულთა რაოდენობა საწარმოს ზომების მიხედვით	საშუალო დასაქმება 1 საწარმოზე
მსხვილი	326		246,632	757
საშუალო	1,585		155,793	98
მცირე	8,101		18,1594	22
მიკრო	87,569		206,465	2

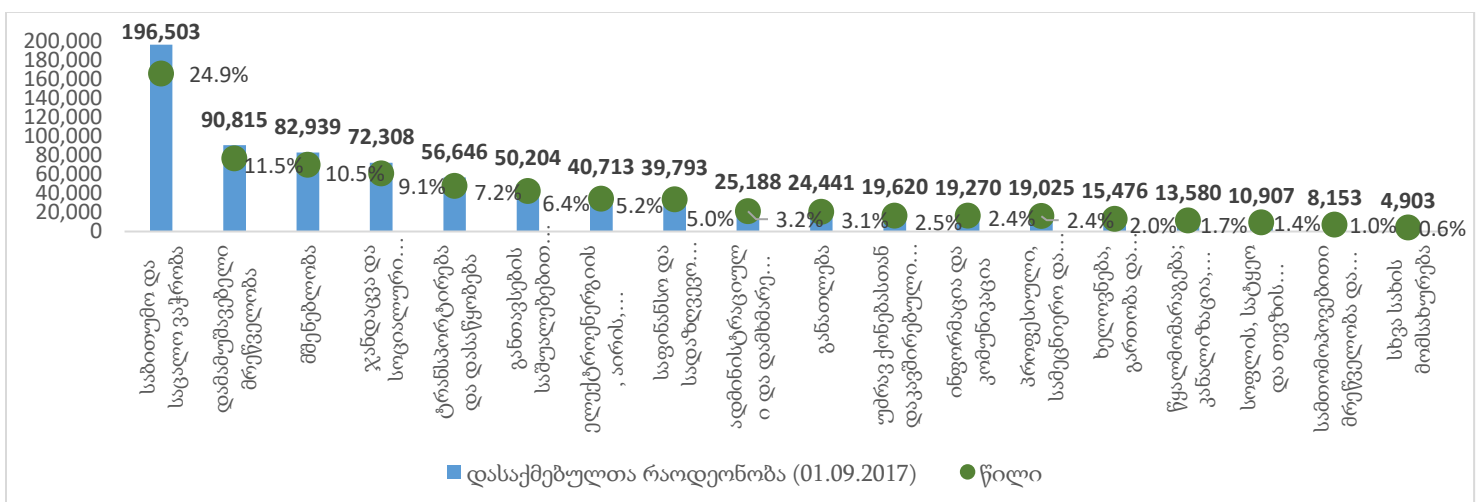
კვლევამ ცხადყო, რომ დასაქმებულთა თითქმის ორჯერ მეტი თბილისზე (66.9%; 528,953 ადამიანი) მოდის, საქართველოს ყველა ერთად აღებულ რეგიონებთან შედარებით (33.1%; 261,531). 2016 წელს საქართველოს მოსახლეობამ 3,720.4 ათასი კაცი შეადგინა, მათ შორის თბილისის მოსახლეობა 1,113.0 კაცი იყო ანუ მთლიანი მოსახლეობის 30%. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ თბილისში საკმაოდ მაღალია სამუშაო ძალის მიგრაცია, მათ შორის კონკურენცია და შესაბამისად უმუშევრობის დონე, რომელმაც 2016 წელს 22% შეადგინა.

კვლევამ დასაქმების გენდერულ ჭრილთან მიმართებით აჩვენა, რომ 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, არაფინანსურ და ფინანსურ კორპორაციებში დასაქმებული კაცების რაოდენობამ 478,137 (60%) შეადგინა, ხოლო ქალების რაოდენობამ - 312,347 (40%), ანუ 165,790 დაქირავებით დასაქმებულით მეტი. აღნიშნული სხვაობა აიხსნება იმ გარემოებით, რომ მეთოდოლოგიიდან გამომდინარე კვლევა არ მოიცავდა საჯარო განათლებისა და სახელმწიფო მმართველობის სფეროს, სადაც შედარებით მაღალია დასაქმებული ქალების წილი.

განათლების მიღწეული დონის მიხედვით დასაქმებულთა განაწილებასთან მიმართებით, კვლევამ აჩვენა, რომ დასაქმებულთა 56%-ს (442,203 ადამიანი) აქვს უმაღლესი განათლება, 31%-ს (247,616 ადამიანი) საშუალო განათლება და მხოლოდ 13%-ია (100,665 ადამიანი) პროფესიული განათლებით. ამრიგად, დასაქმებულთა განაწილება განათლების მიღწეული დონეების მიხედვით გვიჩვენებს, ერთი მხრივ უმაღლესდამთავრებულთა დასაქმების მაღალ დონეს, და მეორე მხრივ, პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების თვითრეალიზების დაბალ შესაძლებლობებს. თუმცა, ისიც გასათვალისწინებელია, რომ უმაღლესი განათლების მქონე პირთა რაოდენობა ბევრად აღემატება პროფესიული განათლების მქონეთა რაოდენობას.

2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, ეკონომიკური სექტორების მიხედვით დასაქმების მაღალი ხვედრითი წილით გამოირჩევა ვაჭრობის (24.9%), დამამუშავებელი მრეწველობის (11.5%), მშენებლობისა (10.5%) და ჯანდაცვის (9.1%) სექტორები (იხ. დანართი 1). საგულისხმოა, რომ ვაჭრობის, დამამუშავებელი მრეწველობისა და მშენებლობის სექტორებში საწარმოთა რაოდენობა ასევე მაღალი ხვედრითი წილით ხასიათდება (იხ. დანართი 2).

დიაგრამა 2. დასაქმებულთა განაწილება ეკონომიკური სექტორების მიხედვით (01.09.2017)

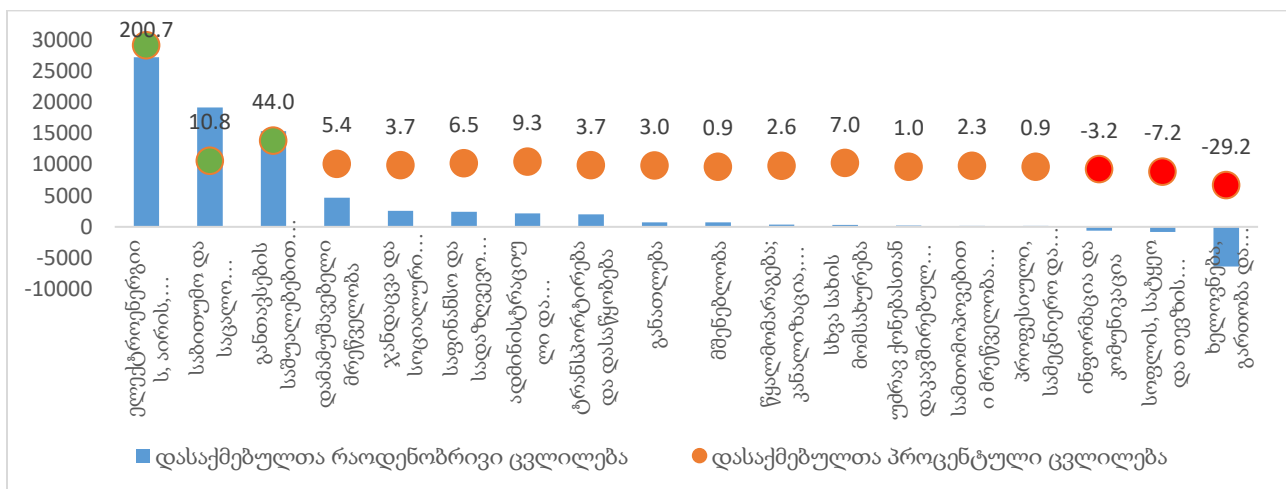

2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით დასაქმება საგრძნობლად გაიზარდა (200.7%; 27,172 დასაქმებული) ელექტროენერჯის, აირის, ორთქლისა და კონდიციონერული ჰაერის მიწოდების სექტორში (იხ. დანართი 3). აღნიშნული სექტორი მოიცავს ელექტროენერჯის, ბუნებრივი აირის, ორთქლის და ცხელი წყლის მიწოდებასთან დაკავშირებულ საქმიანობას - კაბელების, მილსადენების, წყალსადენების მუდმივი ინფრასტრუქტურის (ქსელის) საშუალებით. ყოველივე შეიძლება აიხსნას იმ გარემოებით, რომ ბოლო წლებში და განსაკუთრებით 2016 წელს მაღალი იყო აღნიშნულ სექტორში განხორციელებული ინვესტიციები ფიქსირებულ აქტივებში, რამაც 670.3 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც მრეწველობაში ფიქსირებულ აქტივებში განხორციელებული ინვესტიციების 55.3%-ია (იხ. დანართი 4).

დასაქმებულთა რაოდენობა ასევე გაიზარდა ტურიზმის (განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები, რაც მოიცავს სასტუმროებს, დასვენებისა და მოკლევადიანი განთავსების საშუალებებს, ასევე რესტორნებსა და საკვებით მომსახურების სხვა, ტურისტულ ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებულ საქმიანობებს) და ვაჭრობის სექტორებში. 2017 წლის მესამე კვარტალის წინასწარი მონაცემებით გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 181 მლნ ლარით გაიზარდა ტურიზმის სფეროში პროდუქციის მთლიანი გამოშვება (იხ. დანართი 5). აქედან, 73,8 მლნ ლარი სასტუმროებისა და კემპინგების მომსახურებაზე მოდის, ხოლო 16,1 მლნ რესტორნების, ბარების, სასადილოების მომსახურება და მზა საკვების მიწოდებაზე. ასევე, 2017 წლის მესამე კვარტალის წინასწარი მონაცემებით მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდამ სასტუმროებსა და რესტორნებზე 12.6% შეადგინა. 2017 წლის მეორე კვარტალში ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი 36%-ით გაიზარდა და შეადგინა 559,071.5 ათასი აშშ დოლარი¹. ტურიზმის სფეროში აღნიშნული პოზიტიური ცვლილებები დაკავშირებულია 2017 წელს აღნიშნულ სექტორში დასაქმების 44%-იან ზრდასთან.

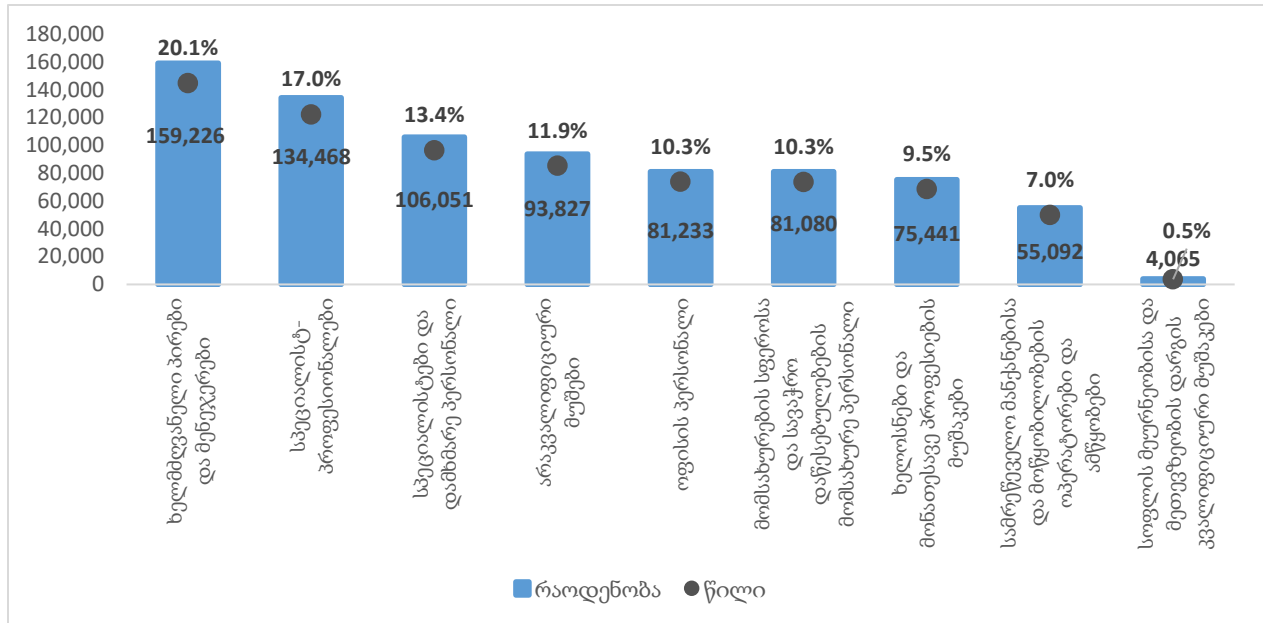
დიაგრამა 3. დასაქმებულთა ცვლილება წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით (01.09.2017 წ.)

¹ საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქართველოს საგადასახდლო ბალანსი, <https://www.nbg.gov.ge/uploads/banalceofpayments/bopbpm5geo.xls>

კვლევის თანახმად, დასაქმების საერთაშორისო სტანდარტული კლასიფიკატორის (ISCO 88) ძირითადი პროფესიული ჯგუფების და შესაბამისი ქვეჯგუფების მიხედვით, 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, დასაქმებულთა გადანაწილება შემდეგ სურათს იძლევა:

დიაგრამა 4. დასაქმებულთა წილი საერთაშორისო სტანდარტული კლასიფიკატორის (ISCO 88) ძირითადი ჯგუფების მიხედვით (%)

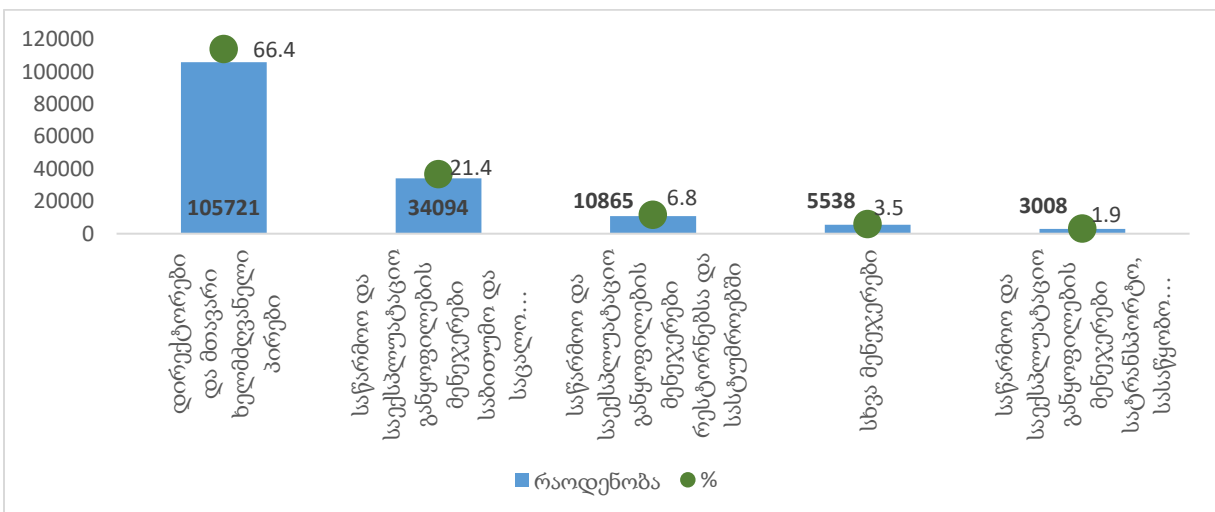

კერძოდ:

➤ ხელმძღვანელი პირები და მენეჯერები

ძირითადი ჯგუფების მიხედვით ყველაზე მეტი დასაქმებული ხელმძღვანელ პირებზე მოდის (20.1%; 159,226 დასაქმებული), რაც მეტყველებს ქვეყანაში ხელმძღვანელი პირებისა და სხვადასხვა პროფილის მენეჯერების სიმრავლეზე.

დიაგრამა 5: დასაქმებულთა განაწილება ხელმძღვანელი პირების და მენეჯერების მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ **დირექტორები და მთავარი ხელმძღვანელი პირები** ყველაზე მეტად - 66.4%-ით (105,721 დასაქმებული) არიან წარმოდგენილი ძირითად ჯგუფში.

დირექტორები და მთავარი ხელმძღვანელი პირები ხელმძღვანელობენ საწარმოებს, სულ მცირე ორი მენეჯერის დახმარებით, განსაზღვრავენ და აყალიბებენ პოლიტიკას, გეგმავენ, წარმართავენ და კოორდინირებას უწევენ საწარმოს საქმიანობებს, დირექტორთა საბჭოს ან სხვა მმართველი ორგანოს მიერ შემუშავებული ძირითადი პრინციპების შესაბამისად.

- ✓ **საწარმო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში** - წარმოდგენილია 34,094 დასაქმებულით (21.4%) და წინამდებარე შემთხვევაში აერთიანებს სამ მცირე ჯგუფს:

საწარმო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები, რომელთა რიცხვი მთლიანობაში უნდა შეადგენდეს სამ ან მეტ მენეჯერს, გეგმავენ, წარმართავენ და კოორდინირებას უწევენ მომსახურების სფეროს და საქონლის წარმოებასთან დაკავშირებულ საქმიანობებს, ამ სამუშაოებს ახორციელებენ დირექტორების და მმართველი პირების აქტიური ხელმძღვანელობით და სხვა განყოფილებების ან ქვეგანყოფილებების მენეჯერების დახმარებით;

სხვა განყოფილების მენეჯერები წარმართავენ თავიანთი განყოფილების სამუშაოების დაგეგმვას, წარმართვასა და კოორდინირებას, შედეგების ანალიზსა და ანგარიშების წარდგენა დირექტორებსა და მთავარი მმართველი პირებისათვის;

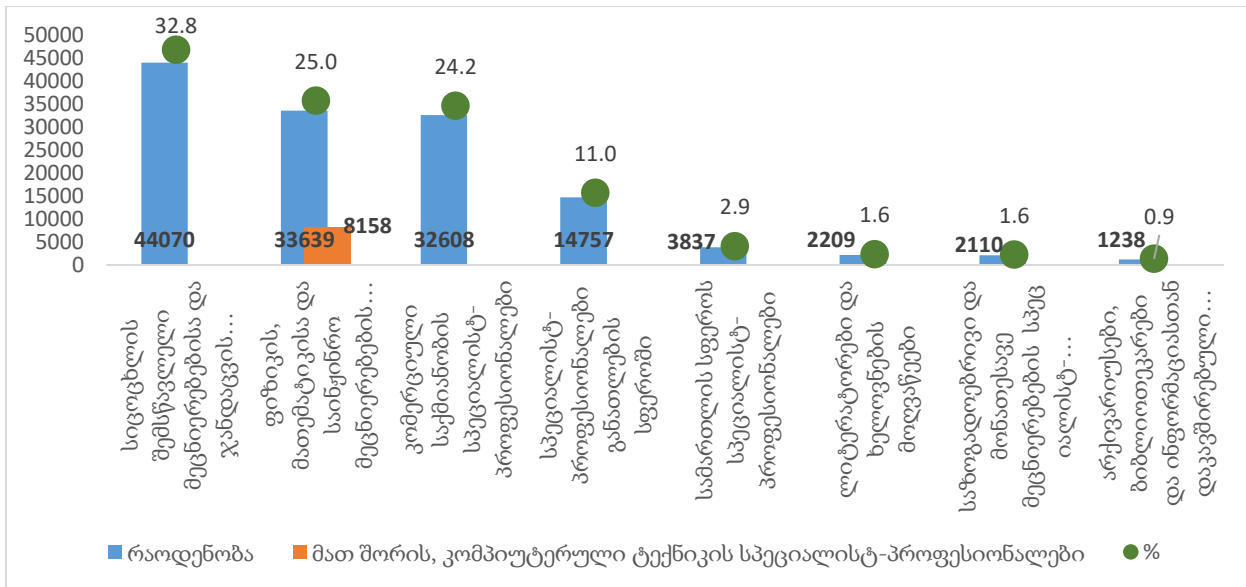
გენერალური მენეჯერები ხელმძღვანელობენ სხვადასხვა მცირე საწარმოებს, ერთი მენეჯერისა და უფრო დაბალი რანგის თანამშრომლების დახმარებით.

- ✓ **საწარმო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები რესტორნებსა და სასტუმროებში** - წარმოდგენილია 10,865 დასაქმებულით (6.8%). აღნიშნული პირები წარმართავენ და კოორდინირებას უწევენ საწარმოს იმ საქმიანობებს, რომლებიც უკავშირდება განთავსების ადგილის უზრუნველყოფას, პროდუქტების მიწოდებას და სხვა მსგავს მომსახურებების გაწევას. ამ სამუშაოებს ახორციელებენ მმართველი პირების ხელმძღვანელობით.

- ✓ **საწარმო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები სატრანსპორტო, სასაწყობო მეურნეობებსა და კავშირგაბმულობაში** - წარმოდგენილია 3,008 დასაქმებულით (1.9%). წარმართავენ და კოორდინირებას უწევენ საწარმოს საქმიანობებს შესაბამისი მომსახურებების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით.

➤ **სპეციალისტ-პროფესიონალებზე** მოდის დასაქმებულების 17% (134,468 დასაქმებული).

დიაგრამა 6: დასაქმებულთა განაწილება სპეციალისტ-პროფესიონალების მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ **სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 44,070 დასაქმებულით (32.8%). აწარმოებენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს, ხვეწენ და შეიმუშავენ თეორიებს, კონცეფციებს და სამუშაო მეთოდებს. ასევე ეწევიან ბიოლოგიაში, ზოოლოგიაში, ბოტანიკაში, ეკოლოგიაში, ფიზიოლოგიაში, ბიოქიმიაში, მიკრობიოლოგიაში, ფარმაკოლოგიაში, აგრონომიასა და მედიცინაში არსებული მეცნიერულ ცოდნის პრაქტიკულ გამოყენებას.
- ✓ **ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 33,639 დასაქმებულით (25%). აწარმოებენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს, ხვეწენ და აუმჯობესებენ კონცეფციებს, თეორიებსა და სამუშაო მეთოდებს, ასევე პრაქტიკაში იყენებენ მეცნიერულ ცოდნას ისეთ დარგებში, როგორცაა ფიზიკა, ასტრონომია, მეტეოროლოგია, ქიმია, გეოფიზიკა, გეოლოგია, მათემატიკა, სტატისტიკა, არქიტექტურა, ტექნიკა და ტექნოლოგია.
- ✓ **კომპიუტერული ტექნიკის სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 8,158 დასაქმებულით (6.1%). აღნიშნული პირები აწარმოებენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს, გეგმავენ, შეიმუშავენ და ხვეწენ კომპიუტერული სისტემების, პროგრამული უზრუნველყოფის და სხვა მსგავსი სფეროების კონცეფციებს, პრინციპებსა და სამუშაო მეთოდებს. ასევე ემსახურებიან მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემების ფუნქციონირებას, რათა უზრუნველყონ მონაცემთა განზოგადება და უსაფრთხოება.
- ✓ **კომერციული საქმიანობის სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 32,608 დასაქმებულით (24.2%). აწარმოებენ ბუღალტრული მომსახურებების, საკადრო პოლიტიკას დაგეგმვას, კონსულტირებასა და განხორციელებას; ბიზნესთან დაკავშირებულ საქმიანობას,

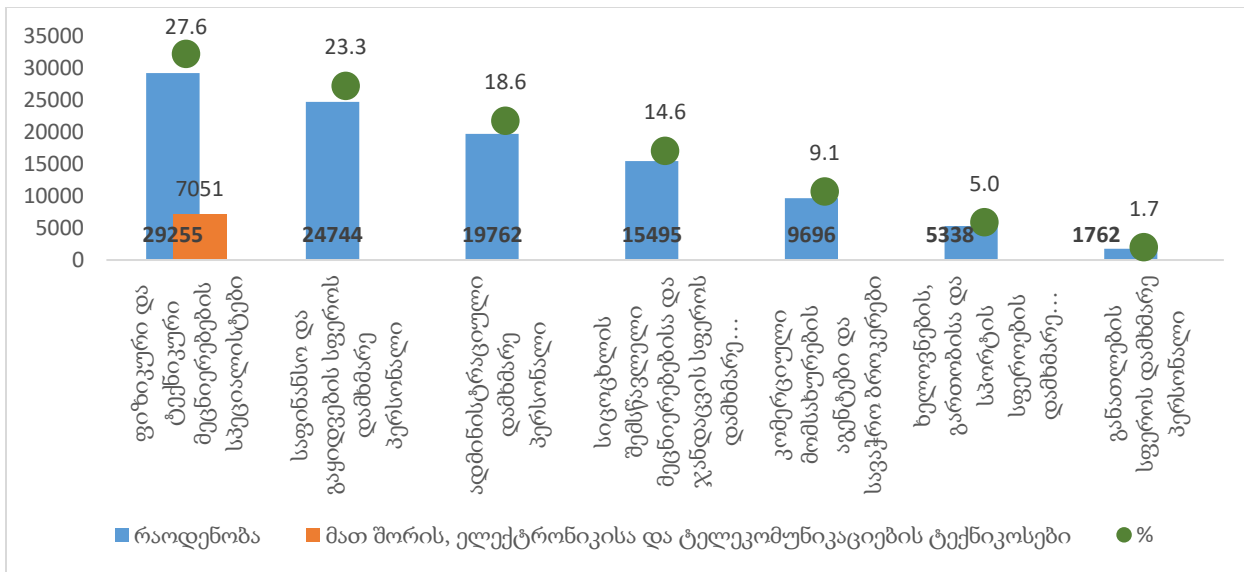
როგორცაა მარკეტინგი, რეკლამა, საზოგადოებრივი ურთიერთობები და დაპატენტების წესების გამოყენება.

- ✓ **სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში** - წარმოდგენილია 14,757 დასაქმებულით (11%). აღნიშნული ქვეჯგუფი აერთიანებს: უმაღლესი, საშუალო, დაწყებითი, სკოლამდელი, სპეციალური განათლების და სხვა პედაგოგებს. ასწავლიან ერთი ან მეტი დისციპლინის თეორიას და პრაქტიკას სხვადასხვა საგანმანათლებლო დონეზე, აწარმოებენ კვლევებს, აუჯობებსებენ ან ხვეწენ კონცეფციებს, თეორიებსა და სამუშაო მეთოდებს თავიანთ შესაბამის დისციპლინაში, ამზადებენ სასწავლო წიგნებსა და სხვა დამხმარე სასწავლო საშუალებებს.
- ✓ **სამართლის სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 3,837 დასაქმებულით (2.9%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: იურისტებს, მოსამართლეებს და სამართლის სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალებს. აწარმოებენ კვლევებს სამართლებრივ პრობლემებზე, აპროექტებენ კანონებსა და წესდებებს, კონსულტაციებს უწევენ კლიენტებს პრობლემის იურიდიულ ასპექტებზე, უძღვებიან დაცვასთან და ბრალდებასთან დაკავშირებულ საქმეებს სასამართლოში ან წარმართავენ სასამართლო სხდომებს და გამოაქვთ განაჩენი სასამართლოში.
- ✓ **ლიტერატორები და ხელოვნების მოღვაწეები** - წარმოდგენილია 2,209 დასაქმებულით (1.6%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მწერლებს, ჟურნალისტებს, მოქანდაკეებს, მხატვრებს, კომპოზიტორებს, მუსიკოსებს, მომღერლებს, ქორეოგრაფებს, მოცეკვავეებს, ფილმის, თეატრისა და მონათესავე სფეროების მსახიობებს, რეჟისორებსა და მწერლებს. ქმნიან ან ასრულებენ ლიტერატურულ, დრამატულ, მუსიკალურ და სხვა სახის ხელოვნების ნიმუშებსა და ნაწარმოებებს.
- ✓ **საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 2,110 დასაქმებულით (1.6%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: ეკონომისტებს, სოციოლოგებს, ფილოსოფოსებს, ისტორიკოსებს, პოლიტოლოგებს, ფილოლოგებს, მთარგმნელებს, თარჯიმნებს, ფსიქოლოგებს, სოციალური მომსახურების სპეციალისტ-პროფესიონალებს. აწარმოებენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს, ამუშავებენ და სრულყოფენ კონცეფციებს, თეორიებსა და სამუშაო მეთოდებს, პრაქტიკულად იყენებენ ცოდნას, რომელიც დაკავშირებულია ფილოსოფიასთან, პოლიტიკასთან, ეკონომიკასთან, სოციოლოგიასთან, ანთროპოლოგიასთან, ისტორიასთან, ფილოლოგიასთან, ლინგვისტიკასთან, ფსიქოლოგიასა და სხვა საზოგადოებრივ მეცნიერებებთან. ასევე უწევენ სოციალურ მომსახურებებს.
- ✓ **არქივარიუსები, ბიბლიოთეკარები და ინფორმაციასთან დაკავშირებული მონათესავე პროფესიების სპეციალისტ-პროფესიონალები** - წარმოდგენილია 1,238 დასაქმებულით (0.9%). აღნიშნული ჯგუფი აერთიანებს: არქივარიუსებს, ბიბლიოთეკარებსა და მუზეუმის მცველებს. ინახავენ და ზრდიან არქივების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სამხატვრო გალერეების და სხვა მსგავსი დაწესებულებების ფონდებს.

➤ **სპეციალისტებსა და დამხმარე პერსონალზე** მოდის დასაქმებულების 13.4% (106,051 დასაქმებული).

დიაგრამა 7: დასაქმებულთა განაწილება სპეციალისტებისა და დამხმარე პერსონალის მიხედვით

მათ შორის:

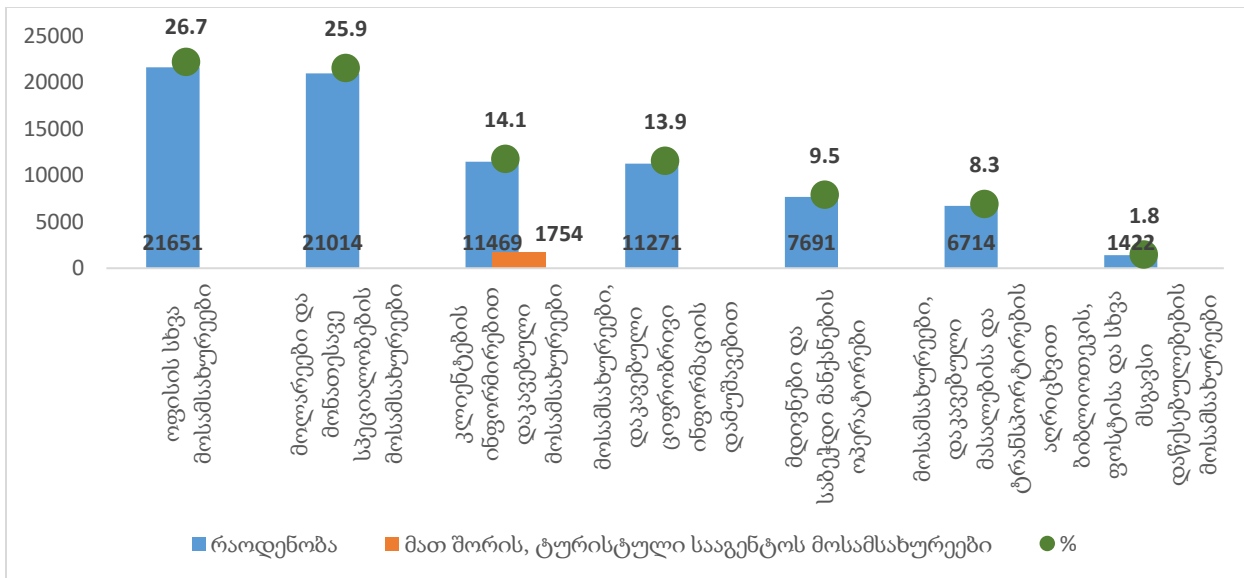
- ✓ **ფიზიკური და ტექნიკური მეცნიერების სპეციალისტები** - წარმოდგენილია 29,255 დასაქმებულთ (27.6%). ასრულებენ ტექნიკურ სამუშაოებს, რაც უკავშირდება ფიზიკური მეცნიერების, ასევე კომპიუტერული და სხვა ტექნიკური დარგების კონცეფციებისა და საექსპლუატაციო მეთოდების შემუშავებასა და გამოყენებას; აკონტროლებენ და ექსპლუატაციას უწევენ ტექნიკურ მოწყობილობებს, საფრენ აპარატებს, გემებს, ასევე ამოწმებენ საწარმოო და სხვა პროცესების უსაფრთხოების ასპექტებს. საგულისხმოა, რომ მათ შორის, **ელექტრონიკისა და ტელეკომუნიკაციების ტექნიკოსები** - წარმოდგენილია 7,051 დასაქმებულთ (24.1%). ასრულებენ ტექნიკურ სამუშაოებს, რომელიც უკავშირდება ელექტრონიკისა და ტელეკომუნიკაციების დარგში კვლევებს, აგრეთვე ელექტრონული მოწყობილობების, ელექტრონული და ელექტრომექანიკური სატელეკომუნიკაციო სისტემების შემუშავებას, დამზადებას, აწყობას, აშენებას, ექსპლუატაციას, შენახვასა და რემონტს.
- ✓ **საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალი** - წარმოდგენილია 24,744 დასაქმებულთ (23.3%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: ქაღალდების დილერებს, ბროკერებს, სადაზღვევო აგენტებს, უძრავი ქონების აგენტებს, მოგზაურობის კონსულტანტებს, გაყიდვების აგენტებს, შესყიდვების აგენტებს, საქონელმცოდნეებს, შეფასების ექსპერტებს და აუქციონისტებს, საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალს. ყიდულობენ და ყიდნიან ფინანსურ დოკუმენტებს, სხვადასხვა სახის დაზღვევებს, უძრავ ქონებას, მოგზაურობასთან დაკავშირებულ და სხვა კომერციულ მომსახურებებს, უცხოურ ვალუტას.
- ✓ **ადმინისტრაციული დამხმარე პერსონალი** - წარმოდგენილია 19,762 დასაქმებულთ (18.6%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მდივან-ადმინისტრატორებს და სხვადასხვა დამხმარე პერსონალს. ახორციელებენ საინფორმაციო კავშირების უზრუნველყოფასთან, დოკუმენტაციის წარმოებასა და გარკვეული ორგანიზაციული ქვედანაყოფის შიდა ადმინისტრაციულ კოორდინაციასთან დაკავშირებულ საქმიანობას, უზრუნველყოფენ ინფორმაციის გაცვლას ორგანიზაციის სხვადასხვა ქვეგანყოფილებებს შორის.

- ✓ **სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სფეროს დამხმარე პერსონალი** - წარმოდგენილია 15,495 დასაქმებულით (14.6%). ასრულებენ ტექნიკურ სამუშაოებს, რომელიც უკავშირდება კონცეფციების, თეორიების, პრინციპებისა და სამუშაო მეთოდების შემუშავებასა და პრაქტიკულ გამოყენებას განსაკუთრებით საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების, სოფლის მეურნეობის, სატყეო მეურნეობის, სანიტარიის, მედიცინის, ვეტერინარიის, ფარმაცევტიკისა და სხვა მონათესავე დარგებში, ასევე უწევს დახმარებას საექთნო, სამედიცინო საქმიანობის და ხალხური და არატრადიციული მედიცინის სფეროში.
- ✓ **კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები** - წარმოდგენილია 9,696 დასაქმებულით (9.1%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: სავაჭრო ბროკერებს, კლირინგისა და ფორვარდული გარიგების აგენტებს, დაქირავებისა და შრომითი ხელშეკრულების აგენტებს, კომერციული მომსახურების აგენტებს და სავაჭრო ბროკერებს. ამყარებენ საჭირო კონტაქტებს მყიდველებსა და გამყიდველებს შორის, ბითუმად ყიდულობენ და ყიდიან ფართო მოხმარების საგნებს, ახორციელებენ მომხმარებელთა საკლირინგო პროცედურებს და უზრუნველყოფენ ექსპორტ/იმპორტის ლიცენზიებისა და დაზღვევების მოწესრიგებას, ასევე უზრუნველყოფენ მუშახელის მოძიებას ვაკანტური ადგილებისთვის, დებენ შრომით კონტრაქტებს კონკრეტული პროექტების განსახორციელებლად და ყიდიან სხვადასხვა სახის კომერციულ მომსახურებას.
- ✓ **ხელოვნების, გართობისა და სპორტის სფეროების დამხმარე პერსონალი** - წარმოდგენილია 5,338 დასაქმებულით (5%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: დეკორატორებს და კომერციული დიზაინერებს; რადიო, ტელე და სხვა წამყვანებს; ქუჩის და ღამის კლუბების მუსიკოსებს, მომღერლებს და მოცეკვავეებს, მასხარებს, ილუზიონისტებს, აკრობატებს, სპორტსმენების და მონათესავე პროფესიების დამხმარე პერსონალს. ქმნიან საქონლის დიზაინს ან ინტერიერის დეკორაციებს, გადასცემენ ინფორმაციებს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით, ართობენ მაყურებელს გასართობი და სანახაობრივი სპექტაკლებით სცენაზე, მიუზიკ-ჰოლებში, ქუჩებში, ცირკებში, სტადიონებზე, მონაწილეობენ სპორტულ შეჯიბრებებში.
- ✓ **განათლების სფეროს დამხმარე პერსონალი** - წარმოდგენილია 1,762 დასაქმებულით (1.7%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: დაწყებით, სკოლამდელ და სპეციალური განათლების დამხმარე პერსონალს. ასწავლიან სხვადასხვა საგნებს დაწყებით და სკოლამდელ საგანმანათლებლო დონეზე, ორგანიზებას უკეთებენ საგანმანათლებლო ღონისძიებებს განსაკუთრებით დაწყებითი სკოლის ასაკის ბავშვებისათვის ან ასწავლიან ფიზიკურად და გონებრივად შეზღუდულ ბავშვებს, მოზარდებს ან მათ ვისაც სწავლასთან დაკავშირებული პრობლემები აქვთ.

➤ **ოფისის პერსონალზე** მოდის დასაქმებულების 10.3% (81,233 დასაქმებული).

დიაგრამა 8: დასაქმებულთა განაწილება ოფისის პერსონალის მიხედვით

- ✓ **ოფისის სხვა მოსამსახურეები** - წარმოდგენილია 21,651 დასაქმებულით (26.7%). ასრულებენ სხვადასხვა სახის საოფისე სამუშაოებს, რომელებიც ძირითადად უკავშირდება სხვადასხვა ჩანაწერების წარმოებას (დოკუმენტების შევსება, ქსეროკოპირება ან ასლის გადაღება).
- ✓ **მოლარეები და მონათესავე სპეციალობების მოსამსახურეები** - წარმოდგენილია 21,014 დასაქმებულით (25.9%). ახორციელებენ საკასო ოპერაციებს მაღაზიებსა და სხვა ორგანიზაციებში, მათ შორის იმ დაწესებულებებში, რომლებიც ღებულობენ ფსონებს, გირაოს გადასახადს, დაკავებულნი არიან ვალების აკრეფით.
- ✓ **კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული მოსამსახურეები** - წარმოდგენილია 11,469 დასაქმებულით (14.1%), რომელთაგან 15.3% (1,754 დასაქმებული) ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეებს წარმოადგენენ. მთლიანობაში, აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეებს, მომსვლელთა მიღებითა და ინფორმირებით დაკავებულ მოსამსახურეებს, ტელეფონის ოპერატორებს.
- ✓ **მოსამსახურეები, დაკავებული ციფრობრივი ინფორმაციის დამუშავებით** - წარმოდგენილია 11,271 დასაქმებულით (13.9%). აღნიშნული პირები იღებენ, ორგანიზებას უკეთებენ და ამუშავებენ ბუღალტრულ ოპერაციებთან და აღრიცხვასთან დაკავშირებულ, სტატისტიკურ, ფინანსურ და სხვა ციფრობრივ მონაცემებს, აღრიცხავენ კომერციულ საქმიანობასთან დაკავშირებულ გარიგებებს ნაღდი ანგარიშსწორებით.
- ✓ **მდივნები და საბეჭდი მანქანების ოპერატორები** - წარმოდგენილია 7,691 (9.5%) დასაქმებულით. აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: სტენოგრაფისტებსა და მბეჭდავეებს, ტექსტების სარედაქციო მოწყობილობის ოპერატორებს, მონაცემთა შემყვანებს, გამომთვლელი მანქანების ოპერატორებსა და მდივნებს. მდივნები და

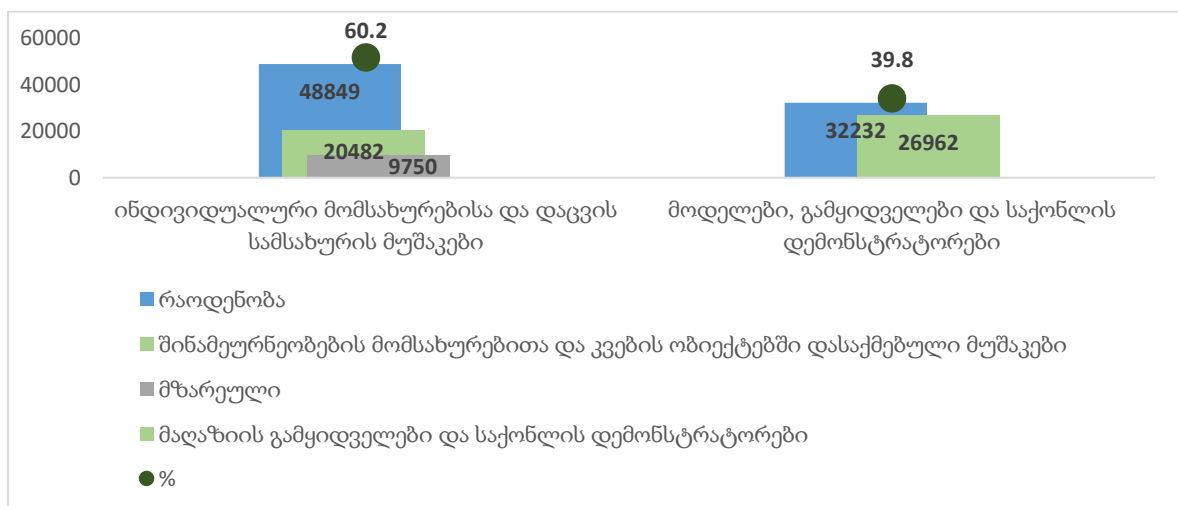
საბეჭდი მანქანების ოპერატორები იწერენ ზეპირ ან წერილობით ინფორმაციებს ფურცელზე ან მანქანური წაკითხვისათვის განკუთვნილი ფორმით, იყენებენ საანგარიშო, გამომთვლელ მანქანებს, ასევე რედაქტირებას უკეთებენ და აფორმებენ კორესპონდენციასა და დოკუმენტაციას მიღებული სტანდარტების შესაბამისად, ასრულებენ მდივნის სხვა ფუნქციებს.

- ✓ **მოსამსახურეები, დაკავებული მასალებისა და ტრანსპორტირების აღრიცხვით** - წარმოდგენილია 6,714 (8.3%) დასაქმებულით. აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: საწყობში აღრიცხვით, პროდუქციისა და ტრანსპორტირების აღრიცხვით დაკავებულ მოსამსახურეებს. აღრიცხავენ წარმოებულ და შეძენილ საქონელს, საქონელს საწყობში და გადატვირთულ საქონელს, მასალებს, რაც აუცილებელია განსაზღვრული გრაფიკის მიხედვით წარმოებისათვის, ან კოორდინაციას უწევენ სამგზავრო და სატვირთო ტრანსპორტს.
- ✓ **ბიბლიოთეკის, ფოსტისა და სხვა მსგავსი დაწესებულებების მოსამსახურეები** - წარმოდგენილია 1,422 დასაქმებულით (1.8%) ასრულებენ საოფისე სამუშაოებს ბიბლიოთეკებსა და საფოსტო ოფისებში, ავსებენ დოკუმენტებს, ამზადებენ მონაცემებს დასამუშავებლად და ამოწმებენ დასაბეჭდ მასალებს.

➤ **მომსახურების სფეროსა და სავაჭრო დაწესებულებების მომსახურე პერსონალზე**

მოდის დასაქმებულების 10.3% (**81,080** დასაქმებული).

დიაგრამა 9: დასაქმებულთა განაწილება მომსახურების სფეროსა და სავაჭრო დაწესებულებების მომსახურე პერსონალის მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ **ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკები** - წარმოდგენილია 48,849 დასაქმებულით (60.2%). ახორციელებენ სხვადასხვა ინდივიდუალურ

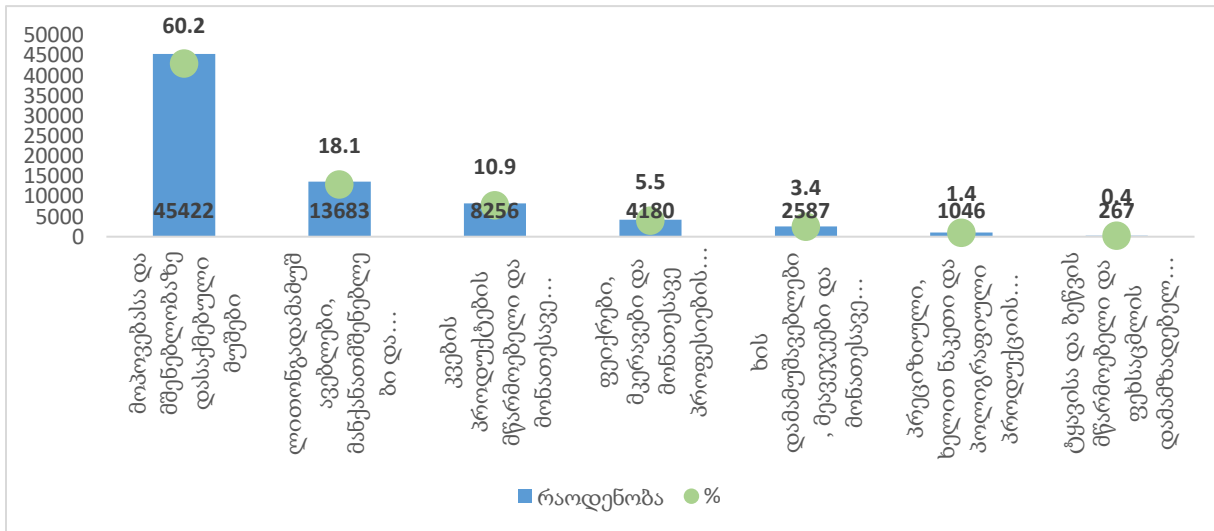
მომსახურებებს, რაც უკავშირდება მოგზაურობებს, შინამეურნეობათა მომსახურებას, პერსონალურ მოვლას, ასევე დაცვას ხანძრებისა და უკანონო ქმედებებისაგან. საგულისხმოა, რომ მათ შორის, **შინამეურნეობების მომსახურებითა და კვების ობიექტებში დასაქმებული მუშაკები** - წარმოდგენილია 20,482 დასაქმებულით (41.9%) (აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მზარეულებს, ოფიციატებს, ბარმენებსა და მეზუფეტებს), რომელთა შორის **მზარეულები** - წარმოდგენილია 9,750 დასაქმებულით (47.6%);

- ✓ **მოდელები, გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორები** - წარმოდგენილია 32,232 დასაქმებულით (39.8%), რომელთა უდიდეს ნაწილს, კერძოდ, 83.6%-ს (26,962 დასაქმებული) წარმოადგენენ **მაღაზიის გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორები**. მთლიანობაში აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მანეკენებს და სხვა ცოცხალ მოდელებს, მაღაზიის გამყიდველებსა და საქონლის დემონსტრატორებს, ჯიხურებისა და ბაზრების გამყიდველებს. მუშაობენ მენატურებად და გამოდიან ჩვენებებზე მოდელების რანგში, დემონსტრირებას უკეთებენ საქონელს ან ყიდიან მას საბითუმო ან საცალო ვაჭრობის მაღაზიებში და სხვა მსგავს დაწესებულებებში, მათ შორის ჯიხურებსა და ბაზრებში.

➤ **ხელოსნებსა და მონათესავე პროფესიების მუშაკებზე**

მოდის დასაქმებულების 9.5% (75,441 დასაქმებული).

დიაგრამა 10: დასაქმებულთა განაწილება ხელოსნებისა და მონათესავე პროფესიის მუშაკების მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ **მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებული მუშები** - წარმოდგენილია 45,422 დასაქმებულით (60.2%). აღნიშნული ქვეჯგუფი აერთიანებს: სამთომომპოვებლებს, ამფეთქებლებს, ქვისმთელელებს, მჭრელებს, მშენებლებს, მომპირკეთებლებს, მღებავებს,

შენობების ზედაპირის მწმენდავებს. ამუშავებენ და მოიპოვებენ მყარ მინერალებს ღია ან დახურული მადაროებიდან ან კარიერებიდან, ამუშავებენ და აპრიალბენ ქვებს მშენებლობის ან სხვა მიზნებისათვის ან აშენებენ, არემონტებენ და რესტავრაციას უკეთებენ შენობებსა და ნაგებობებს.

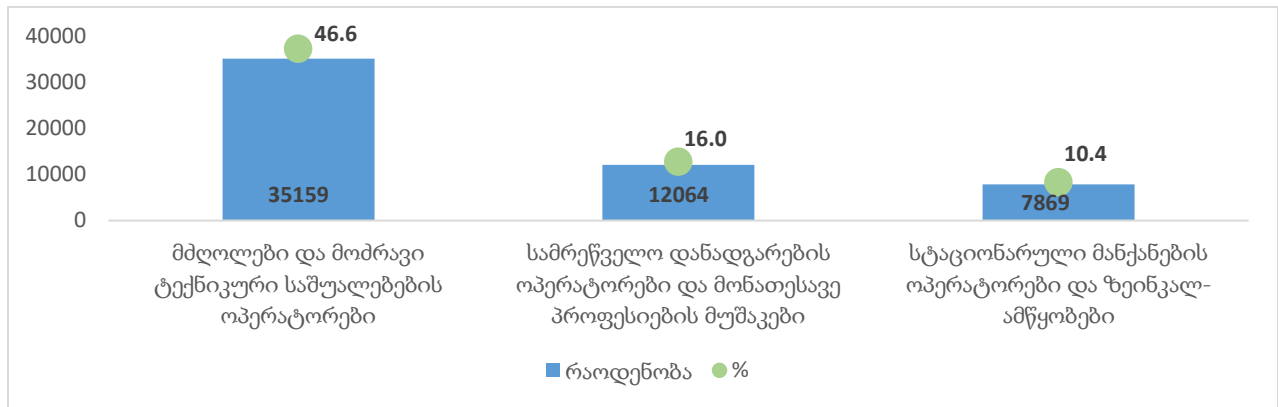
- ✓ **ლითონგადამამუშავებლები, მანქანათმშენებლები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 13,683 დასაქმებულით (18.1%). ასხამენ, ადუღებენ, ჭედავენ ლითონს, აგებენ, ტექნიკურ მომსახურებას უწევენ და არემონტებენ მძიმე ლითონის კონსტრუქციებს, აგებენ მანქანა-მოწყობილობებს, ასევე აწყობენ, ტექნიკურ მომსახურებას უწევენ და არემონტებენ მექანიზმებს, მათ შორის ორთქლმავლებს, სატრანსპორტო საშუალებებს, ელექტრულ და ელექტრონულ მოწყობილობებს ან აწარმოებენ ხელსაწყოებსა და სხვადასხვა არაკეთილშობილი ლითონის ნაკეთობებს.
- ✓ **საკვები პროდუქტების მწარმოებლები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 8,256 დასაქმებულით (10.9%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: ხორცის, თევზისა და მსგავსი კვების პროდუქტების მწარმოებელ მუშაკებს მცხობელებს, კონდიტერებს და ტკბილეულის დამამზადებლებს; რძის პროდუქტების დამამზადებლებს; ხილის, ბოსტნეულისა და მსგავსი პროდუქტების დამკონსერვებლებს; კვების პროდუქტებისა და სასმელების დეგუსტატორებს და დამხარისხებლებს; თამბაქოს დამამზადებლებს და თამბაქოს პროდუქციის მწარმოებლებს.
- ✓ **ფეიქრები, მკერავები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 4,180 დასაქმებულით (5.5%). ამზადებენ ნატურალური ტექსტილის ბოჭკოებს, ნართებსა და ძაფებს, ამზადებენ ბოჭკოებს დართვით, დაწვნიტ და სხვა საშუალებებით, ამზადებენ და აკერებენ ტანსაცმლებს და ტექსტილის სხვა პროდუქციას, ასევე ბეწვეულს, ან აკრავენ ავეჯს ზედაპირებს.
- ✓ **ხის დამამუშავებლები, მეავეჯეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 2,587 დამსაქმებლით (3.4%). ამზადებენ და რესტავრაციას უკეთებენ ხის ავეჯს, ხის ნაკეთობებს, შაბლონებსა და მოდელებს ხელსაწყოების ან ხის დამამუშავებელი დაზგების გამოყენებით.
- ✓ **პრეციზიული, ხელით ნაკეთი და პოლიგრაფიული პროდუქციის მწარმოებლები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წამოდგენილია 1,046 დასაქმებულით (1.4%). ამზადებენ და რესტავრაციას უკეთებენ პრეციზიულ ინსტრუმენტებს, მუსიკალურ ინსტრუმენტებს, სხვადასხვა ნაკეთობებს, როგორცაა საიუველირო ნაკეთობები, ძვირფასი ლითონების ნაკეთობები, კერამიკის, ფაიფურის, მინის, ასევე ხის, ტექსტილის, ტყავის ან სხვა მსგავსი მასალების ხელით ნაკეთობები ან ასრულებენ ბეჭდვით ან წიგნის აკინძვის სამუშაოებს.

- ✓ ტყავისა და ბეწვის მწარმოებელი და ფეხსაცმლის დამამზადებელი მუშაკები - წარმოდგენილია 267 დასაქმებულთ (0.4%). ამუშავებენ ბეწვიან და მატყლიან ტყავებს შემდგომი გამოყენების მიზნით, ამზადებენ ტყავს, ამზადებენ და არემონტებენ ფეხსაცმლებს, ნატურალური ან სინთეტიკური ტყავისაგან დამზადებულ ნაწარმს, გარდა ტანსაცმლის, ქუდებისა და ხელთათმანებისა, ან ტყავისა და სხვა მასალებისაგან ამზადებენ სხვადასხვა ნაკეთობებს.

➤ სამრეწველო მანქანებისა და მოწყობილობების ოპერატორებსა და ამწყობებზე

მოდის დასაქმებულების 7% (55,092 დასაქმებული).

დიაგრამა 11: დასაქმებულთა განაწილება სამრეწველო მანქანებისა და მოწყობილობების ოპერატორებისა და ამწყობების მიხედვით

მათ შორის:

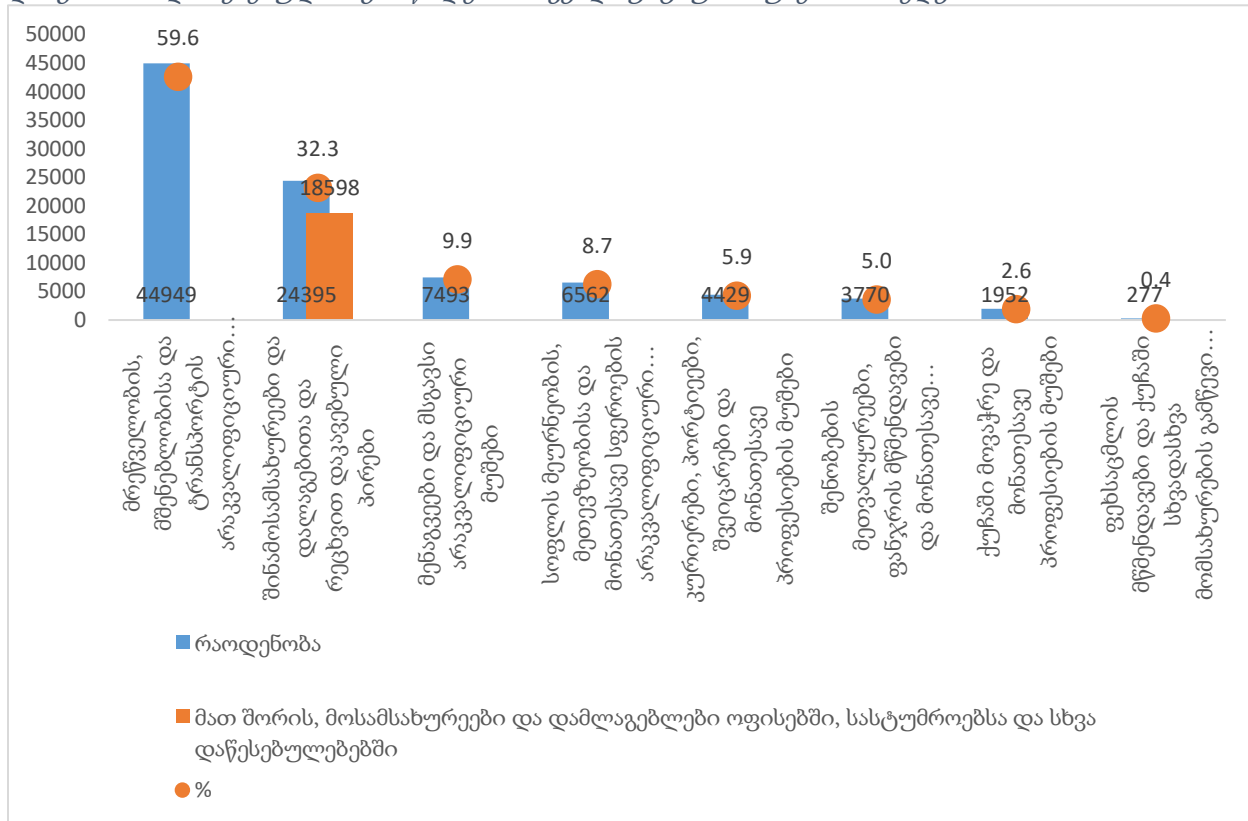
- ✓ მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები - წარმოდგენილია 35,159 დასაქმებულთ (46.6%). მომსახურებას უწევენ მატარებლებსა და მოტოტრანსპორტს, ან მართავენ, ამუშავებენ და აკონტროლებენ მოძრავ სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო მექანიზმებსა და მოწყობილობებს, ან ასრულებენ სხვადასხვა სამუშაოს გემებსა და წყლის სხვა სატრანსპორტო საშუალებებზე.
- ✓ სამრეწველო დანადგარების ოპერატორები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები - წარმოდგენილია 12,064 დასაქმებულთ (16%). ამუშავებენ და აკონტროლებენ, უშუალოდ ადგილზე ან დისტანციური მართვის საშუალებით, სამრეწველო მოწყობილობებს ლითონის, მინერალების, მინისა და კერამიკის დამუშავების ან ელექტროენერჯის წარმოქმნის მიზნით, ასევე მართავენ ავტომატიზებულ და ნახევრად ავტომატიზებულ აგრეგატებსა და სამრეწველო რობოტებს.
- ✓ სტაციონარული მანქანების ოპერატორები და ზეინკალ-ამწყობები - წარმოდგენილია 7,869 დასაქმებულთ (10.4%). მართავენ და აკონტროლებენ სამრეწველო მექანიზმებს ადგილზე ან დისტანციური მართვის საშუალებით, ან აწყობენ პროდუქციას

მაკომპლექტებელი ნაწილებისაგან დადგენილი პროცედურებისა და წესების მკაცრი დაცვით.

➤ არაკვალიფიციური მუშები

მოდის დასაქმებულების 11.9% (93,827 დასაქმებული).

დიაგრამა 12: დასაქმებულთა განაწილება არაკვალიფიციური მუშების მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ მრეწველობის, მშენებლობისა და ტრანსპორტის არაკვალიფიციური მუშები - წარმოდგენილია 44,949 დასაქმებულთა (59.6%). ასრულებენ ძირითადად მარტივ და რუტინულ სამუშაოებს, რაც უკავშირდება სამთო მოპოვებას, მშენებლობას, დამამუშავებელ მრეწველობასა და სატრანსპორტო სფეროს, რაც მოითხოვს მექანიკური ხელსაწყოების გამოყენების ცოდნას და ძალიან ხშირად მნიშვნელოვან ფიზიკურ დატვირთვას.
- ✓ შინამოსამსახურეები და დალაგებითა და რეცხვით დაკავებული პირები - წარმოდგენილია 24,395 დასაქმებულთა (32.3%). ასრულებენ სხვადასხვა სამუშაოებს კერძო სახლებში, სასტუმროებში, ოფისებში, საავადმყოფოებში და სხვა დაწესებულებებში, აგრეთვე თვითმფრინავებში, მატარებლებში, ავტობუსებში,

ტრამვაისა და სხვა მსგავს სატრანსპორტო საშუალებებში შიდა ინტერიერის დასუფთავებისა და მოწესრიგების მიზით, ასევე რეცხავენ და აუთოებენ სარეცხს ხელით.

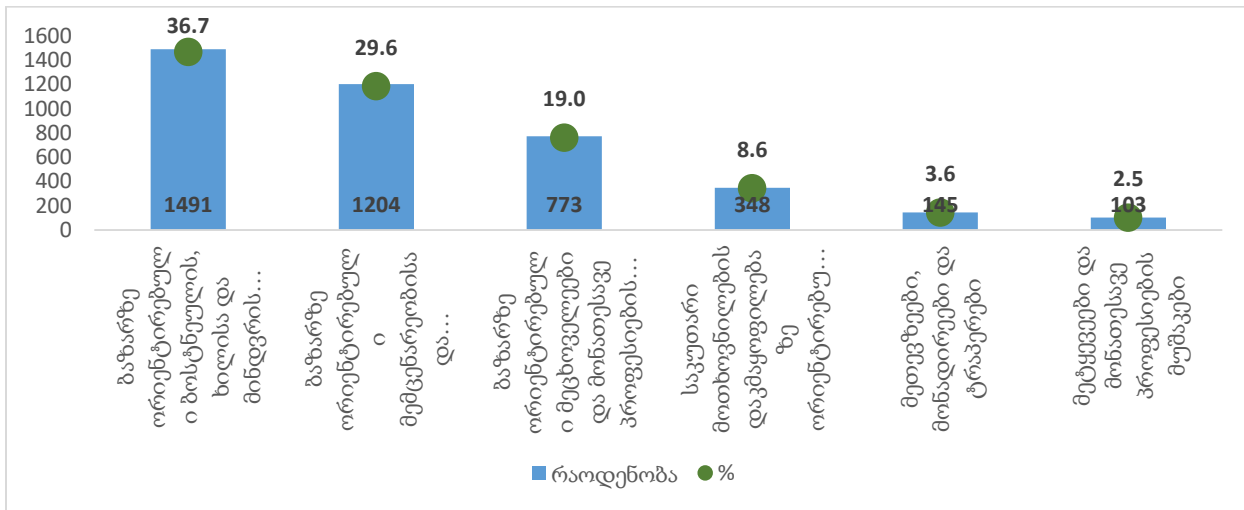
- ✓ მოსამსახურეები და დამლაგებლები ოფისებში, სასტუმროებსა და სხვა დაწესებულებებში - წარმოდგენილია 18,598 დასაქმებულით (19.8%).
- ✓ მენაგვეები და მსგავსი არაკვალიფიციური მუშები - წარმოდგენილია 7,493 დასაქმებულით (9.9%). აღნიშნულ მცირე ჯგუფში შედის მენაგვეები და მეეზოვეები. აგროვებენ ნაგავს შენობებიდან, ეზოებიდან, ქუჩებიდან და სხვა საზოგადოებრივი ადგილებიდან, ან ასუფთავებენ ქუჩებს და სხვა საზოგადოებრივ ადგილებს.
- ✓ სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობისა და მონათესავე სფეროების არაკვალიფიციური მუშები - წარმოდგენილია 6,562 დასაქმებულით (8.7%). ძირითადად ასრულებენ მარტივ და რუტინულ სამუშაოებს სოფლის მეურნეობაში, მეთევზეობაში, სატყეო მეურნეობაში ან ცხოველთა ჭერაში, რაც მოითხოვს მექანიკური ხელსაწყოების გამოყენების ცოდნას და ძალიან ხშირად მნიშვნელოვან ფიზიკურ დატვირთვას.
- ✓ კურიერები, პორტიეები, შვეიცარები და მონათესავე პროფესიების მუშები - წარმოდგენილია 4,429 დასაქმებულით (5.9%). კურიერები, პორტიეები, შვეიცარები და მონათესავე პროფესიების მუშები არიგებენ კორესპონდენციას ან საქონელს, ატარებენ ბარგს ხელით, თვალყურს ადევნებენ ავტოსადგომებს და კერძო ან საზოგადოებრივ საკუთრებას უკანონო შეჭრის, ქურდობის ან ხანძრის თავიდან აცილების მიზნით, ასრულებენ შვეიცარის ფუნქციების, იღებენ ფულს სავაჭრო ავტომატებიდან ან იწერენ ელექტროენერჯის, გაზის ან წყლის მრიცხველების ჩვენებებს.
- ✓ შენობების მეთვალყურეები, ფანჯრის მწმენდავები და მონათესავე პროფესიების მუშები - წარმოდგენილია 3,770 დასაქმებულით (5%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: შენობის მეთვალყურეებსა და სატრანსპორტო საშუალებების მწმენდავებს.
- ✓ ქუჩაში მოვაჭრე და მონათესავე პროფესიების მუშები - წარმოდგენილია 1,952 დასაქმებულით (2.6%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: ქუჩაში სურსათით და არასასურსათო პროდუქტებით მოვაჭრეებს, კარდაკარ და ტელეფონის საშუალებით მოვაჭრეებს.
- ✓ ფეხსაცმლის მწმენდავები და ქუჩაში სხვადასხვა მომსახურების გამწევი არაკვალიფიციური მუშები - წარმოდგენილია 277 დასაქმებულით (0.4%). ადგილზე უწევენ კლიენტებს სხვადასხვა სახის მომსახურებებს, როგორცაა მაგალითად ფეხსაცმელების გაწმენდა, მანქანის ფანჯრების გარეცხვა ან სხვა მსგავსი სამუშაოების შესრულება.

➤ სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის დარგის კვალიფიციური მუშაკებზე

მოდის დასაქმებულების 0.5% (4,065 დასაქმებული).

დიაგრამა 13: დასაქმებულთა განაწილება სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის დარგის კვალიფიციური მუშაკების მიხედვით

მათ შორის:

- ✓ **ბაზარზე ორიენტირებული ბოსტნეულის, ხილისა და მინდვრის კულტურების მწარმოებლები** - წარმოდგენილია 1,491 დასაქმებულით (36.7%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მემინდვრეებსა და მებოსტნეებს, ხეხილისა და კენკროვანი კულტურების მწარმოებლებს, მებაღეებსა და ნაყოფსანერგეების სხვა მუშაკებს, შერეული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების მწარმოებლებს. გეგმავენ და ახორციელებენ ძირითად სამუშაოებს მინდვრის კულტურების, ხეხილისა და ბუჩქოვანი კულტურების მოსაყვანად და მოსავლის ასაღებად, მოჰყავთ ბოსტნეული, სამკურნალო და სხვა სახეობის მცენარეები, აწარმოებენ მებაღეობისა და სანერგეების პროდუქციას, რომელთაც შემდეგ ყიდიან ან რეგულარულად აწვდიან ბითუმად მყიდველებს, სავაჭრო ორგანიზაციებს ან ახდენენ მათ რეალიზაციას ბაზრებში.
- ✓ **ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები** - წარმოდგენილია 1,204 დასაქმებულით (29.6%). გეგმავენ და ახორციელებენ შერეული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებასთან დაკავშირებულ ძირითად სამუშაოებს, რომლის დროსაც ფერმერს ერთდროულად მოჰყავს სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, ეწევა შინაური ცხოველების მოშენებას, აწარმოებს მეცხოველეობის პროდუქტებს, რომლებსაც ყიდიან ან რეგულარულად აწვდიან ბითუმად მყიდველებს, სავაჭრო ორგანიზაციებს ან ახდენენ მათ რეალიზაციას ბაზრებში.
- ✓ **ბაზარზე ორიენტირებული მეცხოველეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 773 დასაქმებულით (19%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს:

რძისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლებს, მეფრინველეებს, მეფუტკრეებსა და მეაბრეშუმეებს, შერეული ტიპის მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლებს. გეგმავენ და ახორციელებენ შემდეგ ძირითად სამუშაოებს: შინაური ცხოველების, მათ შორის მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ცხვრის, ღორის, თხის, ცხენისა და სხვა ცხოველების, აგრეთვე შინაური და გარეული ფრინველების, ქვეწარმავლების, ძვირფასბეწვიანი ცხოველების მოშენება და მოვლა, ასევე სხვადასხვა სახის ცხოველური პროდუქტების წარმოება, რომელთაც ყიდიან ან რეგულარულად აწვდიან ბითუმად მყიდველებს, სავაჭრო ორგანიზაციებს ან ახდენენ მათ რეალიზაციას ბაზრებში.

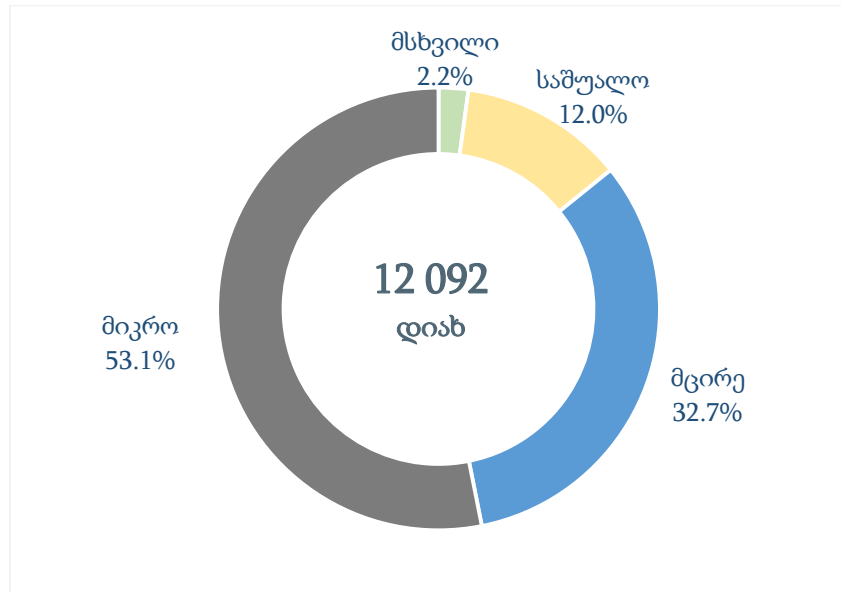
- ✓ **მეთევზეები, მონადირეები და ტრაპერები** - წარმოდგენილია 145 დასაქმებულით (3.6%). იჭერენ, აშენებენ და უვლიან თევზებს და წყლის სხვა მცენარეებსა და ცხოველებს, ან იჭერენ ძუძუმწოვარ ცხოველებს, ფრინველებსა და ქვეწარმავლებს, ზრდიან ცხოველებს ან აწარმოებენ ცხოველურ პროდუქტებს, რომლებსაც ყიდიან ან რეგულარულად აწვდიან ბითუმად მოვაჭრეებს, სავაჭრო ორგანიზაციებსა და ბაზრებს.
- ✓ **მეტყევეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები** - წარმოდგენილია 103 დასაქმებულით (2.5%). აღნიშნული მცირე ჯგუფი აერთიანებს: მეტყევეებსა და ხე-ტყის დამამზადებლებს, ხის ნახშირის გამომწველებსა და მონათესავე პროფესიების მუშაკებს. მეტყევეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები გეგმავენ და ახორციელებენ ძირითად სამუშაოებს ტყის მასივების გასაშენებლად, დასაცავად და გამოსაყენებლად, აწარმოებენ ხის პროდუქციას, რომლებსაც ყიდიან ან რეგულარულად აწვდიან ბითუმად მოვაჭრეებს, სავაჭრო ორგანიზაციებს ან ბაზრებს.

სექცია 2: დასაქმება

კვლევის თანახმად, გამოკითხული საწარმოების 12.5%-ს (12,092) ჰქონდა სამუშაო ძალის დაქირავების მცდელობა. მათ შორის, ყველაზე მეტად გამოირჩევა მიკრო (53.1%) და მცირე (32.7%)

საწარმოები. ეს მაჩვენებელი საშუალოსა და მსხვილ საწარმოებს შორის, შესაბამისად 12% და 2.2% იყო. აღნიშნული შეიძლება აიხსნას იმით, რომ დასაქმებულთა 49.1% მიკრო (26.1%) და მცირე (23%) საწარმოებზე მოდის. ამასთან, დიდია მათი რაოდენობა გენერალურ ერთობლიობაში.

დიაგრამა 14: ბოლო 12 თვის განმავლობაში საწარმოს/ორგანიზაციის მიერ ადამიანების დაქირავების მცდელობა საწარმოთა ზომის მიხედვით

რაც შეეხება, საწარმოების მიერ დაქირავების მცდელობას თბილისსა და სხვა დანარჩენ რეგიონებში, აღნიშნული გადანაწილდა 60% - 40%-ზე. საწარმოების რაოდენობაც თბილისსა და სხვა დანარჩენ რეგიონებს შორის ანალოგიური შეფარდებით ნაწილდება.

ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით დასაქმების ყველაზე დიდი მცდელობა დაფიქსირდა ვაჭრობის (33.5%), დამამუშავებელი მრეწველობის (11.1%), ტურიზმის (10.3%), მშენებლობისა (8.8%) და ტრანსპორტის (8.2%) სექტორებში. მაღალი მოთხოვნა ეკონომიკური საქმიანობის სახის ამ სექტორებში განპირობებულია იმით, რომ დასაქმებულთა ყველაზე დიდი წილი ამ სფეროებზე მოდის. შედარებით ნაკლებია მოთხოვნა ჯანდაცვასა და სოციალური მომსახურების საქმიანობებზე (4.5%), პროფესიულ, სამეცნიერო და ტექნიკურ საქმიანობებზე (3.2%), ხელოვნება, გართობა და დასვენებაზე (3.2%), საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობებზე (3.1%), უძრავ ქონებასთან დაკავშირებულ საქმიანობებზე (2.8%), ინფორმაცია და კომუნიკაციაზე (2.3%), განათლებასა (2.3%) და ადმინისტრაციულ და დამხმარე მომსახურების საქმიანობებზე (2.2%).

საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში ყველაზე მაღალი დასაქმებისა და კადრებზე მოთხოვნიდან გამომდინარე, **პროფესიული ჯგუფების მიხედვით ყველაზე მეტი მოთხოვნა დაფიქსირდა** საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერებზე (15.4%) აღნიშნულ სექტორში. დაქირავების მაღალი მცდელობაა დირექტორებსა და მთავარ ხელმძღვანელ პირებზე (12%), კომერციული საქმიანობის სპეციალისტ-პროფესიონალებზე (6.5%), მძღოლებსა და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორებზე (5.7%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებზე (5.3%). შემდეგ მოდის მოთხოვნა შინამოსამსახურეებზე და დალაგებითა

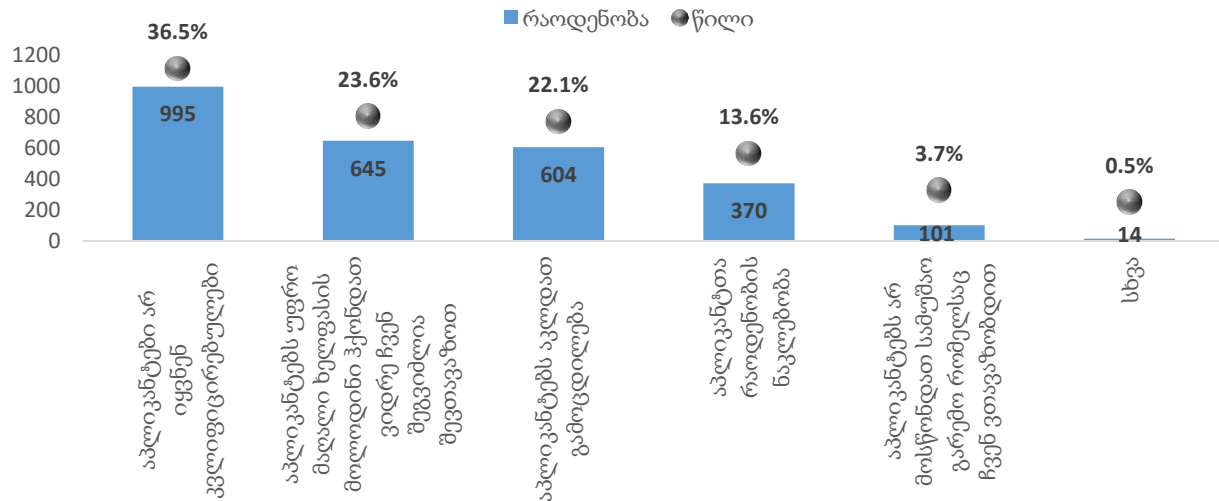
და რეცხვით დაკავებული პირებზე (4.8%), მრეწველობის, მშენებლობისა და ტრანსპორტის არაკვალიფიციურ მუშებზე (3.6%), საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალზე (3.5%), მოდელეზა, გამყიდველებსა და საქონლის დემონსტრატორებზე (3.2%), ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალებზე (2.6%), ადმინისტრაციულ დამხმარე პერსონალზე (2.5%), მასალებისა და ტრანსპორტირების აღრიცხვით დაკავებულ მოსამსახურეებზე (2.3%), საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერებზე რესტორნებსა და სასტუმროებში (2.2%), მოლარეებზე და მონათესავე სპეციალობების მოსამსახურეებსა (2.1%) და მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებული მუშებზე (2%).

კვლევის თანახმად, **ახალი თანამშრომლების დაქირავების მცდელობას თან ახლავს რიგი პრობლემები.** კერძოდ, საწარმოების აბსოლუტური უმრავლესობა (92%), რომლებსაც უცდიათ ვაკანტური პოზიციების შევსება, წააწყდნენ პრობლემებს. ყველაზე მეტი პრობლემაა კვების პროდუქტების მწარმოებელი პროფესიების მუშაკებისა (16.7%) და „ლურჯ საყელოიან“ სამუშაო ძალის დაქირავებისას, ხოლო ნაკლები პრობლემები დაფიქსირდა „თეთრსაყელოიანების“ დაქირავების მცდელობისას. უფრო ზუსტად, პრობლემები დაფიქსირდა ისეთ პროფესიულ ჯგუფებზე, როგორებიცაა: მოდელეები, გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორები (8.5%), საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალი (6.7%), საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (5.9%), კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული მოსამსახურეები (5.6%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკები (5.5%), მოლარეები და მონათესავე სპეციალობების მოსამსახურეები (4.6%), ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (4.2%), დირექტორები და მთავარი ხელმძღვანელი პირები (3.2%), საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.1%), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები (2.7%), მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (2.2%), შინამოსამსახურეები და დალაგებითა და რეცხვით დაკავებული პირები (2%) და სხვა.

აღსანიშნავია, რომ თბილისში (57%) უფრო მეტად პრობლემურია მუშახელის დასაქმებისას წარმოქმნილი პრობლემები, ვიდრე სხვა დანარჩენ რეგიონებში (43%).

ვაკანსიის შევსებისას ძირითად ხელისშემშლელ ფაქტორებად დასახელდა: აპლიკანტების არაკვალიფიციურობა (36.5%), არასაკმარისი ანაზღაურება (23.6%) და გამოცდილების ნაკლებობა (22.1%). თუმცა, ასევე პრობლემურია თავად აპლიკანტების რაოდენობის ნაკლებობაც (13.6%).

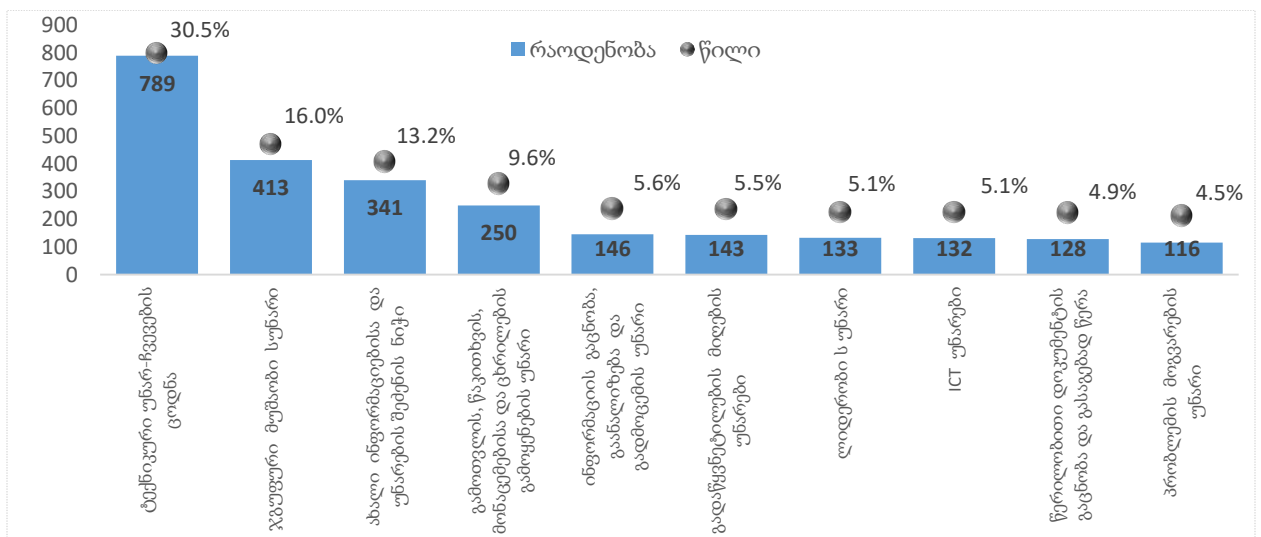
დიაგრამა 15: ვაკანსიების შევსებისას არსებული ხელისშემშლელი ფაქტორები

კვლევის თანახმად, ყველაზე მეტად პრობლემურია სათანადო კადრის შერჩევა საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (გამოკითხულთა 30%). ასევე, ტურიზმის (11.3%), დამამუშავებელი მრეწველობის (11%), მშენებლობისა (9.6%) და ტრანსპორტის (8.8%) სექტორებში. ასევე პრობლემები ექმნებათ საწარმოებს კადრების არჩევისას ჯანდაცვის (4.8%), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (3.5%), ხელოვნება, გართობა და დასვენების (3.5%), საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობების (3.3%), უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობებისა (3.1%) და სხვა ეკონომიკურ სექტორებში.

ძირითადი პრობლემა, რომელიც ექმნებათ საწარმოებს ახალი კადრის აყვანისას იმ ტექნიკური უნარ-ჩვევების არცოდნაა, რომლებიც დაკავშირებულია დაწესებულებაში გამოყენებულ კონკრეტულ აღჭურვილობასთან ან პროცესებთან (30.5%). შემდეგ მოდის, ჯგუფური მუშაობის უნარების ნაკლებობა (16%), ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნიჭისა (13.2%) და გამოთვლის, წაკითხვის, მონაცემებისა და ცხრილების გამოყენების უნარების (9.6%) ნაკლებობა.

დიაგრამა 16: პროფესიული უნარ-ჩვევების ნაკლებობა

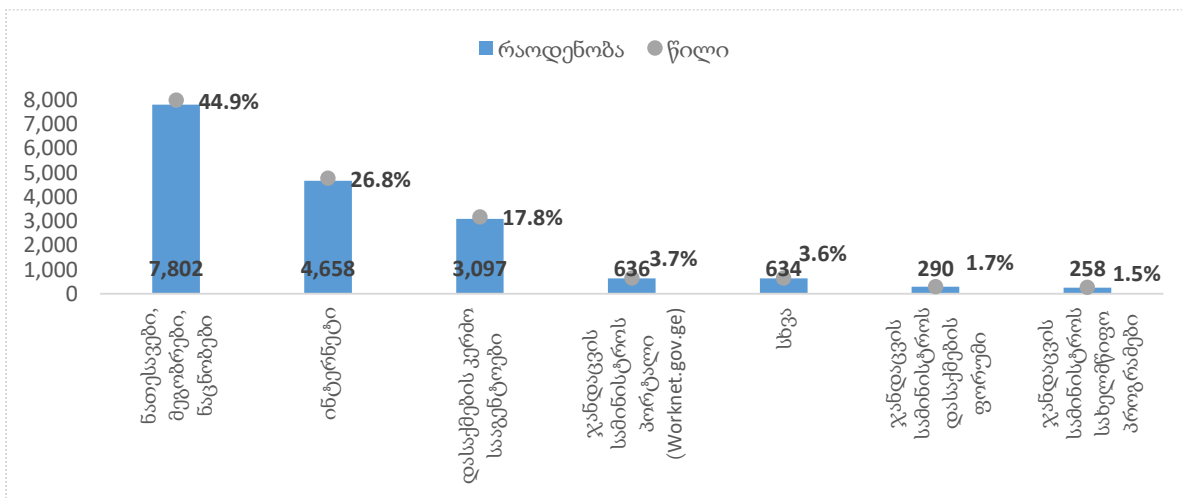
თბილისში ძირითად პრობლემებს წარმოადგენს გამოთვლის, წაკითხვის და მონაცემებისა და ცხრილების გამოყენებისა (85%) და ახალი ინფორმაციების/უნარების შეძენის (83%) ნაკლებობა, ხოლო სხვა დანარჩენ საქართველოში ყველაზე პრობლემურად დასახელდა გადაწყვეტილების მიღებისა (47%) და პრობლემის მოგვარების უნარების (41%) ნაკლებობა.

აპლიკანტთა უნარების ნაკლებობა პროფესიული ჯგუფების მიხედვით:

- სპეციალისტ-პროფესიონალებს სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის (გამოკითხულთა 6.5%), განათლების (2.4%) და კომერციული საქმიანობის (3.8%) სფეროში უმრავლესობას ძირითადად პრობლემები აქვთ ჯგუფური მუშაობის უნარებთან მიმართებით;
- ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (1.5%) განიცდიან ICT უნარების ნაკლებობას;
- ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებსა და მოდელებს (2.8%), გამყიდველებსა და საქონლის დემონსტრატორებს (13.7%) აქვთ ტექნიკური უნარ-ჩვევების ნაკლებობა;
- კვების პროდუქტების მწარმოებელი და მონათესავე პროფესიების მუშაკები განიცდიან როგორც ტექნიკური უნარ-ჩვევების (13.7%), ასევე ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნაკლებობას (10.7%);
- კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული სფეროს წარმომადგენლების უმრავლესობას აქვს გამოთვლის, წაკითხვის, მონაცემებისა და ცხრილების გამოყენებისა და ინფორმაციის გაცნობის, გაანალიზებისა და გადმოცემის უნარების ნაკლებობა (2.8%).

კადრების დაქირავებისას საწარმოთა თითქმის ნახევარი (45%) ახალი კადრების აყვანას ახორციელებს ნათესავების, მეგობრებისა თუ ნაცნობების საშუალებით, შემდეგ ინტერნეტისა (26.8%) და დასაქმების კერძო სააგენტოების (17.8%) საშუალებით. ამასთან, რეგიონებში ინტერნეტის საშუალებით კადრების აყვანა 2-ჯერ მეტად ჩამორჩება თბილისში იმავე მაჩვენებელს.

დიაგრამა 17: ინფორმაციის რომელი წყარო გამოიყენა საწარმომ/ორგანიზაციამ ახალი კადრების აყვანისას

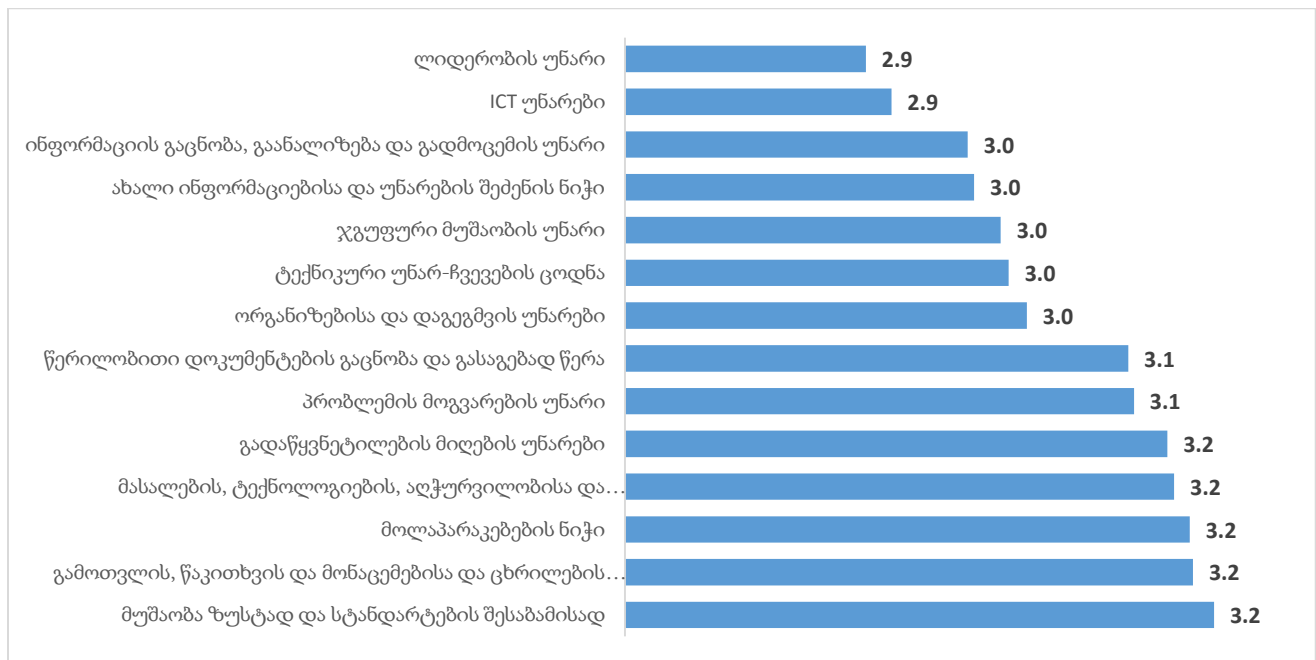

აპლიკანტების შეფასება ძირითადად აპლიკაცია/გასაუბრებისა (74.5%) და სუბიექტური შეფასებებზე საფუძველზე (20.7%) ხდება. ხოლო საკმაოდ მცირეა წილი იმ შემთხვევებზე, როდესაც კადრების შეფასება ხორციელდება აპლიკაცია/ტესტირების (3.1%) შედეგად.

სექცია 3: არსებული სამუშაო ძალის პროფესიული უნარები

გამოკითხული საწარმოების მიერ შეფასდა საწარმოებში ამჟამად დასაქმებული პერსონალის კომპეტენტურობა. საწარმოთა უმეტესობის მიერ თანამშრომელთა უდიდესი ნაწილი შეფასდა, როგორც თავის საქმეში კომპეტენტური, ხოლო ისინი, ვინც არ არიან კომპეტენტურები მათი შეფასება 5 ბალიან სკალაზე (სადაც „5“-ძალიან მნიშვნელოვანი, „1“-ძალიან უმნიშვნელო) კონკრეტული უნარ-ჩვევების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

დიაგრამა 18: პროფესიული უნარ-ჩვევების შეფასება

გამოკითხულ საწარმოთა მიერ: ICT უნარები, ლიდერობის, ინფორმაციის გაცნობის, გაანალიზებისა და გადმოცემის უნარები და ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნიჭი შეფასდა საშუალოზე ცოტა უფრო უარყოფითად (საშუალოდ „2.9“ ქულა).

ცალკეული პროფესიული ჯგუფების მიხედვით პროფესიული უნარ ჩვევების ნაკლებობა, შემდეგ სურათს იძლევა:

ტექნიკური უნარ-ჩვევების ცოდნა, რომლებიც დაკავშირებულია დაწესებულებაში გამოყენებულ კონკრეტულ აღჭურვილობასთან ან პროცესებთან - ამ უნარის ნაკლებობა შედარებით მაღალია შემდეგ პროფესიულ ჯგუფს მიკუთვნებული საწარმოში დასაქმებულებისადმი: მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (3.84), კურიერები, პორტიეები, შვეიცარები და მონათესავე პროფესიების მუშები (3.79), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო

ბროკერები (3.65), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (3.6), სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობისა და მონათესავე სფეროების არაკვალიფიციური მუშები (4.43).

წერილობითი დოკუმენტების გაცნობა და გასაგებად წერა - ბაზარზე ორიენტირებული ბოსტნეულის, ხილისა და მინდვრის კულტურების მწარმოებლები (5.00), კურიერები, პორტიეები, შვეიცარები და მონათესავე პროფესიების მუშები (3.95), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (3.94), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.85), სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (3.72).

გამოთვლის, წაკითხვის და მონაცემებისა და ცხრილების გამოყენების უნარები- ლიტერატორები და ხელოვნების მოღვაწეები (5.00), ბაზარზე ორიენტირებული ბოსტნეულის, ხილისა და მინდვრის კულტურების მწარმოებლები (5.00), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.03), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.92).

ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნიჭი -სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.28), ხის დამამუშავებლები, მეავეჯეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები (4.10), შენობების მეთვალყურეები, ფანჯრის მწმენდავები და მონათესავე პროფესიების მუშები (4.00), ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები (4.00), ლითონგადამამუშავებლები, მანქანათმშენებლები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები (3.72).

მოლაპარაკებების ნიჭი - კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.32), სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.28), საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალი (4.09), ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები (4.00), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00).

ინფორმაციის გაცნობა, გაანალიზება და გადმოცემის უნარი - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.56), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.13), ბიბლიოთეკის, ფოსტისა და სხვა მსგავსი დაწესებულებების მოსამსახურეები (4.00), ხის დამამუშავებლები, მეავეჯეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები (3.88).

ლიდერობის უნარი - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.72), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.68), ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები (4.00), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.79), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სფეროს დამხმარე პერსონალი (3.79).

ჯგუფური მუშაობის უნარი - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (5.00), სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობისა და მონათესავე სფეროების არაკვალიფიციური მუშები (4.65) კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.21), ბიბლიოთეკის, ფოსტისა და სხვა მსგავსი დაწესებულებების მოსამსახურეები (4.00), ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები (4.00).

ICT უნარები - ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (5.00), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.14), ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები (4.00), მენაგვეები და მსგავსი არაკვალიფიციური მუშები (3.58), სამართლის სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.52).

გადაწყვეტილების მიღების უნარები - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.72), სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობისა და მონათესავე სფეროების არაკვალიფიციური მუშები (4.62), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.22), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00), ხის დამამუშავებლები, მეავეჯეები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები (3.87).

პრობლემის მოგვარების უნარი - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.72), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (4.22), მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (4.05), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00), მენაგვეები და მსგავსი არაკვალიფიციური მუშები (4.00).

მასალების, ტექნოლოგიების, აღჭურვილობისა და ხელსაწყოების ეფექტიანად გამოყენება - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.28), საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალი (4.03), ბაზარზე ორიენტირებული ბოსტნეულის, ხილისა და მინდვრის კულტურების მწარმოებლები (4.00), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00).

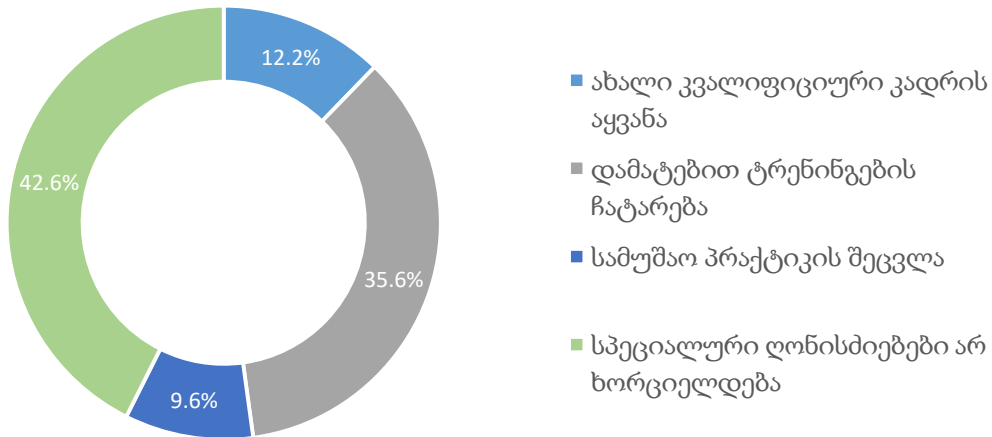
მუშაობა ზუსტად და სტანდარტების შესაბამისად - სოფლის მეურნეობის, მეთევზეობისა და მონათესავე სფეროების არაკვალიფიციური მუშები (4.54), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00), სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.28), მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (3.92), სამართლის სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.88).

ორგანიზებისა და დაგეგმვის უნარები - სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში (4.28), ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები (4.00), კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები (3.94), საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.87), სამართლის სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალები (3.79).

აღსანიშნავია, რომ საწარმოებში დასაქმებულთაგან ყველაზე არაკომპეტენტურობით გამოირჩევიან შემდეგ პროფესიულ ჯგუფს მიკუთვნებული ადამიანები: სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალები, სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში, სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სფეროს დამხმარე პერსონალი, კომერციული მომსახურების აგენტები და სავაჭრო ბროკერები, ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეები, ბაზარზე ორიენტირებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებლები. ამ პროფესიულ ჯგუფს მიკუთვნებულმა ამჟამინდელმა პერსონალმა არაკომპეტენტურობის კუთხით ყველაზე მაღალი შეფასება მიიღეს ზემოთ ჩამოთვლილ 14 კატეგორიაში.

დამსაქმებელთა უმრავლესობა (42.6%) პროფესიულ უნარებთან დაკავშირებული პრობლემების დასაძლევად უმრავლეს შემთხვევაში არ ახორციელებს სპეციალურ ღონისძიებებს (მათ შორის ყველაზე მაღალია დამამუშავებელი მრეწველობის სექტორის წილი 61%). დიდია იმ საწარმოების ხვედრითი წილიც (35.6%), რომლებიც ატარებენ დამატებით ტრენინგებს. აღსანიშნავია, რომ პრობლემების დასაძლევად ახალი კვალიფიციური კადრის აყვანას ახორციელებს საწარმოების 12.2%, ხოლო სამუშაო პრაქტიკის შეცვლას მიმართავს ორგანიზაციების 9.6%.

დიაგრამა 19: ძირითადი ღონისძიებები პროფესიული უნარ-ჩვევების პრობლემების დასაძლევად

მიკრო (66.7%) საწარმოებში შეინიშნება ტენდენცია, რომ პრობლემების აღმოსაფხვრელად სპეციალური ღონისძიებები ნაკლებად ხორციელდება. ამასთან, მსხვილ (72.7%), საშუალო (48.6%) და მცირე (46.6%) საწარმოებში თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლებისა და არსებული პრობლემების დასაძლევად ტარდება დამატებითი ტრენინგები.

პრობლემების დასაძლევად ახალი კვალიფიციური კადრის აყვანა ძირითადად ხდება საბითუმო და საცალო ვაჭრობის (24.2%), ტურიზმის (17.6%), დამამუშავებელი მრეწველობისა (12.5%) და მშენებლობის (12.5%) დარგებში. **დამატებით ტრენინგების ჩატარება ხდება:** ასევე, ტურიზმის და საკვების მიწოდების საქმიანობების (27.8%), საბითუმო და საცალო ვაჭრობა/ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტისა (14.8%) და მშენებლობის (13.4%) სექტორებში. **სამუშაო პრაქტიკის შეცვლა** აქტუალურია დამამუშავებელი მრეწველობისა (56.2%) და მშენებლობის (17%) მიმართულებით.

სექცია 4: სამუშაო ძალის განვითარება

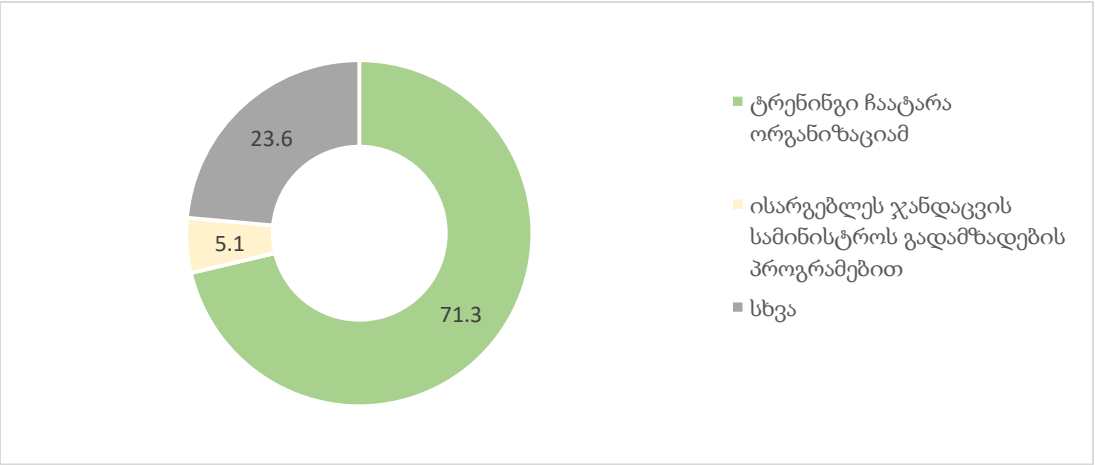
კვლევამ ცხადყო, რომ დამსაქმებლები არ არიან აქტიურად ჩართულები სამუშაო ძალის განვითარების კუთხით. ყოველივე მეტყველებს იმაზე, რომ ადამიანისეული რესურსის განვითარება საწარმოების უმრავლესობისთვის არ არის ბიზნეს გეგმის მთავარი შემადგენელი ნაწილი, რაც ასევე მეტყველებს ორგანიზაციებში ადამიანისეული რესურსების სტრატეგიის განმახორციელებელი ერთეულების სისუსტეზე.

კვლევის თანახმად, გამოკითხული საწარმოების მხოლოდ 5%-ს (4,762 საწარმო) აქვს ბოლო 12 თვის განმავლობაში ტრენინგებში მონაწილეობა მიღებული (ტრენინგებში ყველაზე აქტიურად მონაწილეობენ ვაჭრობის (22%), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (14%), ჯანდაცვისა (10%) და ტრანსპორტის (9%) სფეროს წარმომადგენლები), აქედან, საწარმოთა 71.3%-ს თვითონ აქვს ტრენინგი ჩატარებული, ხოლო 55% თავად საწარმოთა მიერ დაფინანსდა.

საგულისხმოა, რომ გამოკითხული საწარმოების მხოლოდ 54% ფლობს ინფორმაციას შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სახელმწიფო პროგრამის შესახებ, რომლის მიზანია სამუშაოს მაძიებელთა დასაქმების ხელშეწყობა. ამასთან, საკმაოდ დაბალია საწარმოების მიერ აღნიშნული სამინისტროს პროგრამებით სარგებლობის ხვედრითი წილი (5.1%). ამასთან, აღნიშნული სახელმწიფო პროგრამების ცნობადობა ყველაზე მაღალია ვაჭრობის (59%) დარგში, ხოლო შემდგომ მოდის მშენებლობის (9%) და დამამუშავებელი მრეწველობის (6%) დარგები;

ტრენინგებში მონაწილეობის აქტიურობით გამოიჩევა თბილისში არსებული საწარმოები, რაც დაკავშირებულია დედაქალაქში სხვადასხვა სერვისებზე მეტ ხელმისწვდომობასთან.

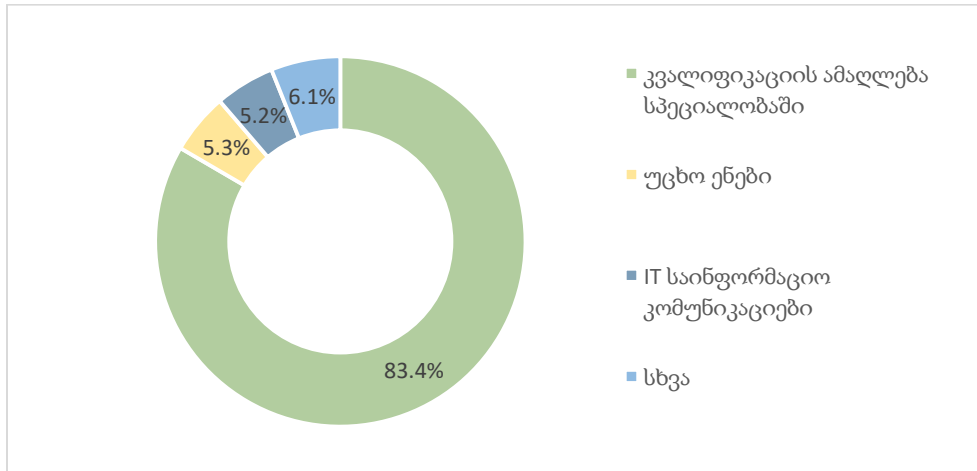
დიაგრამა 20. ტრენინგებითა და პროგრამებით სარგებლობის ხვედრითი წილი

4,762 საწარმომ მონაწილეობა მიიღო ტრენინგებში, რომელთაგან 2,609 (54.8%) საწარმომ თავად დააფინანსა ტრენინგი, ხოლო 2,153 (45.2%) მონაწილეობა მიიღეს სხვის მიერ დაფინანსებულ ტრენინგებში. ორგანიზაციებმა ჯამში დააფინანსეს 4,535 ტრენინგი და მათგან ყველაზე დიდი ყურადღება დაეთმო კვალიფიკაციის ამაღლებას სპეციალობაში (83.4%), რასაც ვერ ვიტყვით უცხო ენებსა და საინფორმაციო კომუნიკაციებში დაფინანსებულ ტრენინგებზე. სპეციალობაში კვალიფიკაციის ამაღლების მხრივ ძირითადი პროფესიული ჯგუფებიდან უმეტესწილად გადამზადდნენ: სპეციალისტ-პროფესიონალები (32.7%), მენეჯერები (27.6%), ოფისის პერსონალი (13.2%) და სპეციალისტები და დამხმარე პერსონალი (13%). უცხო ენებშიც თითქმის ანალოგიური სურათი დაფიქსირდა: სპეციალისტ-პროფესიონალები (33.7%), მენეჯერები (32.1%), ოფისის პერსონალი (15.1%) და სპეციალისტები და დამხმარე პერსონალი (12.3%). საინფორმაციო კომუნიკაციებში გადამზადების თვალსაზრისით აქტუალურია ოფისის პერსონალი (31.1%),

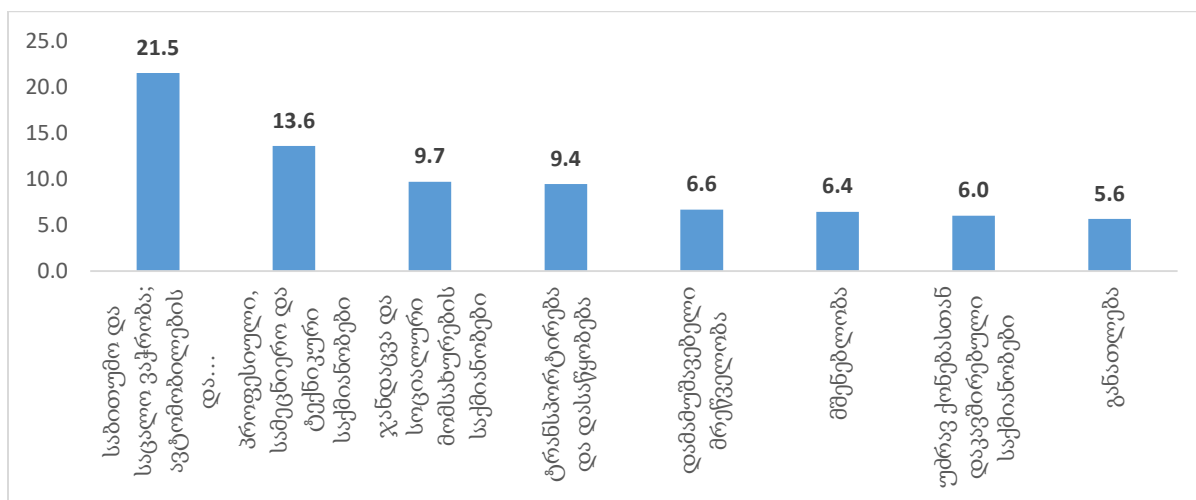
ხოლო სხვა ძირითადმა ჯგუფებმა მთლიანობაში შეინარჩუნეს მოწინავე ადგილი: სპეციალისტ-პროფესიონალები (27.7%), მენეჯერები (23.1%) და სპეციალისტები და დამხმარე პერსონალი (14.6%).

დიაგრამა 21. საწარმოების მიერ დაფინანსებული ტრენინგების ხვედრითი წილი

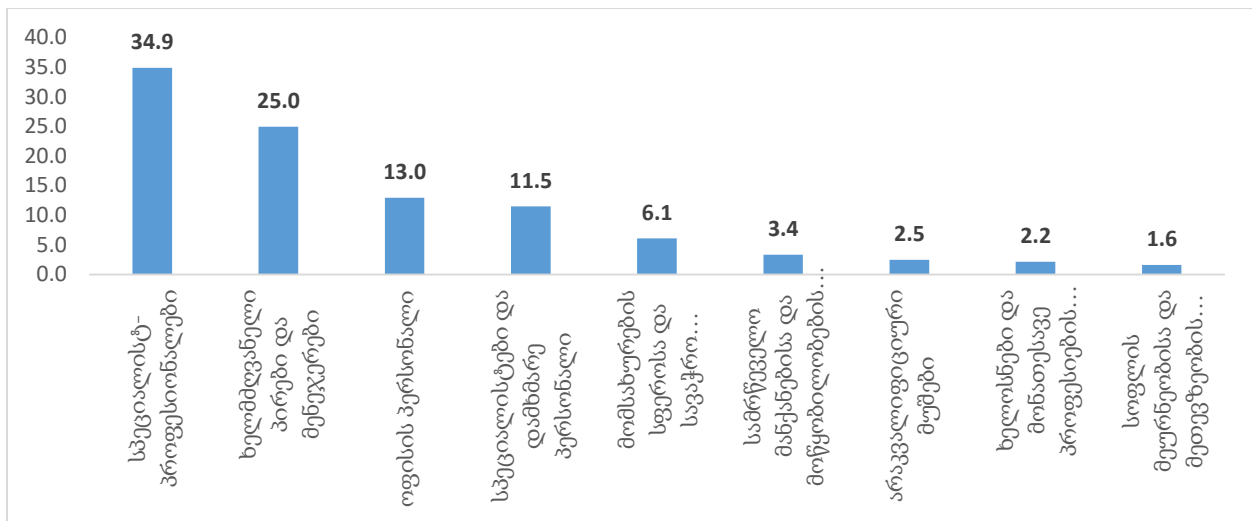
ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით ტრენინგებში ყველაზე აქტიურად მონაწილეობენ ვაჭრობის; პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების; ჯანდაცვის, ტრანსპორტირებისა და დამამუშავებელი სექტორები. როგორც კვლევის შედეგებმა აჩვენა დიდი აქცენტი კეთდება ვაჭრობის სფეროს სპეციალისტებზე, რადგან დასაქმების მხრივ ვაჭრობა წარმოადგენს ყველაზე დიდი სექტორს და დასაქმებულთა გადამზადება მაღალი კონკურენციის პირობებში პირდაპირ კავშირშია ბაზარზე საწარმოების წარმატებასთან. ასევე აქტუალურია იმ სფეროს მუშაკების გადამზადება, რაც დაკავშირებულია იურიდიულ და სააღრიცხვო, ოფისის, სარეკლამო, საინჟინრო, არქიტექტურულ, პროფესიულ და სამეცნიერო საქმიანობებთან.

დიაგრამა 22. ტრენინგებში მონაწილე საწარმოების ხვედრითი წილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

ძირითადი პროფესიული ჯგუფების მიხედვით სხვადასხვა სახის ტრენინგებში, მათ შორის ჯანდაცვის სამინისტროს გადამზადების პროგრამაში, ყველაზე ხშირად მონაწილეობენ: სპეციალისტ-პროფესიონალები; ხელმძღვანელი პირები და მენეჯერები და ოფისის პერსონალი, ხოლო ყველაზე ნაკლებად: არაკვალიფიციური მუშები; ხელოსნები და სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის დარგის კვალიფიციური მუშაკები. ყოველივე მეტყველებს დამსაქმებლების მხრიდან ტრენინგებში „თეთრსაყელიანი“ სამუშაო ძალის, კერძოდ მეცნიერების, განათლების, კომპიუტერული ტექნიკის, კომერციული საქმიანობის, სამართლისა და ხელოვნების სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალების აქტიურ ჩართულობაზე.

დიაგრამა 23. ტრენინგებსა და გადამზადების სხვადასხვა პროგრამებში მონაწილეთა ხვედრითი წილი ძირითადი პროფესიული ჯგუფების მიხედვით (%)

ადამიანისეული რესურსების განვითარების კუთხით აქტივობების განხორციელება მნიშვნელოვანია საწარმოების შეუფერხებელი და ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის. მიზანშეწონილი და აუცილებელია, რომ საწარმოებში სამივე რესურსი: საწარმოო, ფინანსური და ადამიანისეული კაპიტალი, სინქრონულად და ოპტიმალურად იყოს გამოყენებული, რაც საწარმოთა მიერ სამუშაო ძალასთან დაკავშირებულ მთავარი გამოწვევების გაანალიზების საფუძველზე, სამუშაო ძალის განვითარებისა თუ ჩანაცვლების კუთხით, შესაბამისი აქტივობების განხორციელებას მოითხოვს.

სექცია 5: მოთხოვნა სამუშაო ძალაზე

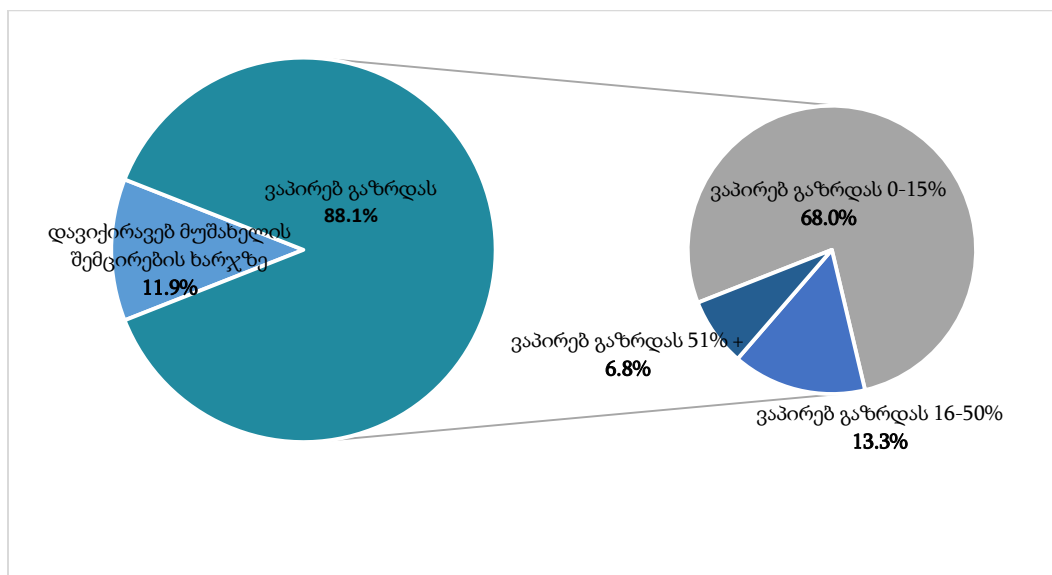
კვლევის თანახმად, გამოკითხული საწარმოების 10.4% (10,049 საწარმო) აპირებს ახალი თანამშრომლების დაქირავებას. რეგიონების მიხედვით დაქირავების მაჩვენებელი თანაბრადაა გადანაწილებული (თბილისი 49%, სხვა დანარჩენი საქართველო 51%).

საწარმოს ზომის მიხედვით გამოირჩევა მიკრო ზომის საწარმო, სადაც დაქირავების მაჩვენებელი 62%-ია, შემდეგ კი მოდის - მცირე ზომის საწარმო (27.4%). აღნიშნული მაჩვენებელი მსხვილი და საშუალო ზომის საწარმოების მიხედვით შესაბამისად არის 2.5% და 8.1%.

ახალი თანამშრომლების დაქირავების მხრივ ყველაზე აქტუალური ეკონომიკური დარგებია: საბითუმო და საცალო ვაჭრობა (30.6%), დამამუშავებელი მრეწველობა (11.4%), განათლება (8%), მშენებლობა (7.7%), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები (7%) და ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები (6.6%).

საწარმოების მიერ დაფიქსირებული პასუხების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, საწარმოთა 88.1% აპირებენ მუშახელის რაოდენობის გაზრდას. მათ შორის კი ახალი თანამშრომლის დაქირავების ალბათობები შემდეგნაირად გადანაწილდა: „0-15%“-ის ალბათობით - 68%, „16-50%“-ის ალბათობით - 13.3% და „51%+“-ის ალბათობით 6.8%. იმ საწარმოთა წილი, რომლებიც მუშახელის დაქირავებას თანამშრომლების შემცირების ხარჯზე აპირებენ მხოლოდ 11.9%-ია. რაც შეეხება ვაკანსიებს, 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით 5,651 საწარმოს (6%) ჰქონდა სულ 18,868 ვაკანსია, ხოლო გამოკითხვის მომენტისთვის უკვე გამოცხადებული ჰქონდათ 6,084 ვაკანსია.

დიაგრამა 24: საწარმოს/ორგანიზაციის დღევანდელი მდგომარეობის გათვალისწინებით, მომდევნო 12 თვის განმავლობაში ახალი თანამშრომლების დაქირავების ალბათობა

ახალი თანამშრომლების დაქირავების მხრივ ყველაზე მოთხოვნად პროფესიულ ჯგუფებს წარმოადგენს: საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალი (16.1%), საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (7.5%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკები (6.1%), მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებული მუშები (6.0%), ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (4.9%), მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (3.8%), კვების პროდუქტების მწარმოებელი და მონათესავე პროფესიების მუშაკები (3.8%), მოდელები, გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორები

(3.2%), მოლარეები და მონათესავე სპეციალობების მოსამსახურეები (3.1%) და მრეწველობის, მშენებლობისა და ტრანსპორტის არაკვალიფიციური მუშები (3.0%).

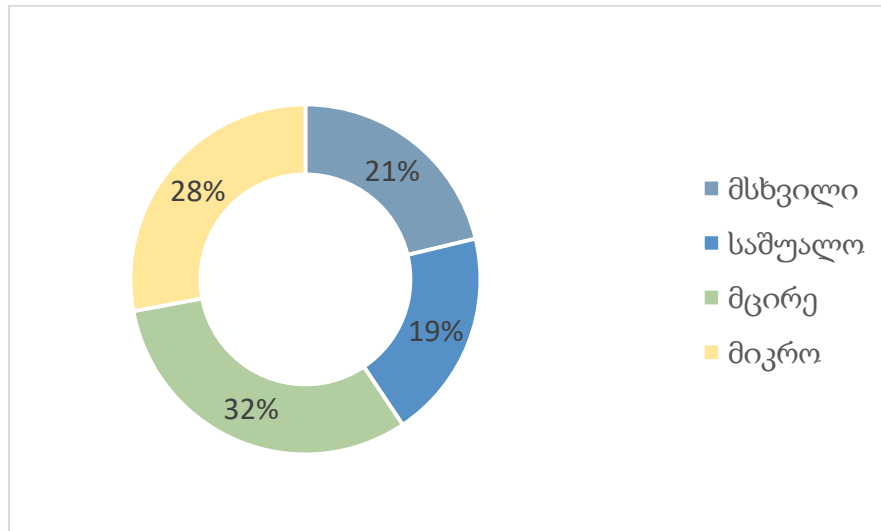
მართალია გამოკითხული საწარმოების **10.4%** აპირებს ახალი თანამშრომლების დაქირავებას, თუმცა უფრო მეტი (**15%**) ფიქრობს კადრების აყვანაზე. ყველაზე მეტად მუშახელის გაზრდაზე ფიქრობს მიკრო (72.2%) და მცირე (20.7%) ზომის საწარმოები. ორგანიზაციების უმრავლესობა, თითქმის ნახევარი (47.3%) **მუშახელის გაზრდას ფიქრობს** ვაჭრობისა და დამამუშავებელი მრეწველობის (9.6%) დარგში. ასევე, ახალი თანამშრომლების გაზრდას ვარაუდობენ ისეთ ეკონომიკურ დარგებში როგორცაა: მშენებლობა (5.7%), განათლება (5.5%), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები (5%), ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები (4.7%) და ტრანსპორტირება და დასაწყობება (4.4%). მუშახელის გაზრდის ძირითად მიზეზად კი წარმოების გაზრდა (85%) დაფიქსირდა. წარმოების გაზრდის მხრივ მოთხოვნა ყველაზე მეტად იზრდება საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალზე (19.7%), საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალებზე (9.2%), მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებულ მუშებზე (6.2%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებზე (5.4%), ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალებსა (5%) და კვების პროდუქტების მწარმოებელი და მონათესავე პროფესიების მუშაკებზე (4.5%). ხოლო სამუშაო ძალის ჩანაცვლების მხრივ კი მოთხოვნაა დირექტორებსა და მთავარ ხელმძღვანელ პირებზე (13.6%), მოდელებზე, გამყიდველებსა და საქონლის დემონსტრატორებზე (10.8%), ხელოვნების, გართობისა და სპორტის სფეროების დამხმარე პერსონალზე (5.8%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებზე (5.4%), მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებულ მუშებზე (5.4%), კომერციული საქმიანობის სპეციალისტ-პროფესიონალებზე (4.5%), საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერებზე საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (4.2%).

გამოკითხული საწარმოების **94%** არ აპირებს არსებული სამუშაო ძალის შემცირებას. აღნიშნული მაჩვენებელი 50-50%-ის პროპორციით ნაწილდება თბილისსა და სხვა დანარჩენ რეგიონებზე. **სამუშაო ძალის რაოდენობის შემცირების ერთ-ერთ წამყვან მიზეზად** წარმოების/საწარმოს გაჩერება (63%) და წარმოების შემცირება დასახელდა (20%). საწარმოები, რომლებიც ყველაზე მეტად აპირებენ მუშახელის შემცირებას წარმოადგენენ ვაჭრობის (38.7%), ასევე პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (7.9%), ჯანდაცვის (7.4%), დამამუშავებელი მრეწველობისა და ტრანსპორტის დარგები თანაბრად (7%), უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობებისა და მშენებლობის სექტორები (5.7%). დამსაქმებლები მუშახელის შემცირებას ფიქრობენ ძირითადად დირექტორები და მთავარი ხელმძღვანელი პირების (22.6%), მოდელები, გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორებისა (22.6%) და მოსამსახურეები, დაკავებული ციფრობრივი ინფორმაციის დამუშავებით (21.3%) მიმართულებით.

სექცია 6: საწარმოში არსებული ვაკანსიები

2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით, 5,651 საწარმოს (6%), ჰქონდა სულ 18,868 ვაკანსია. ვაკანსიების მაღალი ხვედრითი წილით გამოირჩევა მცირე და მიკრო საწარმოები, ჯამში - 59.4%, რაც განპირობებულია გენერალურ ერთობლიობაში ზოგადად მცირე და მიკრო საწარმოების სიმრავლით.

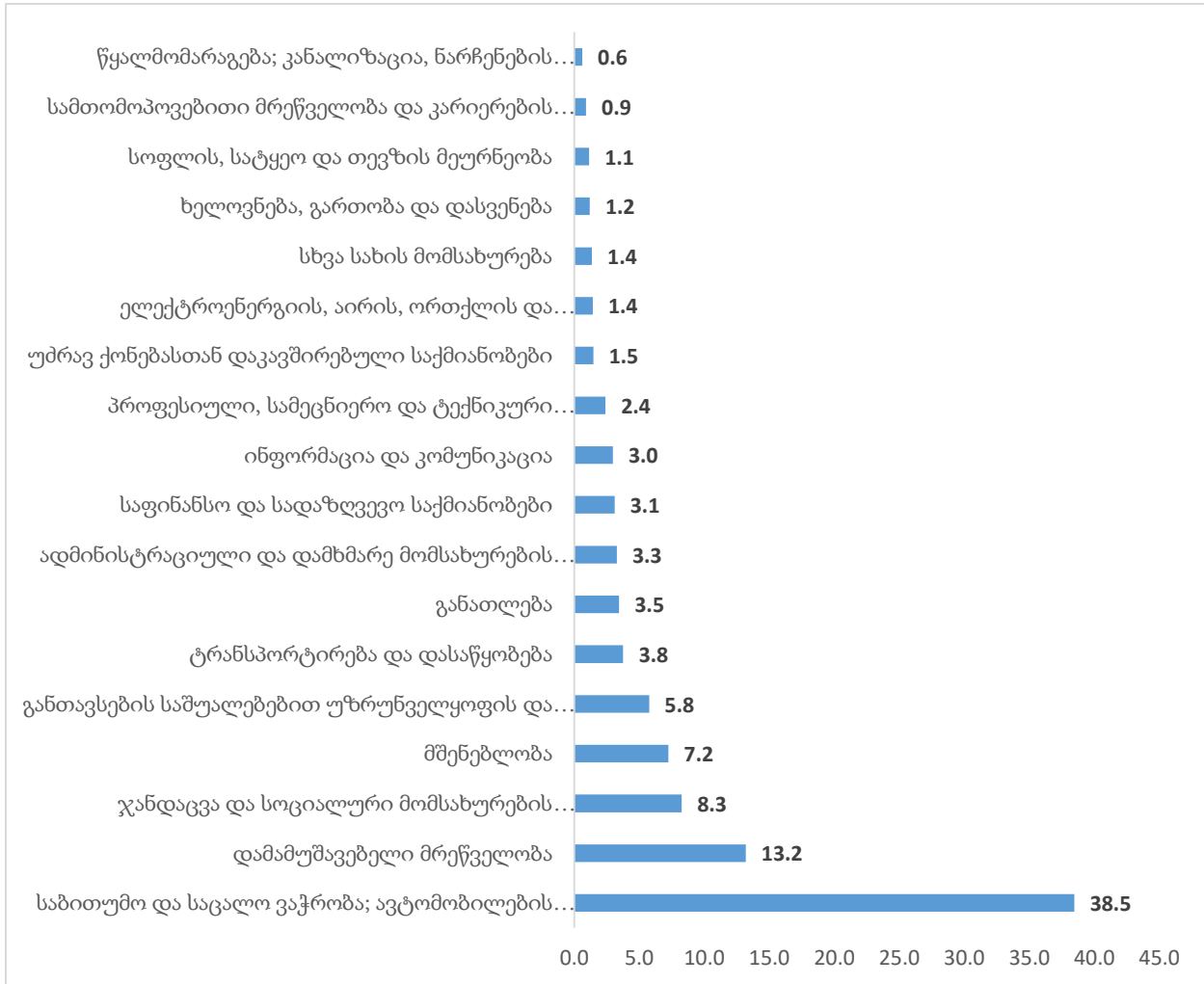
დიაგრამა 25. ვაკანსიების ხვედრითი წილი საწარმოთა ზომის მიხედვით

ვაკანსიების უმრავლესობა - 66.3% (12,508 ვაკანსია თბილისზე მოდის და ყველა დანარჩენ რეგიონში ვაკანსიების რაოდენობა ორჯერ (6,360 ვაკანსია) ჩამორჩება თბილისისას). თბილისში ერთ საწარმოზე მოდის საშუალოდ 4.2 ვაკანსია, ხოლო სხვა დანარჩენ საქართველოში - 2.4. აღნიშნული უთანაბრობა თბილისსა და სხვა დანარჩენ რეგიონებს შორის ვაკანსიების მხრივ განპირობებს თბილისში სამუშაო ძალის მიგრაციასა და მათ შორის მაღალ კონკურენციას. შესაბამისად, თბილისში მაღალია უმუშევართა რიცხვი. საქსტატის 2016 წლის მონაცემების მიხედვით თბილისში უმუშევართა რაოდენობამ 96.9 ათასი შეადგინა, რაც ქვეყნის მასშტაბით უმუშევართა რაოდენობის 58.8%-ია.

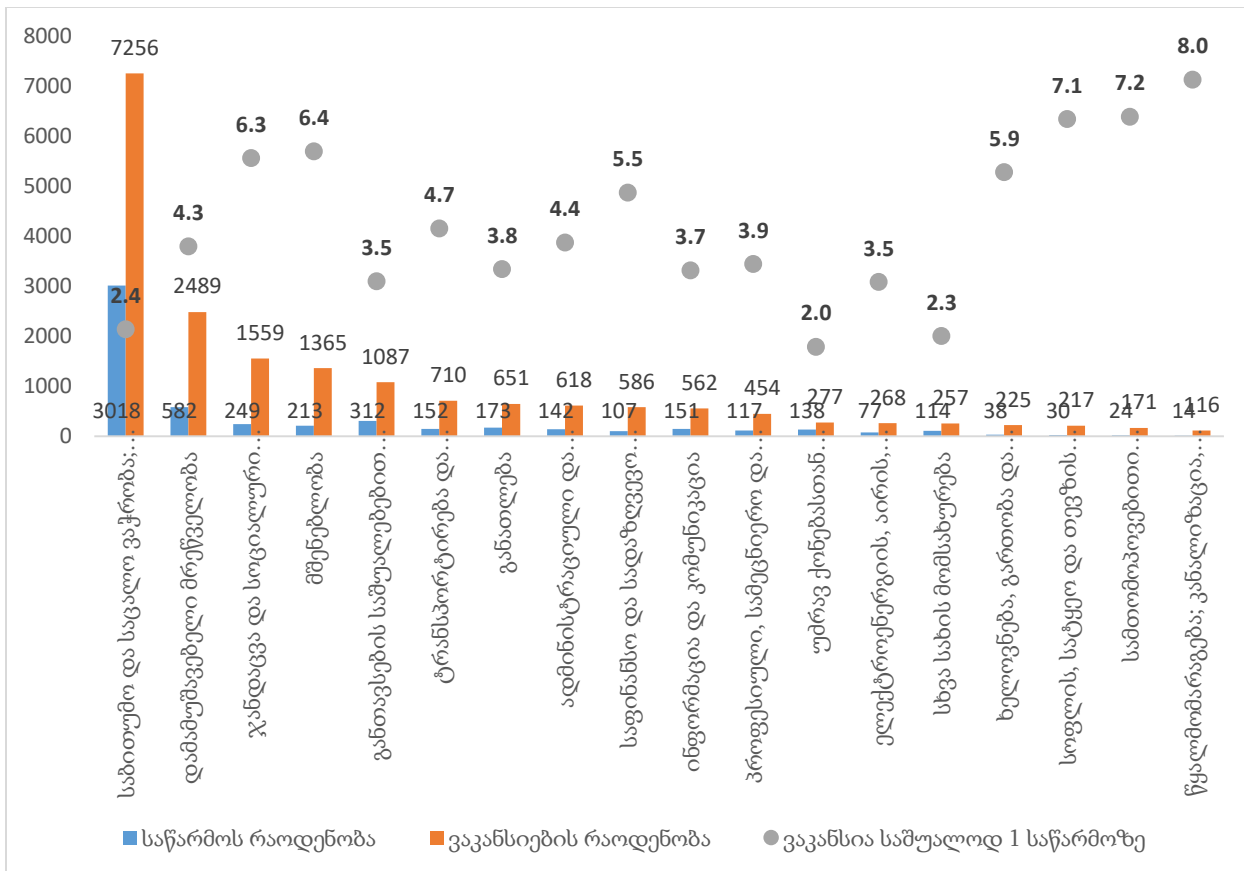
2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით ვაკანსიების სიმრავლით გამოირჩევა ვაჭრობის (38.5%), დამამუშავებელი მრეწველობის (13.2%), ჯანდაცვის (8.3%), მშენებლობისა (7.2%) და ტურიზმის სფეროს სექტორები (1.9%).

დიაგრამა 26. ვაკანსიების ხვედრითი წილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

ვაკანსიებზე ვაჭრობის სფეროს მაღალი ხვედრითი წილი განპირობებულია გენერალურ ერთობლიობაში ვაჭრობის სფეროს საწარმოების სიმრავლით, რაც აისახება ვაკანსიების გენერაციის მხრივ მათ დაბალ პროდუქტიულობაზე. ზემოთ ხსენებულ პერიოდში ვაჭრობის სექტორის 1 საწარმოს მიერ საშუალოდ ვაკანსიების რაოდენობამ შეადგინა - 2.4 ერთეული, მაშინ როდესაც ვაკანსიების მასშტაბების გათვალისწინებით წამყვანი ადგილი უკავიათ დამამუშავებელი მრეწველობის (4.3 ერთეული), ჯანდაცვისა (6.3 ერთეული) და მშენებლობის სექტორებს (6.4 ერთეული).

დიაგრამა 27. საშუალოდ ერთი საწარმოს მიერ გამოცხადებული ვაკანსია ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

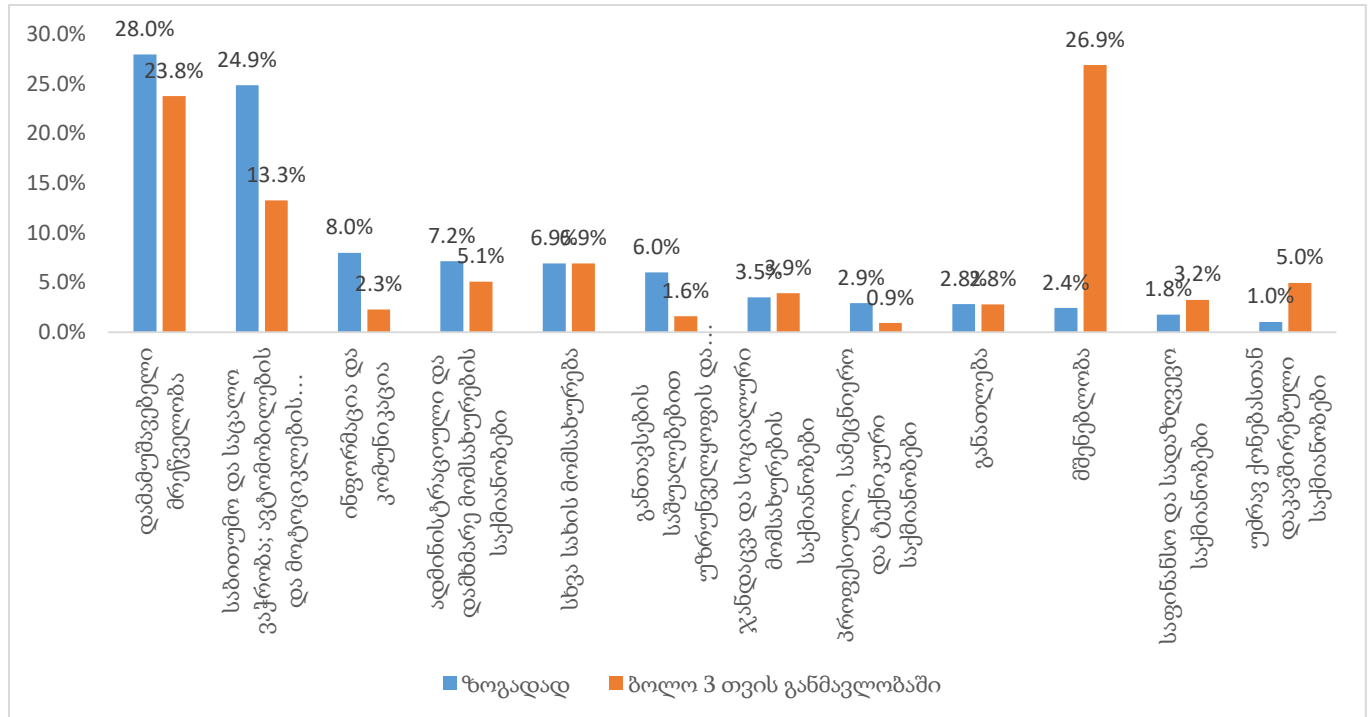
2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით გამოკითხული საწარმოების 1.5%-ს (1408 საწარმო ჰქონდათ ისეთი ვაკანსიები, რომლებიც არ შევსებულა ბოლო 3 თვის განმავლობაში, მათგან უმრავლესობას წარმოადგენს მიკრო (68.9%) და მცირე (18.7%) საწარმოები, ვიდრე - საშუალო (7.9%) და მსხვილი (4.6%). ყოველივე აიხსნება იმ გარემოებით, რომ ერთი მხრივ მიკრო და მცირე საწარმოებზე მოდის ვაკანსიების დიდი ხვედრითი წილი; მეორე მხრივ, მათი მწირი მატერიალური, ასევე სხვა შესაძლებლობები ვერ უზრუნველყოფენ შრომის ბაზარზე სასურველი კადრის მოძიებას. საწარმოებს, რომლებსაც შეექმნათ პრობლემები ვაკანსიების შევსებასთან დაკავშირებით ბოლო 3 თვის განმავლობაში, ძირითადად წარმოადგენენ მშენებლობის (26.9%), დამამუშავებელი მრეწველობისა (23.8%) და ვაჭრობის (13.3%) სექტორებს.

საწარმოების 1.2%-მა (1,153 საწარმო) განაცხადა, რომ შექმნიათ სხვადასხვა სახის სირთულე ვაკანსიების შევსებასთან დაკავშირებით და მცირედი განსხვავებით ყველაზე მეტად პრობლემები შეექმნათ მიკრო (58.7%) და მცირე (24.9%) ზომის საწარმოებს, განსხვავებით საშუალო (9.8%) და მსხვილი (6.5%) ორგანიზაციებისგან.

კვლევამ განსხვავებული სურათი გვიჩვენა ეკონომიკურ საქმიანობათა საქმეების მიხედვით, როგორც ზოგადად, ასევე ბოლო 3 თვის განმავლობაში, პრობლემური ვაკანსიების შევსების მიმართ. მკვეთრი განსხვავება დაფიქსირდა სამშენებლო სექტორში, რაც მეტყველებს იმაზე, რომ აღნიშნულ სექტორში ვაკანსიების შევსებასთან დაკავშირებული პრობლემები ატარებდა

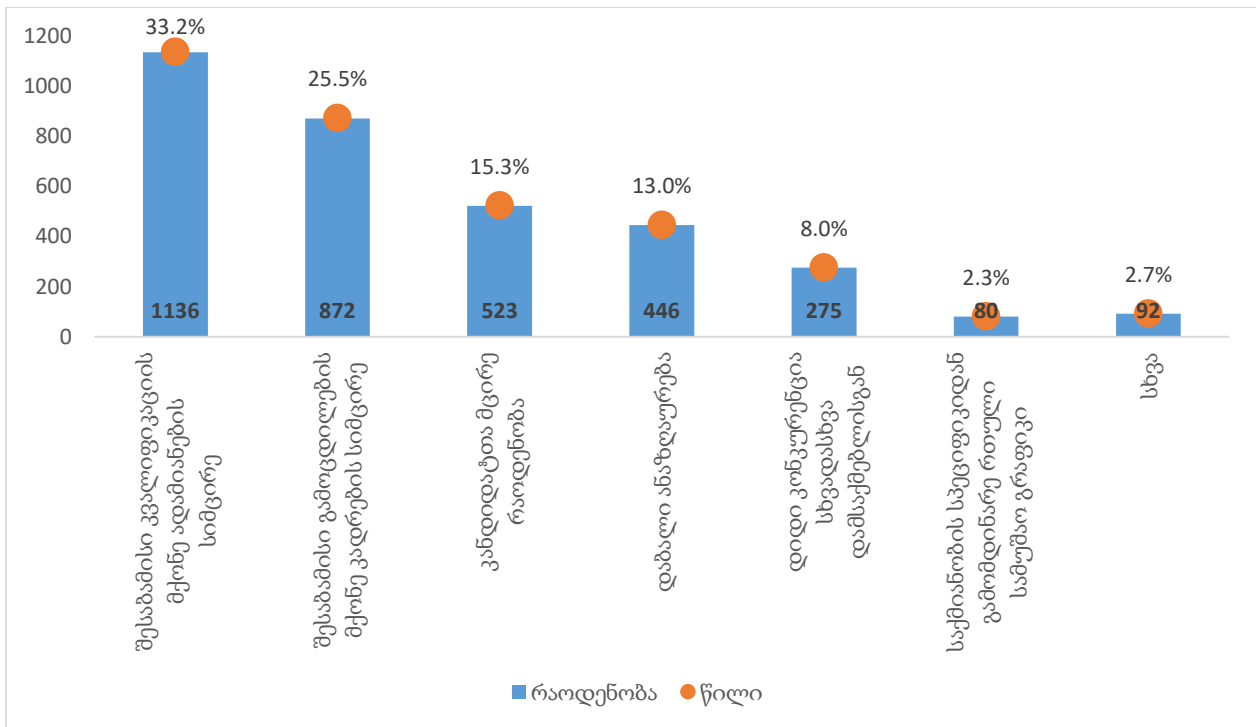
სეზონურ ხასიათს. ზოგადად ვაკანსიების შევსებისას არსებული სირთულეების თვალსაზრისით გამოირჩევა: დამამუშავებელი მრეწველობისა (28%) და ვაჭრობის (25%) დარგები.

დიაგრამა 28. კომპანიების წილი, რომლებსაც შეექმნათ პრობლემა ვაკანსიების შევსებასთან დაკავშირებით

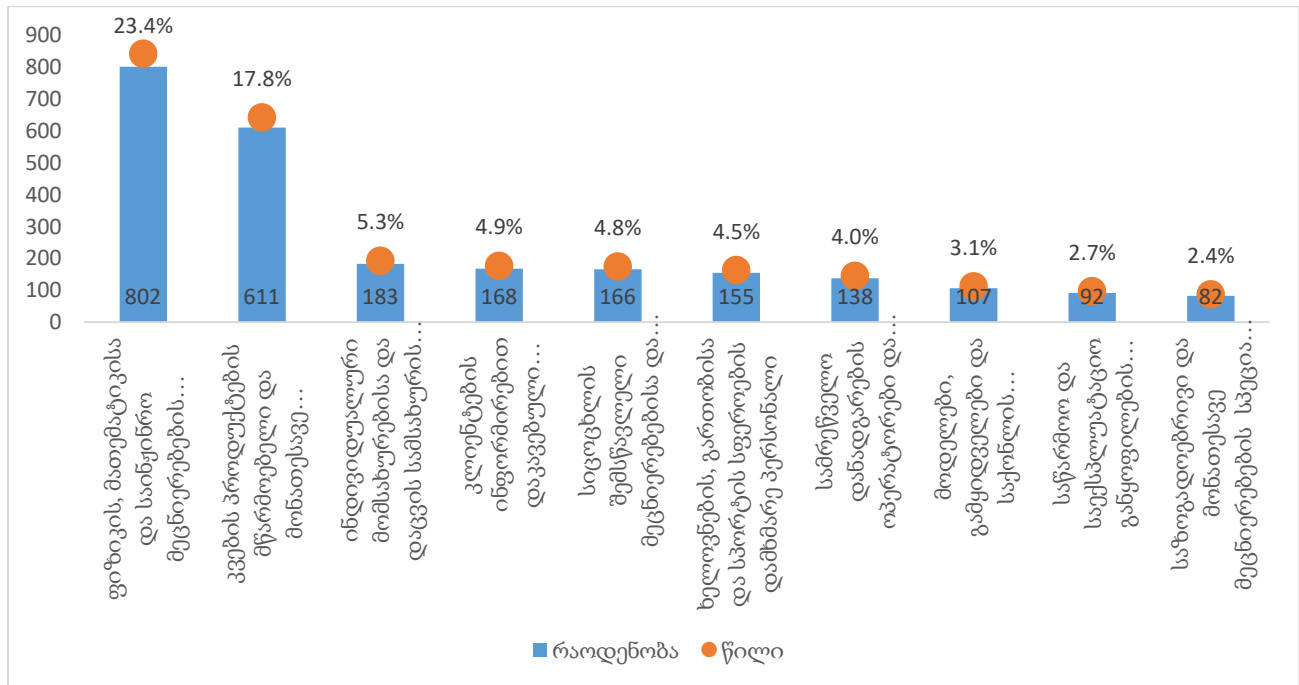
ვაკანსიების შევსების სირთულის ძირითად პრობლემურ მიზეზად საწარმოებმა დაასახელეს შრომის ბაზარზე შესაბამისი კვალიფიკაციისა (33.2%) და გამოცდილების (25.5%) მქონე ადამიანების სიმცირე, რაც ერთად აღებული საკმაოდ მნიშვნელოვანია სამუშაოს ხარისხიანად შესრულებისა და საწარმოების წარმატებისათვის. ვაკანსიების შევსების ხელისშემშლელ მიზეზთა შორის ასევე დასახელდა კანდიდატების მცირე რაოდენობა (15.3%), დაბალი ანაზღაურება (13%) და დიდი კონკურენცია სხვა დამსაქმებლებთან (8%). აღნიშნული სამივე ფაქტორი შესაძლოა ურთიერთკავშირში იყოს ერთმანეთთან, რადგან კანდიდატების სიმცირე შესაძლოა გამოწვეული იყოს, როგორც დაბალი ანაზღაურებისგან და დიდი კონკურენციისგან, ასევე საქმიანობის სპეციფიკადან გამომდინარე რთული სამუშაო გრაფიკითა და სხვა გარემოებებით.

დიაგრამა 29. ვაკანსიების შევსებასთან დაკავშირებული სირთულეები

ვაკანსიების შევსებისას პრობლემები დაფიქსირდა როგორც „თეთრსაყელიდან“, ასევე „ლურჯსაყელიდან“ სამუშაო ძალაზე, რაც მოიცავს ფართო სპექტრს, კერძოდ: მეცნიერების, წარმოების, მომსახურების, ვაჭრობის, ოფისის, ხელოვნების, გართობისა და სპორტის სფეროს წარმომადგენლებს.

დიაგრამა 30. ყველაზე პრობლემური ვაკანსიები პროფესიული ჯგუფების მიხედვით

ვაკანსიების შევსებისას განსაკუთრებით პრობლემურია მეცნიერების სფეროს სპეციალისტ-პროფესიონალების, მათ შორის: ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალების (23.4%), სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის სპეციალისტ-პროფესიონალების (4.8%), ასევე საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალების (2.4%) მოძიება. ანუ ისინი, ვინც აწარმოებენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს, ხვეწენ და აუმჯობესებენ კონცეფციებს, თეორიებსა და სამუშაო მეთოდებს.

რთულია ვაკანსიების შევსება საკვები პროდუქტების მწარმოებლებისა და მონათესავე პროფესიების მუშაკების (17.8%), ასევე სამრეწველო დანადგარების ოპერატორებისა და მონათესავე პროფესიების მუშაკების (4%) მხრივ, რაც პირდაპირ ასახავს კადრების მოძიებისას დამამუშავებელი სექტორის წინაშე არსებულ პრობლემებს.

ვაკანსიების შევსებისას ასევე პრობლემურია შემდეგი პროფესიული ჯგუფების მოძიება:

მომსახურების სფეროსა და სავაჭრო დაწესებულებების მომსახურე პერსონალი, კერძოდ ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკები (5.3%), ასევე მოდელები, გამყიდველები და საქონლის დემონსტრატორები (3.1%).

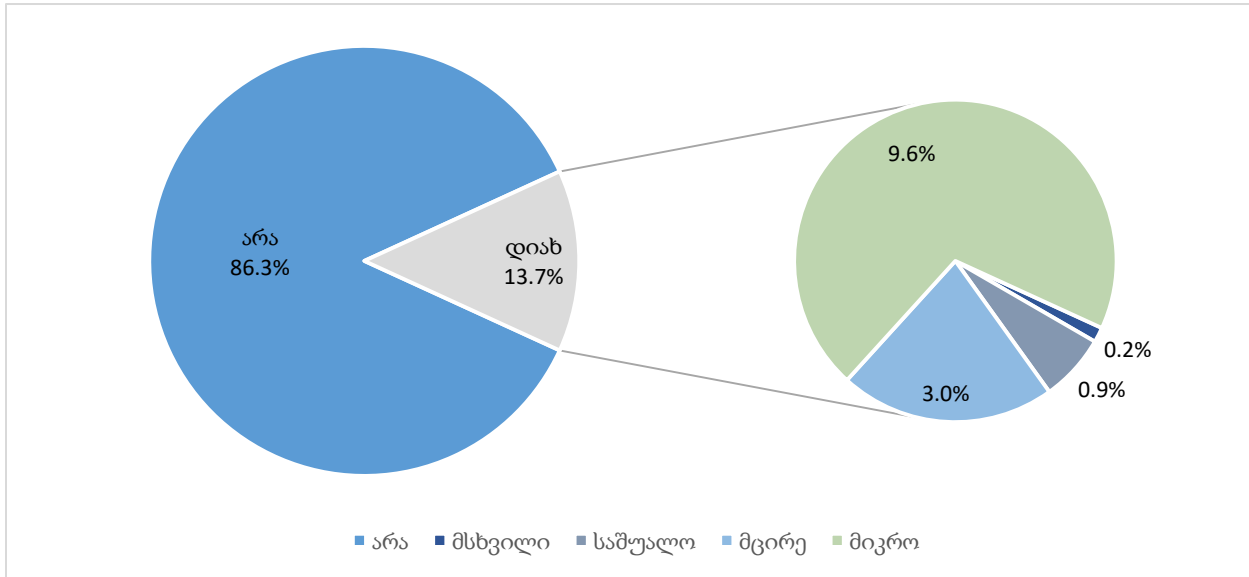
ოფისის პერსონალი, კერძოდ კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული მოსამსახურეები (4.9%), რომელიც მოიცავს ტურისტული სააგენტოს მოსამსახურეებს, მომსვლელთა მიღებითა და ინფორმირებით დაკავებულ მოსამსახურეებს, ტელეფონის ოპერატორებს.

ხელოვნების, გართობისა და სპორტის სფეროების დამხმარე პერსონალი (4.5%), რომლებიც ქმნიან საქონლის დიზაინს ან ინტერიერის დეკორაციებს, გადასცემენ ინფორმაციებს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით, ართობენ მაყურებელს გასართობი და სანახაობრივი სპექტაკლებით, მონაწილეობენ სპორტულ შეჯიბრებებში.

სექცია 7: პროფესიული განათლება

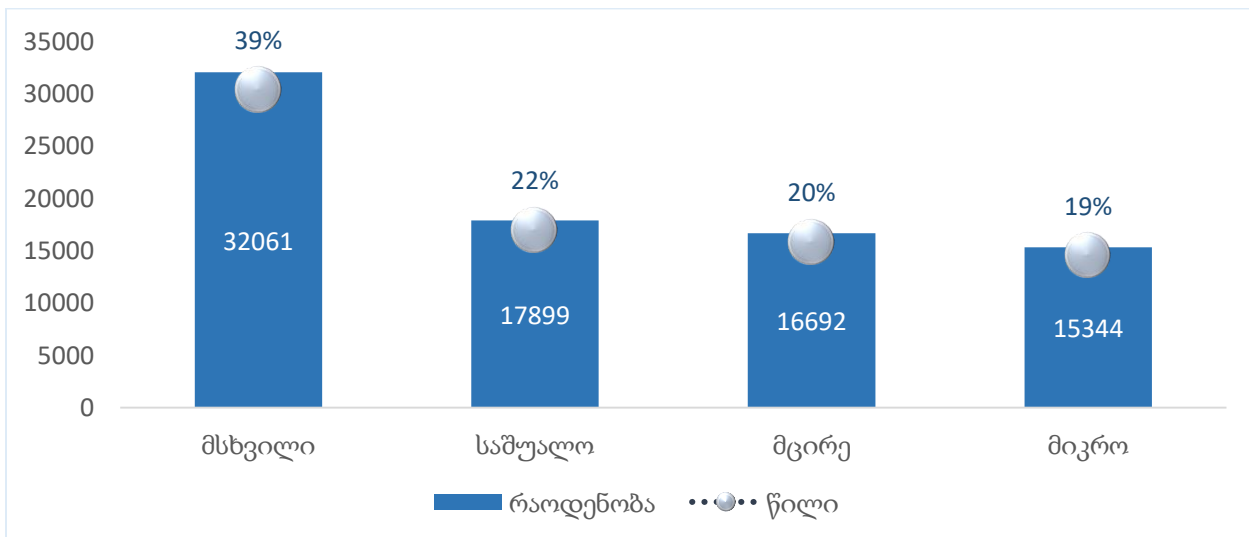
კვლევის თანახმად, გამოკითხული საწარმოების 1.7%-ს (13,198 საწარმო) დასაქმებული ჰყავს პროფესიული განათლების მქონე ადამიანი აქედან უმრავლესობა მიკრო და მცირე საწარმოებზე მოდის, რადგან გენერალურ ერთობლიობაში მიკრო საწარმოები 268.6-ჯერ აღემატება მსხვილი საწარმოების რაოდენობას.

დიაგრამა 31. საწარმოთა განაწილება პროფესიული განათლების მქონე დასაქმებულთა მიხედვით

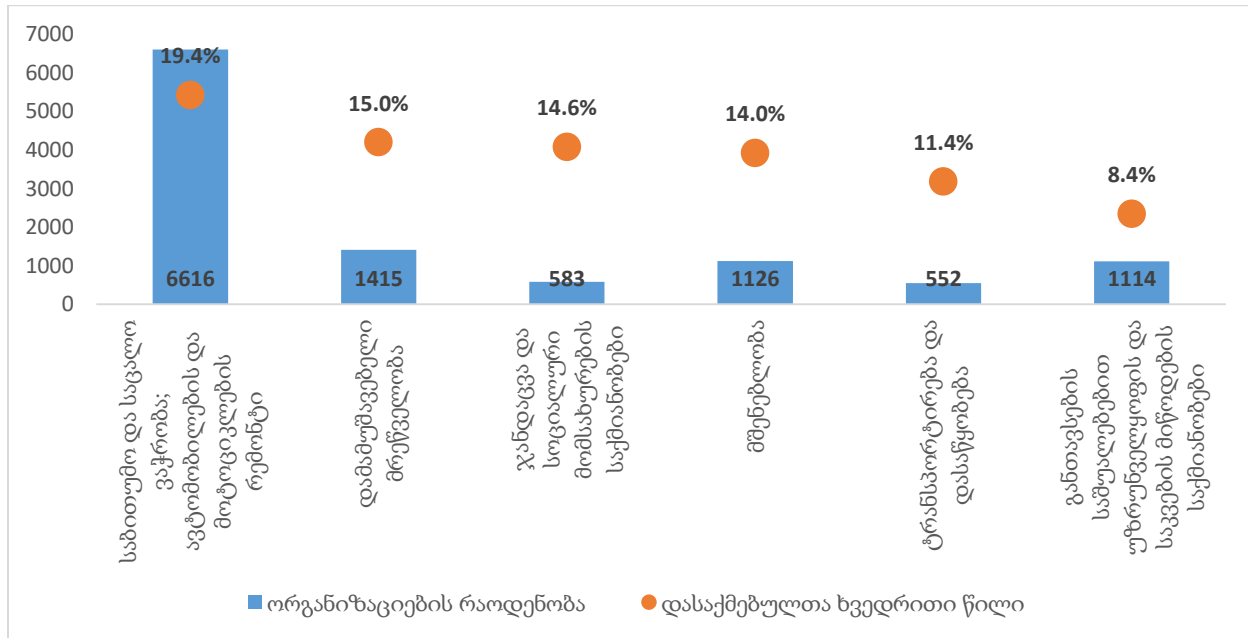
2017 წელს, ჯამში 13,198 საწარმოში დასაქმებული იყო დაახლოებით 81,996 ადამიანი, რაც საშუალოდ 1 საწარმოზე 6.2 დასაქმებულის ტოლია. პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დასაქმებით გამოირჩევა მსხვილი საწარმოები (39%), მიუხედავად იმისა, რომ გენერალურ ერთობლიობაში მათი ხვედრითი წილი საკმაოდ დაბალია. უნდა აღინიშნოს, რომ თითქმის თანაბრად განაწილდა თბილისსა (49.9%) და დანარჩენ რეგიონებზე (50.1%) პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დასაქმების ხვედრითი წილი.

დიაგრამა 32. 2017 წელს დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების განაწილება საწარმოების ზომის მიხედვით

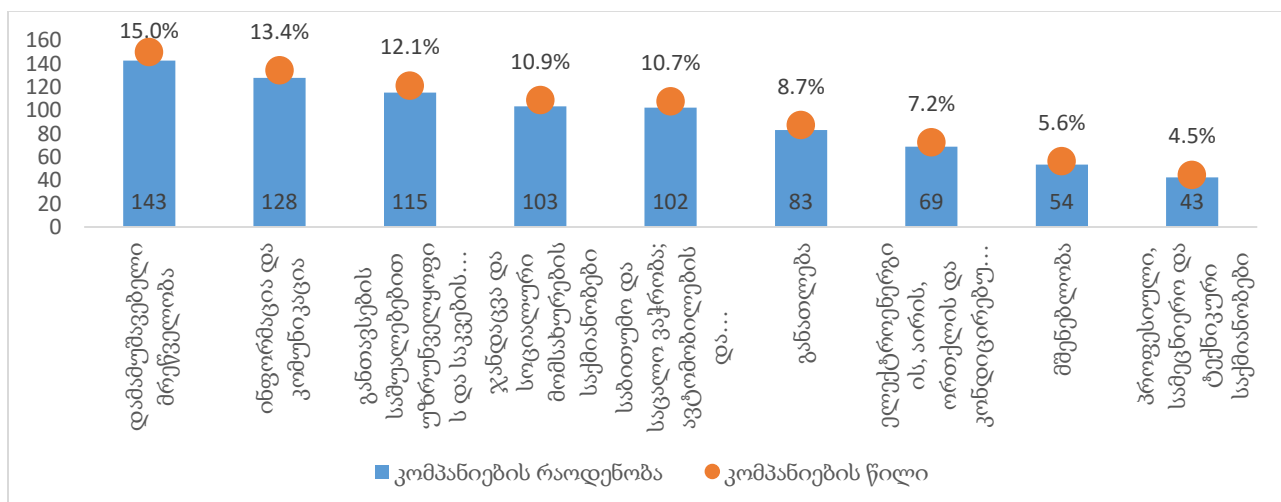
2017 წელს პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დასაქმების მაღალი ხვედრითი წილით გამოირჩეოდა: ვაჭრობის (19.4%), დამამუშავებელი მრეწველობის (15%), ჯანდაცვის (14.6%), მშენებლობის (14%), ტრანსპორტისა (11.4%) და განთავსების (8.4%) სექტორები. ყოველივე გამომდინარეობს იქიდან, რომ აღნიშნული სექტორები საკმაოდ წარმოადგენლობითია ორგანიზაციების რაოდენობის მხრივ და ზოგადად მოწინავე ადგილი უკავიათ ქვეყანაში დასაქმების კუთხით.

დიაგრამა 33. 2017 წელს დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების განაწილება ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

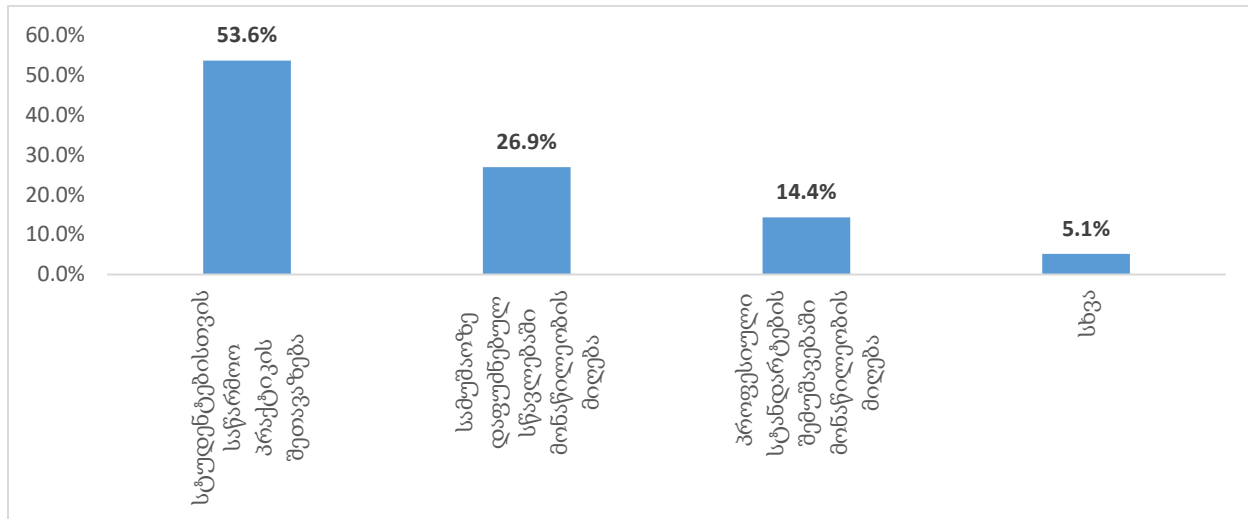
საგულისხმოა, რომ საწარმოების მხოლოდ 1%-მა (953) განაცხადა, რომ ჰქონია თანამშრომლობა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან.

დიაგრამა 34. საწარმოების თანამშრომლობა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ეკონომიკური სექტორების მიხედვით

პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან მეტნაკლებად აქტიურად თანამშრომლობენ დამამუშავებელი მრეწველობის (15%), ინფორმაციისა და კომუნიკაციის (13.4%), განთავსებისა (12.1%) და ვაჭრობის (10,9%) სექტორები. საწარმოების უმრავლესობა თანამშრომლობის ფორმად მიმართავს სტუდენტებისათვის საწარმოო პრაქტიკის შეთავაზებას (53.6%), ვიდრე სამუშაოზე დაფუძნებულ სწავლებაში (26.9%) და პროფესიული სტანდარტის შემუშავებაში (14.4%) მონაწილეობას.

დიაგრამა 35. პროფესიულ სასწავლებლებთან თანამშრომლობის ტიპები

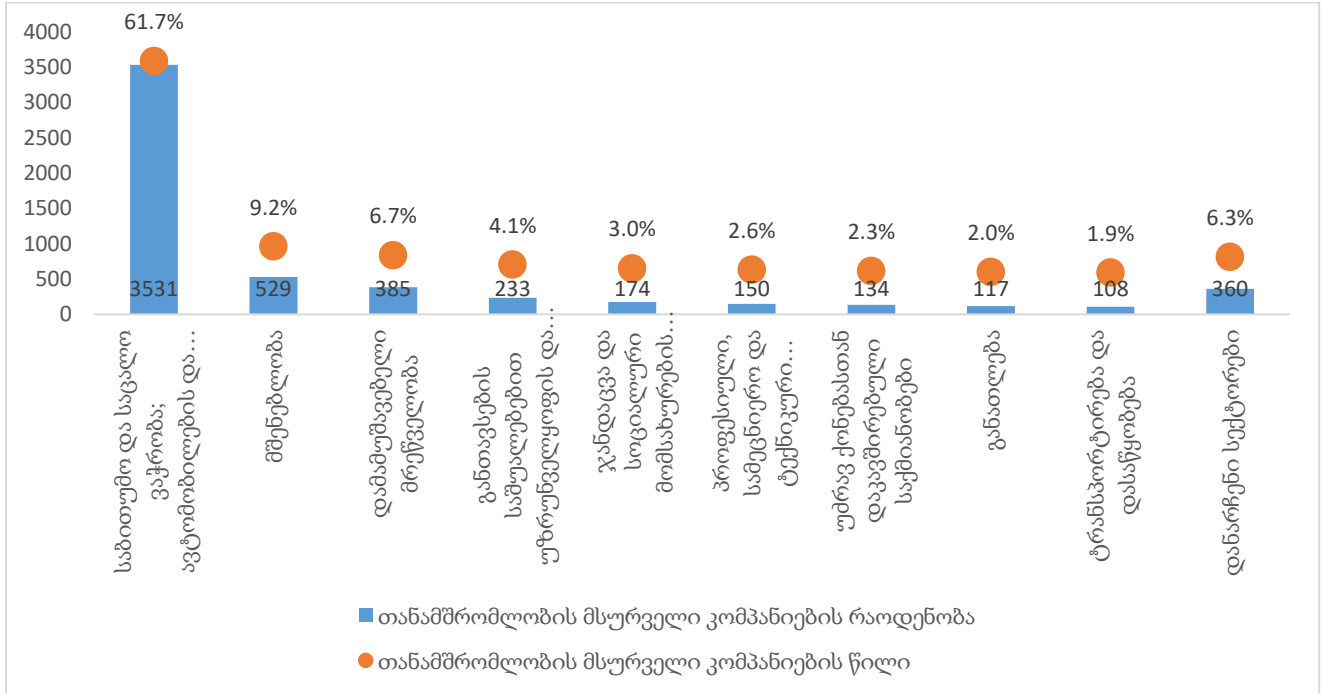
- სტუდენტებისათვის საწარმოო პრაქტიკის შეთავაზებით გამოირჩევა: განთავსების, ჯანდაცვის, დამამუშავებელი მრეწველობის, ინფორმაცია და კომუნიკაციის სექტორები;
- სამუშაოზე დაფუძნებულ სწავლებაში მონაწილეობით: დამამუშავებელი მრეწველობის, ინფორმაცია და კომუნიკაციის, ჯანდაცვის, განათლებისა და ვაჭრობის სექტორები;
- პროფესიული სტანდარტის შემუშავებაში მონაწილეობით: განათლების, განთავსების, ვაჭრობისა და დამამუშავებელი მრეწველობის სექტორები.

953 საწარმოდან, რომლებსაც ჰქონდათ თანამშრომლობა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, 44.4%-მა თანამშრომლობის შედეგად დაასაქმა 423 ადამიანი და მათგან ყველაზე მეტად გამოირჩერვა: დამამუშავებელი მრეწველობის 21% (90 ადამიანი), განთავსების 21% (87 ადამიანი), ჯანდაცვის 14% (59 ადამიანი), ვაჭრობისა 13% (56 ადამიანი) და მშენებლობის 7% (30 ადამიანი) სექტორები.

საწარმოების მხრიდან პროფესიულ სასწავლებლებთან საკმაოდ მწირ თანამშრომლობას თან ერთვის ის გარემოება, რომ მათ უმრავლესობას 60.8% (32,164 საწარმო) უახლოეს მომავალში არ აქვთ საჭიროება/მზაობა/სურვილი პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობის. საწარმოების საკმაოდ დიდ ნაწილს 33.3% (58,651) გაუჭირდა პასუხის გაცემა და მხოლოდ 5.9%-მა (5,721) გამოთქვა თანამშრომლობისთვის მზაობა. ამათგან, 81.3% რეგიონებზე, ხოლო 18.7% თბილისზე. ეკონომიკური საქმიანობათა სახეების მიხედვით კი

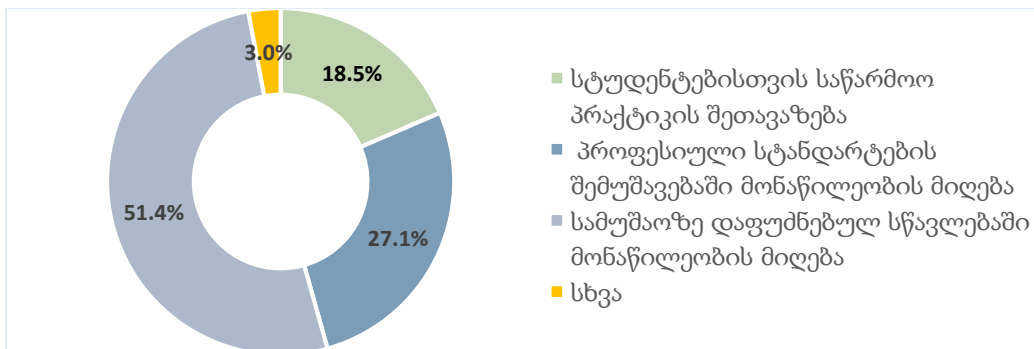
თანამშრომლობის მიმართ ყველაზე აქტიურები არიან: ვაჭრობის (61.7%), მშენებლობის (9.2%), დამამუშავებელი მრეწველობისა (6.7%) და განთავსების (4.1%) სექტორები.

დიაგრამა 36. საწარმოები, რომლებმაც გამოთქვეს პროფესიულ სასწავლებლებთან თანამშრომლობის საჭიროება/მზაობა/სურვილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

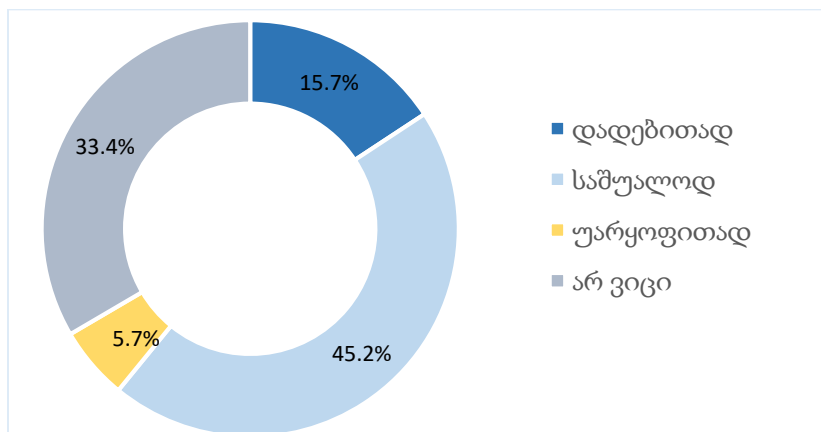
საწარმოებმა, რომლებმაც სურვილი გამოთქვეს პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობაზე, თითქმის ნახევარზე მეტმა თანამშრომლობის სასურველ ფორმად მიიჩნია სამუშაოზე დაფუძნებულ სწავლებაში მონაწილეობის მიღება (51.4%), რაც უმნიშვნელოვანესი პირობაა განათლების ხარისხის გაუმჯობესებისა და უნარების შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან შესაბამისობის გაზრდის მიზნით. საწარმოების დაინტერესება გამოვლინდა ასევე პროფესიული სტანდარტების შემუშავებაში მონაწილეობის მიღებასა (27.1%) და სტუდენტებისათვის საწარმოო პრაქტიკის შეთავაზებაში (18.5%).

დიაგრამა 37. პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობის სასურველი ტიპები

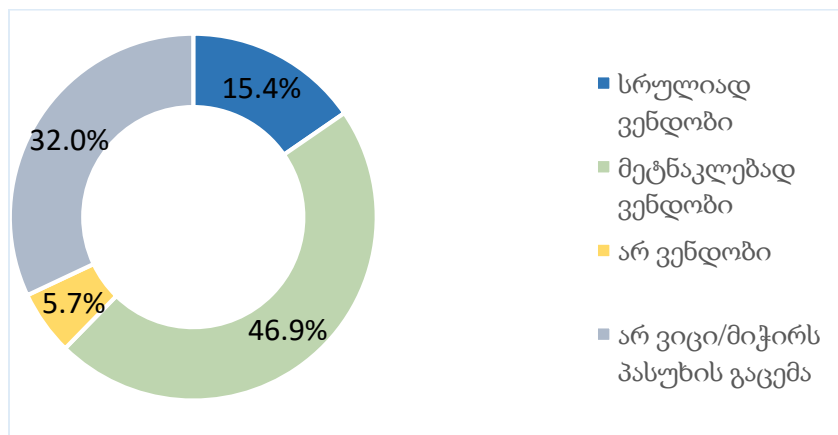
საწარმოებმა თითქმის იდენტურად შეაფასეს ქვეყანაში პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და პროფესიულ სასწავლებლებში მიღებული ცოდნის დონე. გამოკითხულთა უმრავლესობამ 45.2% (43,593 საწარმო) საშუალო შეფასებითი ქულა მისცა საქართველოში პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულების დონის შეფასებას. საწარმოების ძალზედ დიდ ნაწილს - 33.4%-ს (32,276 საწარმო) გაუჭირდა შეფასება, რაც გამომდინარეობს იქიდან, რომ რეალურად მათ არ გააჩნიათ თანამშრომლობა და არ არიან ინფორმირებულები. საწარმოების 15.7%-მა (15,193 საწარმო) შეაფასა დადებითად, ხოლო 5.7% (5,473 საწარმო) უარყოფითად.

დიაგრამა 38. პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების დონის შეფასება

თითქმის ანალოგიურად, საწარმოების თითქმის ნახევარი 46.9% (45,284 საწარმო) მეტნაკლებად ენდობა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში მიღებულ ცოდნას, 32%-ს (30,890 საწარმო) გაუჭირდა პასუხის გაცემა, 15.4%-მა (14,866 საწარმო) გამოხატა სრული ნდობა, ხოლო 5.7%-მა (5,497 საწარმო) უნდობლობა.

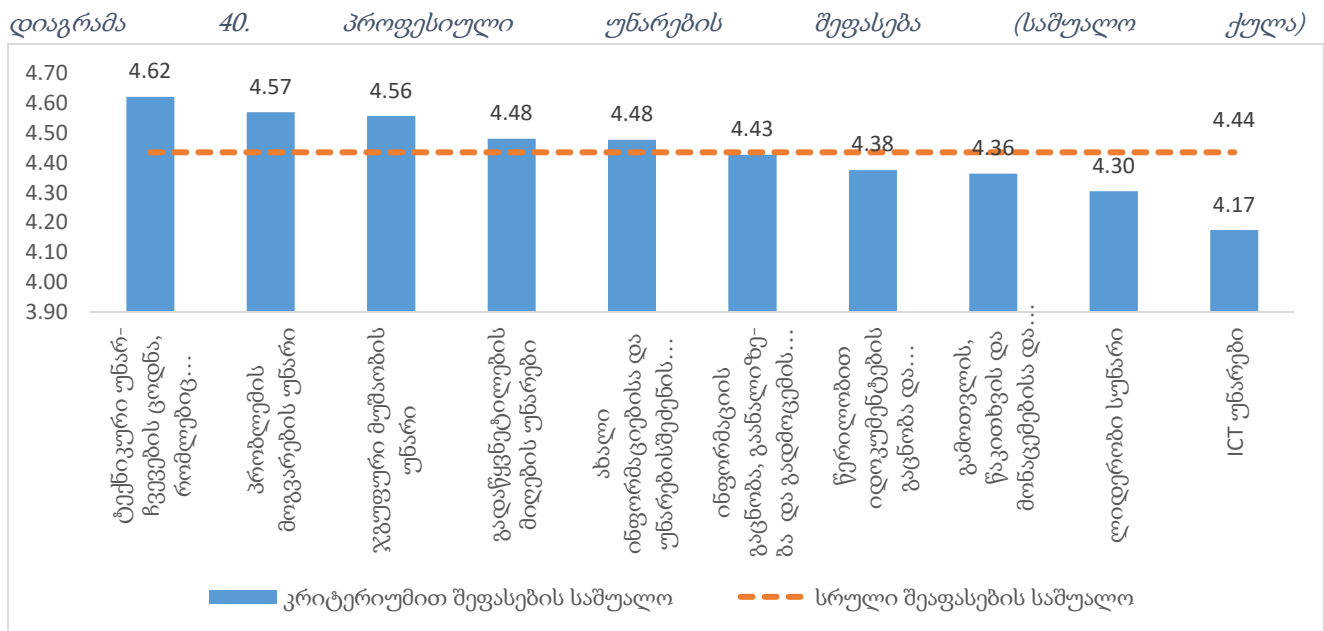
დიაგრამა 39. პროფესიულ სასწავლებლებში მიღებული ცოდნის შეფასება

დამსაქმებლებმა საკმაოდ მაღალი შეფასება მისცეს დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე ადამიანებს, რაზეც მეტყველებს შეფასების მაღალი ქულები (5 ბალიან სკალაზე, სადაც „5“

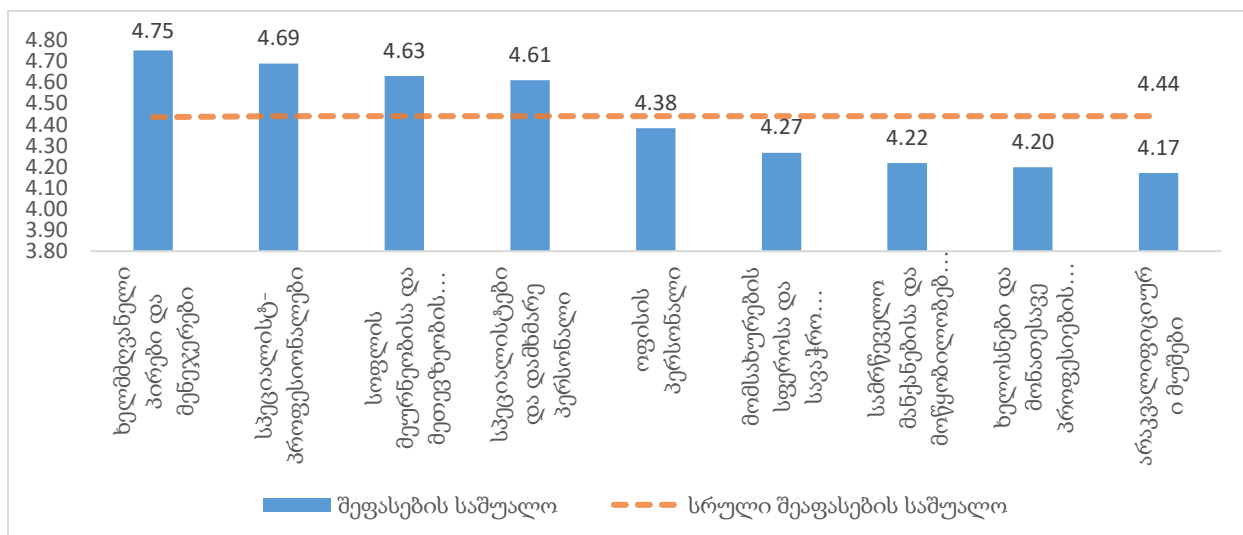

ნიშნავს სრულიად დამაკმაყოფილებელს, ხოლო „1“ - საერთოდ არ არის დამაკმაყოფილებელი). უნარების შეფასებისას საკმაოდ მაღალი ქულით შეფასდა ტექნიკური უნარ-ჩვევების ცოდნა (4.62), ხოლო შედარებით დაბალით - ICT (4.17) და ლიდერობის უნარები (4.30).

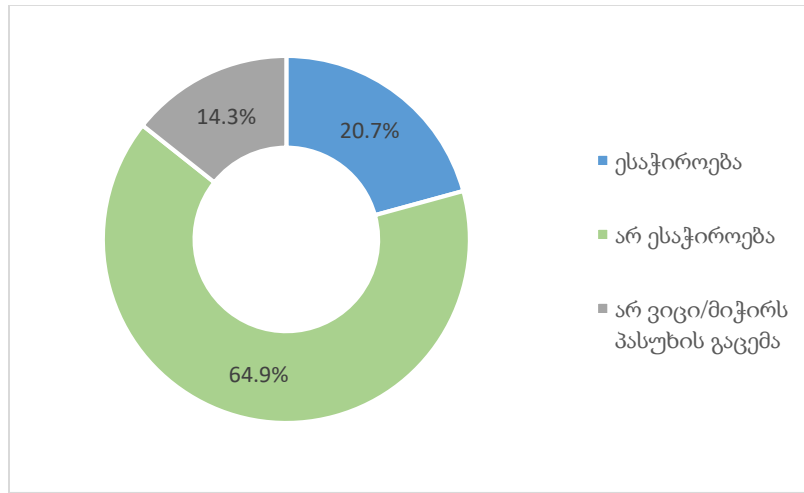
ყველა პროფესიული ჯგუფის შეფასების საშუალო 4.44 ქულა შეადგინა, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. ძირითადი ჯგუფებიდან ყველაზე მაღალი შეფასება მიიღო მენეჯერებმა (4.75), სპეციალისტ-პროფესიონალებმა (4.69), სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის დარგის კვალიფიციურმა მუშებმა (4.63), სპეციალისტებმა და დამხმარე პერსონალმა (4.61).

დიაგრამა 41. ძირითადი ჯგუფებში უნარების მიხედვით პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების შეფასება

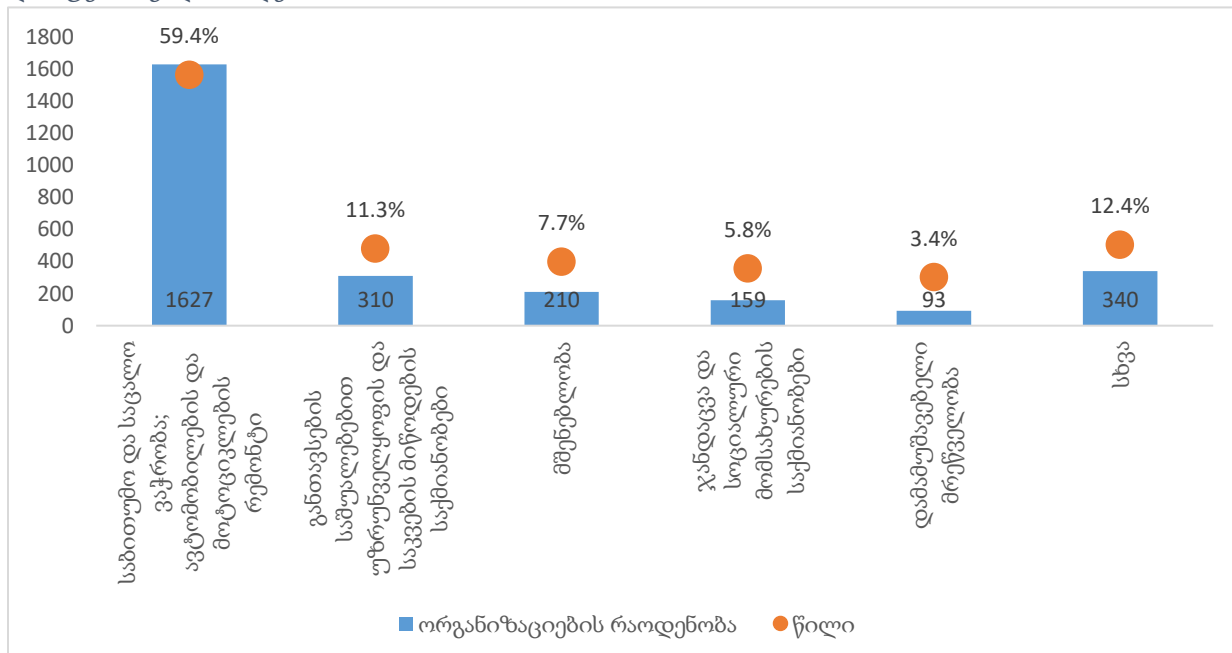
დამსაქმებლების უმრავლესობას, ვისაც ჰყავს დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე ადამიანი მიიჩნევს, რომ დასაქმებულებს არ ესაჭიროებათ (64.9%) დამატებით გადამზადება, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს მათ მიერ დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების მაღალ შეფასებას. ის ვინც მიიჩნევს, რომ საჭიროა მათ მიერ დასაქმებულების დამატებით გადამზადება ჯამში შეადგენს 20.7%-ს და მათი 17.5% თბილისზე, ხოლო 82.5% დანარჩენ რეგიონებზე მოდის.

დიაგრამა 42. დამატებით გადამზადების საჭიროება

საწარმოებს, რომლებსაც ესაჭიროებათ პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დამატებით გადამზადება ძირითადად წარმოადგენენ ვაჭრობის (59.4%), განთავსების (11.3%), მშენებლობის (7.7%), ჯანდაცვის (5.8%) და დამამუშავებელი მრეწველობის (3.4%) სექტორებს.

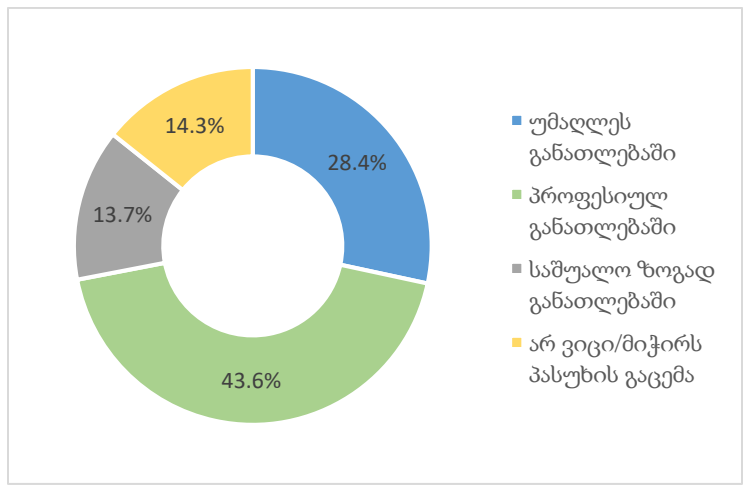
დიაგრამა 43. საწარმოები რომლებსაც ესაჭიროებათ პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დამატებით გადამზადება

კვლევამ აჩვენა კერძო სექტორის პოზიტიური დამოკიდებულება პროფესიულ განათლებაში სახელმწიფოს მხრიდან ინვესტიციების განხორციელების მიმართ. საწარმოების უმრავლესობა 43.6% (42,091 საწარმო) მიიჩნევს, რომ პროფესიული განათლება უნდა იყოს სახელმწიფოსათვის ინვესტიციების ჩადების პრიორიტეტული მიმართულება. მიუხედავად იმისა, რომ არც თუ ისე მაღალია პროფესიული განათლების მქონე ადამიანების დასაქმების ხვედრითი წილი და კომპანიების საჭიროება/მზაობა/სურვილი უახლოეს მომავალში პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობის დაწყების.

სახელმწიფოსათვის ინვესტიციების ჩადების პრიორიტეტულობის მხრივ, საწარმოების 28.4%-მა (27,390) დაასახელა უმაღლესი განათლება, 13.7%-მა (13,265 საწარმო) - საშუალო ზოგადი განათლება, ხოლო 14.3%-ს (13,790 საწარმო) გაუჭირდა პასუხის გაცემა.

დიაგრამა 44. სახელმწიფოსათვის ინვესტიციების ჩადების პრიორიტეტულობა

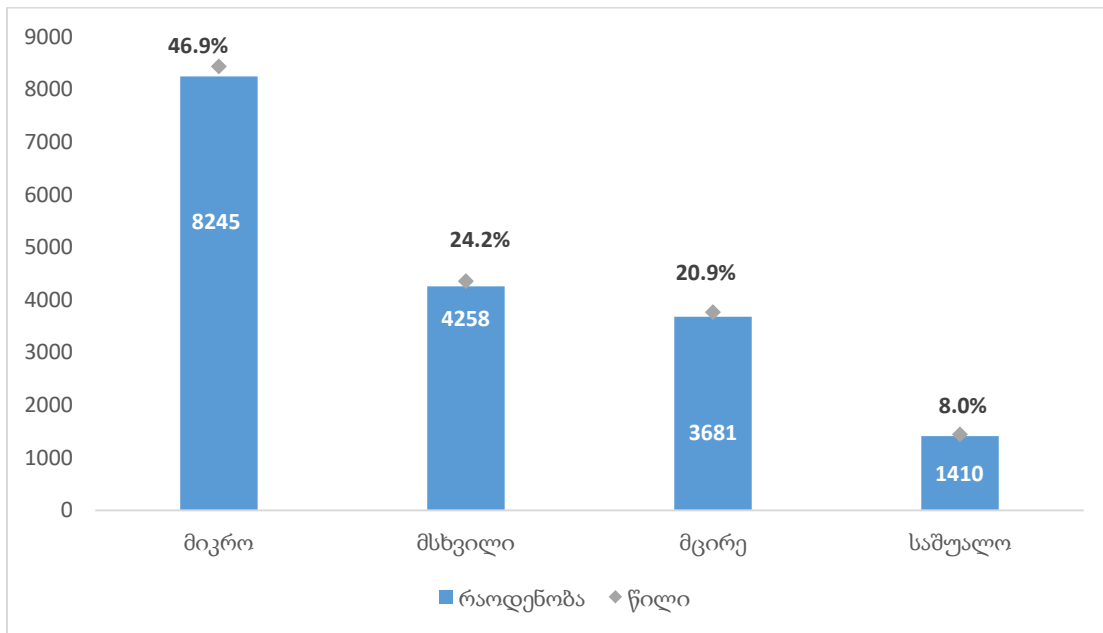

ყოველივე მეტყველებს, რომ საჭიროა გაიზარდოს კომუნიკაცია კერძო სექტორთან, რათა ბიზნესმა რეალურად გააცნობიეროს ურთიერთთანამშრომლობიდან მიღებული სარგებელი და მისი მნიშვნელობა; შეიქმნას თანამშრომლობის წარმატებული მაგალითები; რათა ბიზნესი აქტიურად მონაწილეობდეს სამუშაოზე დაფუძნებული სწავლების, პროფესიული სტანდარტების შემუშავებისა და ზოგადად პროფესიული განათლების განვითარების პროცესში.

სექცია 8: დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეები

კვლევის თანახმად, 96,536 გამოკითხული საწარმოდან 9,199 საწარმოს გამოკითხვის მომენტში 17,595 უცხო ქვეყნის მოქალაქე ჰყავდა დასაქმებული. ამასთან, საწარმოთა ზომის მიხედვით დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეების რაოდენობა შემდეგნაირად გადანაწილდა: მიკრო - 8,245 დასაქმებული; მსხვილი - 4,258 დასაქმებული; მცირე - 3,681 დასაქმებული; საშუალოდ - 1,410 დასაქმებული.

დიაგრამა 45: საწარმოში/ორგანიზაციაში დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეები საწარმოთა ზომების მიხედვით

უცხო ქვეყნის მოქალაქეები ძირითადად დასაქმებულები არიან ისეთ ეკონომიკურ სექტორებში, როგორცაა: მშენებლობა - 5,560 დასაქმებული (უცხო ქვეყნის მოქალაქეების მთლიანი დასაქმების 31.6%), საბითუმო და საცალო ვაჭრობა - 4,757 დასაქმებული (27%), ტრანსპორტირება და დასაწყობება - 13,866 დასაქმებული (7.9%), ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები - 1,260 დასაქმებული (7.2%) და ტურიზმი - 1,231 დასაქმებული (7%). მეტ-ნაკლებად თანაბარი რაოდენობის უცხო ქვეყნის მოქალაქეა დასაქმებული პროფესიულ, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობებისა (848/4.8% დასაქმებული) და დამამუშავებელი მრეწველობის (728/4.1% დასაქმებული) დარგებში. საკმაოდ მოკრძალებული წილი მოდის ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობებსა - 466 დასაქმებული (2.7%), ხელოვნება, გართობა და დასვენებასა - 350 დასაქმებული (2%) და სოფლის სატყეო და თევზის მეურნეობის - 189 დასაქმებული (1.1%) ეკონომიკურ სექტორებში.

2017 წლის 1 სექტემბერს 2016 წლის 1 სექტემბერთან შედარებით სულ უცხო ქვეყნის მოქალაქე დასაქმებულთა საერთო რაოდენობა 17.3%-ით გაიზარდა და 17,330 კაცი შეადგინა, რაც მთლიანი დასაქმების 2.2%-ია.

დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეების თითქმის ნახევარი 48.4% (8,379 დასაქმებული) ძირითადად დირექტორებსა და მთავარი ხელმძღვანელი პირების პროფესიულ ჯგუფებზე მოდის (წინა წლის მაჩვენებელთან შედარებით 3.6%-იანი ზრდა). აღნიშნული განპირობებულია იმით, რომ უცხოელების დასაქმების ძირითად მიზეზად დასახელდა: საწარმოს ჰყავს უცხოელი დამფუძნებელი/მენეჯმენტი (65.8%) და საწარმო წარმოადგენს უცხო ქვეყნის საწარმოს ფილიალს (17.3%). მაღალია მოთხოვნა: ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალებზე (ამ პროფესიულ ჯგუფს მიკუთვნებული 1,707 უცხო ქვეყნის მოქალაქეა დასაქმებული, რაც უცხო ქვეყნის მოქალაქეების მთლიანი დასაქმების 9.9%-ს შეადგენს და წინა

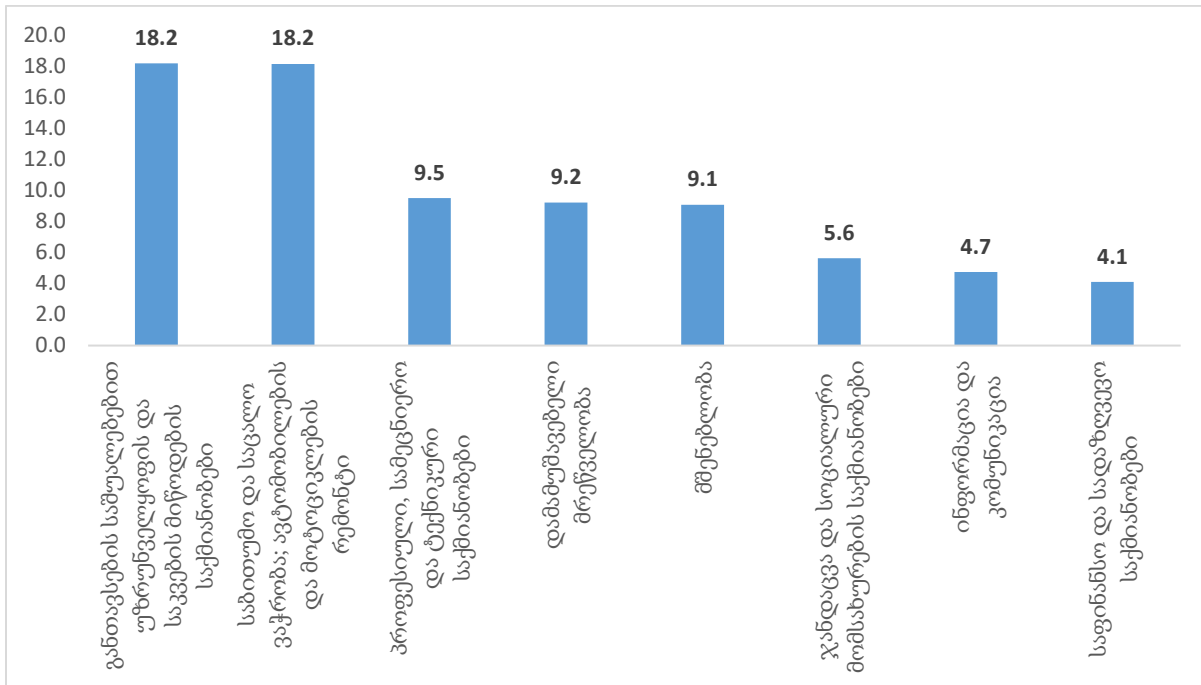
წლის მაჩვენებელთან შედარებით 160%-ითაა გაზრდილი); მოპოვებასა და მშენებლობაზე დასაქმებული მუშებზე (1,423 დასაქმებული - 8.2%, რაც წინა წლის მონაცემთან შედარებით 38%-იანი ზრდაა); მრეწველობის, მშენებლობისა და ტრანსპორტის არაკვალიფიციური მუშებზე (1,190 დასაქმებული - 6.9%); ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებზე (859 დასაქმებული - 5%, წინა წლის მაჩვენებელს 4-ჯერ აღემატება); ფიზიკური და ტექნიკური მეცნიერებების სპეციალისტებზე (770 დასაქმებული - 4.4%, რაც წინა წლის მაჩვენებელთან შედარებით 29%-ითაა გაზრდილი) და საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერებზე საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (542 დასაქმებული - 3.1%). აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ თუ 2016 წელს კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული მოსამსახურეების პროფესიული ჯგუფს მიკუთვნებული უცხო ქვეყნის მხოლოდ 25 მოქალაქე იყო დასაქმებული, 2017 წელს ეს რაოდენობა 4.5-ჯერ გაიზარდა 113 გახდა.

2017 წლის 1 სექტემბრს 2016 წლის 1 სექტემბერთან შედარებით 17.7%-იანი კლება დაფიქსირდა უცხო ქვეყნის მოქალაქეების ისეთ პროფესიულ ჯგუფებზე, როგორცაა: სპეციალისტ-პროფესიონალები განათლების სფეროში და ადმინისტრაციული დამხმარე პერსონალი. 38.4%-ითაა შემცირებული დასაქმებულთა რაოდენობა ლითონგადამამუშავებლები, მანქანათმშენებლები და მონათესავე პროფესიების მუშაკების ჯგუფის წარმომადგენლებზე, ხოლო სამრეწველო დანადგარების ოპერატორები და მონათესავე პროფესიების მუშაკებზე კი 32%-ით. ასევე შემცირებულია (24.8%) მოთხოვნა მძღოლებსა და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორებზე (322 დასაქმებული 2017 წელს).

სექცია 9: დამწყები მუშახელის დაქირავება

„უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნის სტატისტიკური გამოკვლევის“ თანახმად, ბოლო 12 თვის განმავლობაში საწარმოების მხოლოდ 3%-მა (2,924 საწარმო) დაიქირავა პირველი სამუშაოს მაძიებელი, რომლებსაც ახალი დამთავრებული დამთავრებული ჰქონდათ სკოლა, ტექნიკური სასწავლებელი ან უნივერსიტეტი. მათგან პირველი სამუშაოს მაძიებლების დასაქმებით გამოირჩევა განთავსების (18.2%); ვაჭრობისა (18.2%) და პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (9.5%) სფერო, რომელიც აერთიანებს: იურიდიულ და საადრიცხვო, სათაო ოფისების, არქიტექტურული და საინჟინრო, სარეკლამო, ბაზრის გამოკვლევის, ვეტერინალურ, პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკურ საქმიანობებს; ასევე დამამუშავებელი მრეწველობისა (9.2%) და მშენებლობის სექტორებს (9.1%).

დიაგრამა 46. ბოლო 12 თვის განმავლობაში პირველი სამუშაოს მაძიებლების დაქირავების წილი ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით²

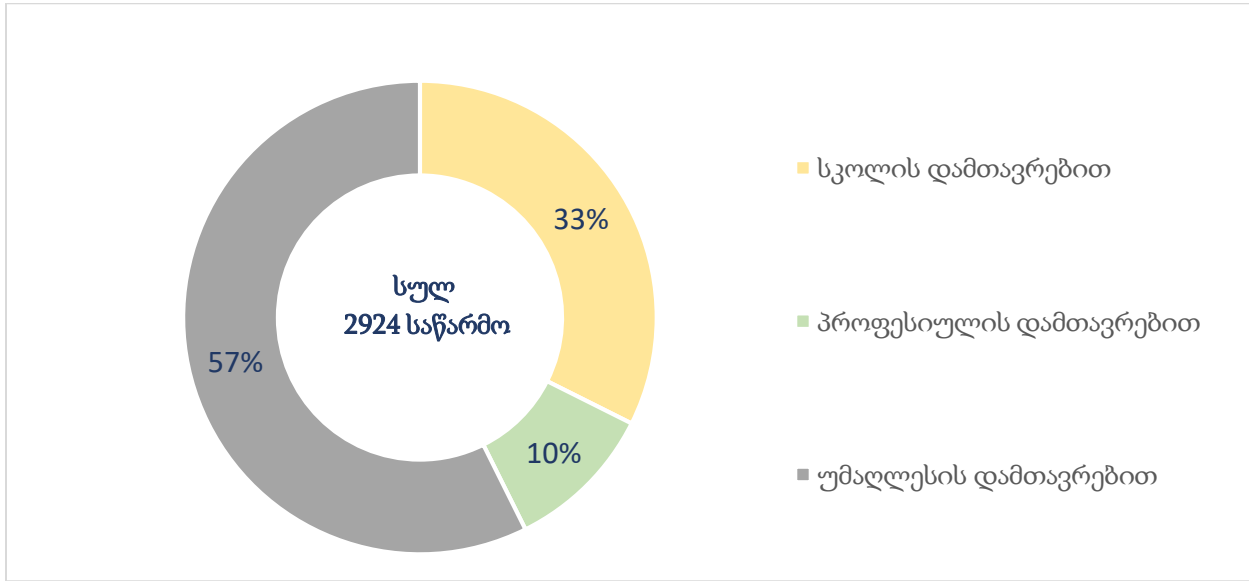
ბოლო 12 თვის განმავლობაში საწარმოების უმრავლესობამ 57% (1,677 საწარმო) დაასაქმა უმაღლესი განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები. მას მოჰყვება საწარმოები 33% (947 საწარმო), რომლებმაც დაასაქმეს საშუალო განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები და საკმაოდ მოკრძალებულია 10% (300 საწარმო) იმ საწარმოების რიცხვი, რომლებმაც დაასაქმეს პროფესიული განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები. აღნიშნული მეტყველებს იმაზე, რომ ერთი მხრივ საწარმოების საქმიანობის სპეციფიკა არ მოითხოვს პროფესიული განათლების მქონე სამუშაო ძალას და ბევრი ადამიანი საქმდება ისეთ საწარმოში, რომლებიც არ მოითხოვენ პირველი სამუშაოს მაძიებლებისაგან განსაკუთრებული ცოდნის ან უნარების ფლობას. შედარებისათვის კვლევის - „თაობა გარდამავალ პერიოდში“ - მონაცემების თანახმად, ახალგაზრდების მხოლოდ 31% მუშაობს სრულებით ან გარკვეულწილად საკუთარი პროფესიით, 34% დასაქმებულია პროფესიული კვალიფიკაციის გაერეშე, ხოლო 35% დასაქმებულია საკუთარი პროფესიისგან განსხვავებულ სფეროში³.

² შენიშვნა: სხვა ეკონომიკური საქმიანობათა სახეები, რომლებიც ვერ მოხვდა დიაგრამაზე ცალკე აღებული მათი წილობრივი მაჩვენებელი არ აღემატება 3.5%-ს ხოლო, რაც ჯამში შეადგენს 21.4%-ს.

³ ფრიდრიხ ებერტის ფონდი (2017), „თაობა გარდამავალ პერიოდში: ახალგაზრდობის კვლევა 2016 - საქართველო“, გვ.37

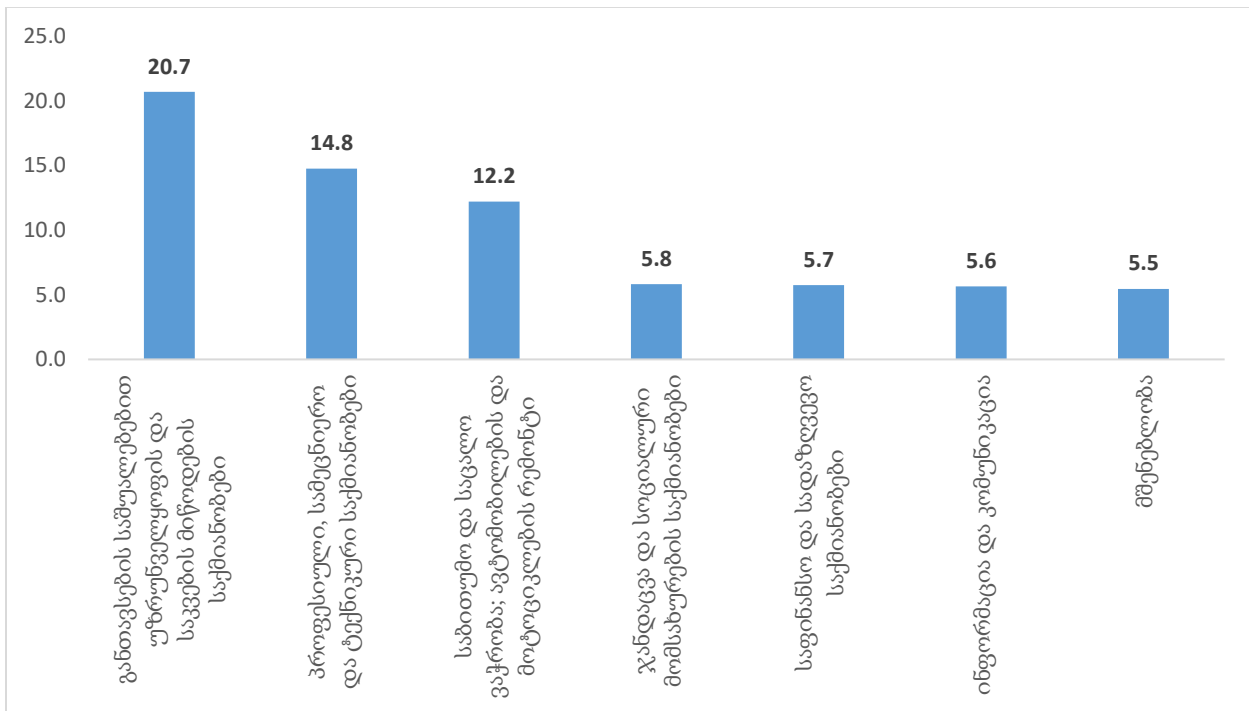

დიაგრამა 47. პირველი სამუშაოს მაძიებლის დასაქმება განათლების მიღწეული დონეების მიხედვით

პირველი სამუშაოს მაძიებლები, რომლებშიც დასაქმდნენ უმაღლესი განათლებით, საწარმოების უმრავლესობა მიეკუთვნება: განთავსების (20.7%); პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (14.8%); ვაჭრობის (12.2%) და ჯანდაცვის (5.8%) სექტორებს.

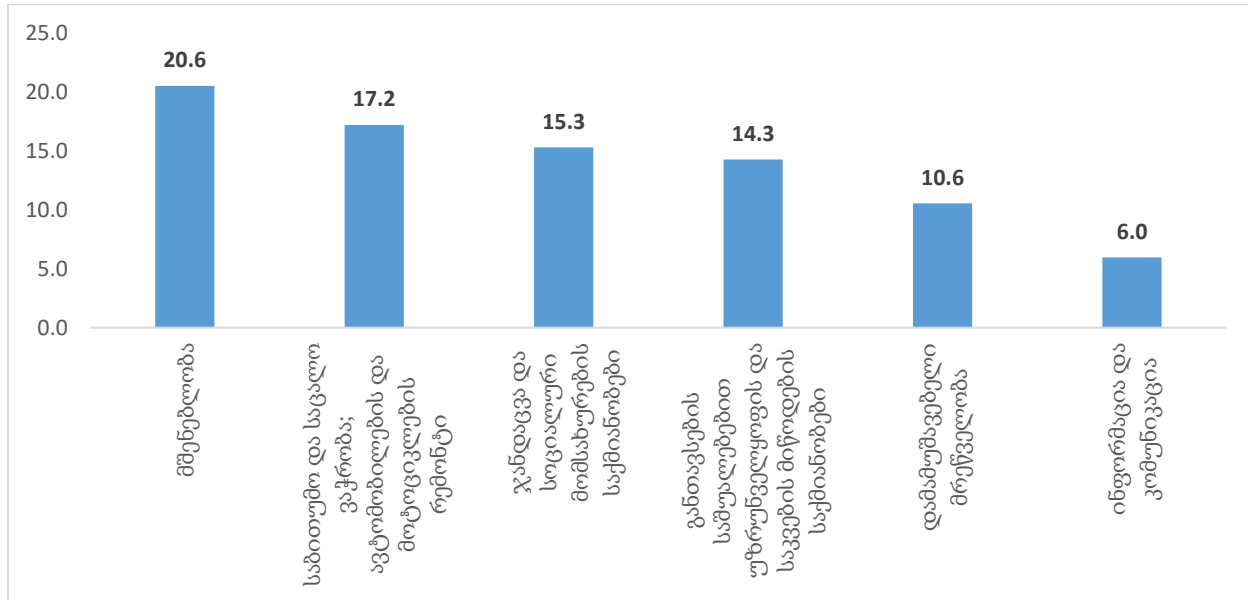
დიაგრამა 48. საწარმოების წილი, რომლებმაც დაასაქმეს უმაღლესი განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები პროფესიული⁴

⁴ შენიშვნა: დანარჩენი ეკონომიკური სექტორების ხვედრითი წილი დასაქმების მიმართებაში ცალკე აღებული არ აღემატება 4.7%-ს, ხოლო მათი ჯამური წილი - 29.7%.

პირველი სამუშაოს მაძიებლები, რომლებიც დასაქმდნენ პროფესიული განათლებით, საწარმოების უმრავლესობა მიეკუთვნება: მშენებლობის (20.6%), ვაჭრობის (17.2%), ჯანდაცვისა (15.3%) და განთავსების (14.3%) სექტორებს.

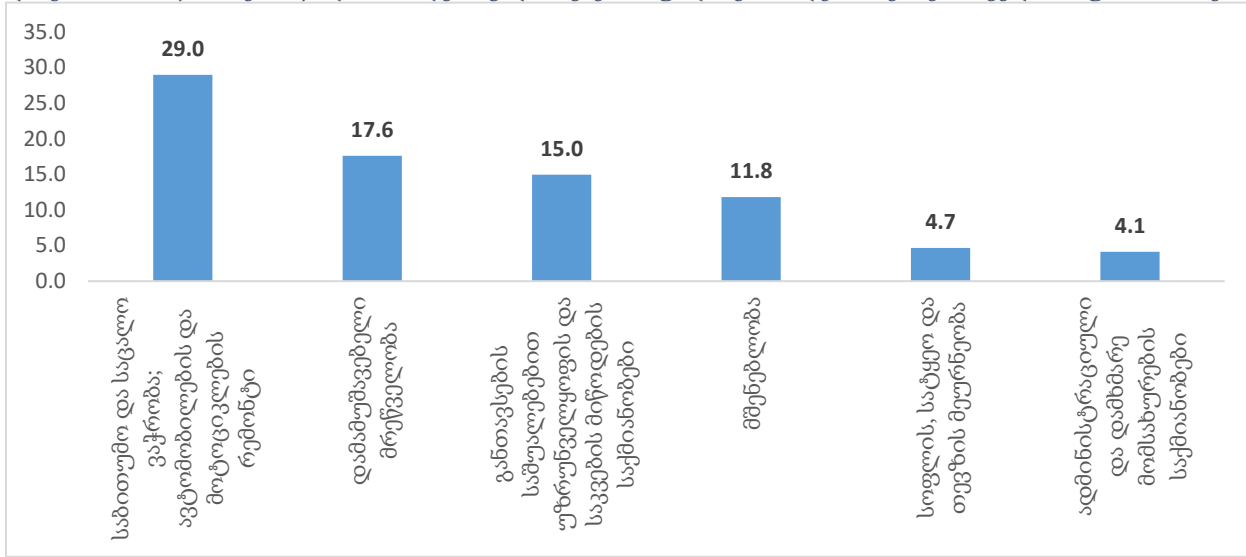
დიაგრამა 49. საწარმოების წილი, რომლებმაც დაასაქმეს პროფესიული განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები⁵

პირველი სამუშაოს მაძიებლები, რომლებიც დასაქმდნენ საშუალო განათლებით, საწარმოების უმრავლესობა მიეკუთვნება: ვაჭრობის (29%), დამამუშავებელი მრეწველობის (17.6%), განთავსებისა (15%) და მშენებლობის (11.8%) სექტორებს.

⁵ შენიშვნა: დანარჩენი ეკონომიკური სექტორების ხვედრითი წილი დასაქმების მიმართებაში ცალკე აღებული არ აღემატება 5.7%-ს, ხოლო მათი ჯამური წილი - 16.1%.

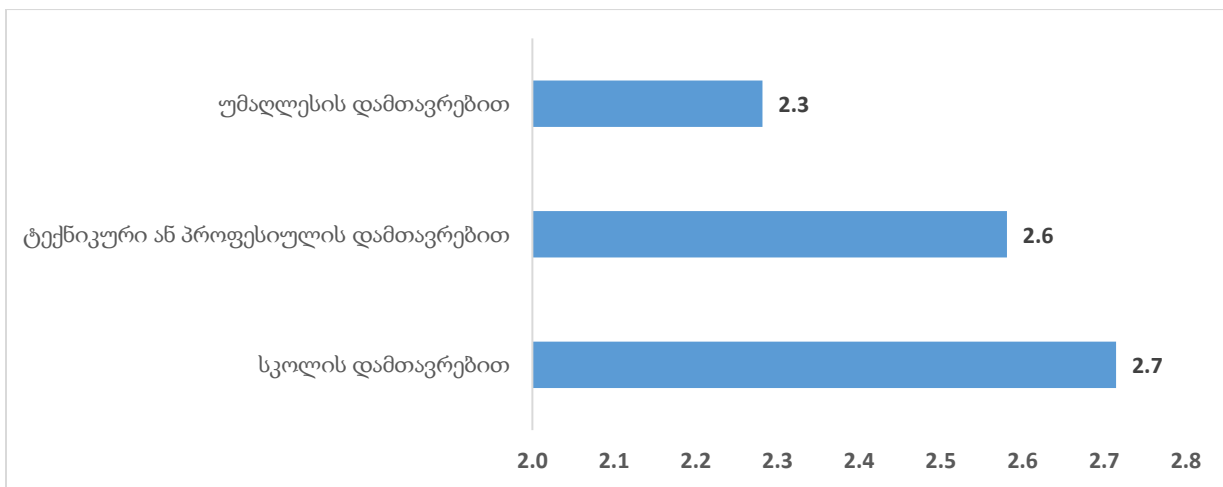
დიაგრამა 50. საწარმოების წილი, რომლებმაც დაასაქმეს საშუალო განათლების მქონე პირველი სამუშაოს მაძიებლები⁶

საწარმოები, სადაც დასაქმდნენ პირველი სამუშაოს მაძიებლები, მათი 64% (1,871 საწარმო) მიდის თბილისზე, ხოლო 34% (1,053 საწარმო) დანარჩენ რეგიონებზე, რაც ამავდროულად თბილისში დასაქმების მეტ შესაძლებლობებზე მეტყველებს.

დამსაქმებლებმა საკმაოდ მაღალი შეფასება მისცეს სამივე კატეგორიის პირველი სამუშაოს მაძიებლებს. განსაკუთრებით მაღალი შეფასება - 2.3 საშუალო ქულა (5 ბალიან სკალაზე, სადაც 1 ნიშნავს ძალიან კარგს, ხოლო 5 - ძალიან ცუდს) - დაიმსახურა პირველი სამუშაოს მაძიებლებმა უმაღლესი დამთავრებით, რაც აისახა დასაქმების მხრივ საწარმოების სიმრავლეში. ორგანიზაციების სიმცირე პირველი სამუშაოს მაძიებლების დასაქმების კუთხით, განპირობებულია არა მხოლოდ მათ მიმართ ნდობის, არამედ ზოგადად ქვეყანაში სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის ნაკლებობით.

დიაგრამა 51. პირველი სამუშაოს მაძიებლების შეფასება (საშუალო ქულა)

⁶ შენიშვნა: დანარჩენი ეკონომიკური სექტორების ხვედრითი წილი დასაქმების მიმართებაში ცალკე აღებული არ აღემატება 2.7%-ს, ხოლო მათი ჯამური წილი - 17.8%.

ძირითადი მიგნებები

❖ სამუშაო ძალის ცვლილება (2016-2017 წ.წ.)

- ✓ 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით წინა წელთან შედარებით საქართველოში მოქმედი არაფინანსური და ფინანსური კორპორაციების მიერ დასაქმებულთა საერთო რაოდენობის **10%-იანი ზრდა** დაფიქსირდა და 790,484 დასაქმებული შეადგინა. **სახეზეა პოზიტიური ტრენდი**, რადგანაც საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების თანახმად, 2016 წელს საქართველოში მოქმედი არაფინანსური და ფინანსური კორპორაციების დასაქმების ზრდა **6.4%-ს** შეადგენდა და 699,600 ადამიანს შეადგენდა.

❖ დასაქმების სტრუქტურა

- ✓ 2017 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით საქართველოში დასაქმების მხრივ ყველაზე დიდი წილით გამოირჩევა:
  - ვაჭრობა (25%), დამამუშავებელი მრეწველობა (11%), მშენებლობა (10%), ჯანდაცვა (9%), ტრანსპორტირება და დასაწყობება (7%) და ტურიზმი (6%)
- ✓ 2017 წელს დასაქმება საგრძნობლად გაიზარდა შემდეგ ეკონომიკურ სექტორებში:
  - ენერგორესურსების მიწოდება (გასამმაგდა), ტურიზმი (44%) და ვაჭრობა (11%).

❖ საწარმოთა მიერ დასაქმებულთა პროფესიული უნარების შეფასება

- ✓ საწარმოთა მიერ **საშუალოზე ცოტა ნაკლებად შეფასდა** დასაქმებულთა (ძირითადი პროფესიული ჯგუფები) ICT უნარები, ლიდერობის, ინფორმაციის გაცნობის, გაანალიზებისა და გადმოცემის უნარები და ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნიჭი (*საშუალოდ „2,9“ ქულა შეფასების „5 ბალიან სკალაზე“, სადაც „5“-ძალიან მნიშვნელოვანი, „1“-ძალიან უმნიშვნელო*).

❖ საწარმოთა მიერ დაქირავების მცდელობა და პრობლემები

- ✓ საწარმოთა 12,5%-ს ჰქონდა **სამუშაო ძალის დაქირავების მცდელობა**:
  - **ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით**: ვაჭრობის (33,5%), დამამუშავებელი მრეწველობის(11,1%), ტურიზმისა (10,3%) და მშენებლობის (8,8%) სექტორებში
  - **პროფესიული ჯგუფების მიხედვით**: საწარმოო და საექსპლუატაციო განყოფილების მენეჯერები საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (15,4%), დირექტორები და მთავარი ხელმძღვანელი პირები (12%), კომერციული საქმიანობის სპეციალისტ-პროფესიონალები (6,5%), მძღოლები და მოძრავი ტექნიკური საშუალებების ოპერატორები (5,7%), ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკები (5,3%),

შინამოსამსახურეები და დალაგებითა და რეცხვით დაკავებული პირები (4,8%)

- ✓ სამუშაო ძალის დაქირავებისას ყველაზე მეტი პრობლემაა კვების პროდუქტების მწარმოებელი პროფესიების მუშაკებისა და ზოგადად „ლურჯ საყელოიან“ სამუშაო ძალის დაქირავებისას, ხოლო ნაკლები პრობლემები დაფიქსირდა „თეთრსაყელოიანების“ დაქირავების მცდელობისას.

❖ **საწარმოთა მიერ ვაკანსიის შევსებისას პროფესიული უნარების შეფასება**

- ✓ ვაკანსიის შევსებისას ძირითად ხელისშემშლელ ფაქტორებად დასახელდა: აპლიკანტების არაკვალიფიციურობა (36.5%), გამოცდილების ნაკლებობა (22.1%) და არასაკმარისი ანაზღაურება (23.6%). ამასთან, ძირითადი პრობლემა, რომელიც ექმნებათ საწარმოებს ახალი კადრის აყვანისას კვალიფიკაციასთან მიმართებით - ტექნიკური უნარ-ჩვევების არცოდნაა, რომლებიც დაკავშირებულია დაწესებულებაში გამოყენებულ კონკრეტულ აღჭურვილობასთან ან პროცესებთან (30,5%);
- ✓ **ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით:** ყველაზე მეტად პრობლემურია სათანადო კადრის შერჩევა საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში (გამოკითხულთა 30%). ასევე, ტურიზმის (11,3%), დამამუშავებელი მრეწველობის (11%), მშენებლობისა(9,6%) და ტრანსპორტის (8,8%) სექტორებში.
- ✓ **პროფესიული ჯგუფების მიხედვით:**
  - სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებებისა და ჯანდაცვის (გამოკითხულთა 6,5%), განათლების (2,4%) და კომერციული საქმიანობის (3,8%) სფეროში სპეციალისტ-პროფესიონალების უმრავლესობას ძირითადად პრობლემები აქვთ ჯგუფური მუშაობის უნარებთან მიმართებით;
  - ფიზიკის, მათემატიკისა და საინჟინრო მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალები (1,5%) განიცდიან ICT უნარების ნაკლებობას;
  - ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკებსა და მოდელებს (2,8%), გამყიდველებსა და საქონლის დემონსტრატორებს (13,7%) აქვთ ტექნიკური უნარ-ჩვევების ნაკლებობა;
  - კვების პროდუქტების მწარმოებელი და მონათესავე პროფესიების მუშაკები განიცდიან როგორც ტექნიკური უნარ-ჩვევების (13,7%), ასევე ახალი ინფორმაციებისა და უნარების შეძენის ნაკლებობას (10,7%);
  - კლიენტების ინფორმირებით დაკავებული სფეროს წარმომადგენლების უმრავლესობას აქვს გამოთვლის, წაკითხვის, მონაცემებისა და ცხრილების გამოყენებისა და ინფორმაციის გაცნობის, გაანალიზებისა და გადმოცემის უნარების ნაკლებობა (2,8%).

❖ სამუშაო ძალის განვითარება

- ✓ გამოკითხული საწარმოების მხოლოდ 5%-ს აქვს ბოლო 12 თვის განმავლობაში მონაწილეობა მიღებული ტრენინგებში. აქედან, საწარმოთა 71.3%-ს თვითონ აქვს ტრენინგი ჩატარებული, ხოლო 55% თავად საწარმოთა მიერ დაფინანსდა;
- ✓ ეკონომიკური საქმიანობათა სახეების მიხედვით ტრენინგებში ყველაზე აქტიურად მონაწილეობენ ვაჭრობის (22%), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობების (14%), ჯანდაცვისა (10%) და ტრანსპორტის (9%) სფეროს წარმომადგენლები;
- ✓ საწარმოთა 54% ფლობს ინფორმაციას შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სახელმწიფო პროგრამის შესახებ, რომლის მიზანია სამუშაოს მაძიებელთა დასაქმების ხელშეწყობა. ამასთან, საკმაოდ მოკრძალებულია საწარმოების მიერ ამ პროგრამებით სარგებლობის ხვედრითი წილი (დაახლოებით 5%).

❖ სამუშაო ძალის დაქირავება

- ✓ საწარმოების 10% აპირებს ახალი თანამშრომლების დაქირავებას (01.09.2017 მდგომარეობით 18,868 ვაკანსია). მუშახელის გაზრდის ძირითად მიზეზად წარმოების გაზრდა (85%) დაფიქსირდა;
- ✓ ახალი თანამშრომლების დაქირავების მხრივ ყველაზე აქტიურია:
  - ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით: საბითუმო და საცალო ვაჭრობა (30,6%) და დამამუშავებელი მრეწველობა (11,4%)
  - პროფესიული ჯგუფების მიხედვით: საფინანსო და გაყიდვების სფეროს დამხმარე პერსონალების (16,1%), საზოგადოებრივი და მონათესავე მეცნიერებების სპეციალისტ-პროფესიონალებისა (7,5%) და ინდივიდუალური მომსახურებისა და დაცვის სამსახურის მუშაკების ჯგუფები (6,1%).

❖ საწარმოთა დამოკიდებულება პროფესიული განათლებისადმი

- ✓ საწარმოების 13,7%-ს ჰყავს პროფესიული განათლების მქონე ადამიანი დასაქმებული;
- ✓ პროფესიული განათლების მქონე ადამიანები ძირითადად დასაქმებულები არიან ვაჭრობის (19,4%), დამამუშავებელი მრეწველობისა (15%) და ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობებში (14,6%);
- ✓ საწარმოების მხოლოდ 1% (953 საწარმო) თანამშრომლობს პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან;
- ✓ საწარმოების მხრიდან პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობა ყველაზე მაღალია დამამუშავებელი მრეწველობის (15%), ინფორმაცია და კომუნიკაციისა (13,4%) და ტურიზმის (12%) დარგებში;

- ✓ საწარმოების მხრიდან პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობის ყველაზე გავრცელებული ტიპი არის სტუდენტებისთვის საწარმოო პრაქტიკის შეთავაზება (53,6%);
- ✓ საწარმოთა მხოლოდ 5,9%-ს აქვს საჭიროება/მზაობა/სურვილი უახლოეს მომავალში პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებასთან თანამშრომლობისა. ამასთან, თანამშრომლობის საჭიროების/მზაობის ყველაზე მაღალი სურვილი დაფიქსირდა ვაჭრობის (62%), მშენებლობისა (9%) და დამამუშავებელი სფეროს (6%) დარგებში;
- ✓ გამოკითხული საწარმოებიდან 953 თანამშრომლობს პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, თანამშრომლობის შედეგად 423 ადამიანი დასაქმებული (44,4%);
- ✓ გამოკითხული საწარმოების მხოლოდ 15,4% სრულიად ენდობა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში მიღებულ ცოდნას, თითქმის ნახევარი (46,9%) კი მეტნაკლებად ენდობა;
- ✓ გამოკითხული საწარმოების უმრავლესობას (44%) სახელმწიფოს მიერ ინვესტიციების ჩადება პრიორიტეტულად მიაჩნია პროფესიულ განათლებაში;
- ✓ საწარმოში/ორგანიზაციაში დასაქმებული პროფესიული განათლების მქონე პირების პროფესიული უნარების შეფასება 5 ბალიან სკალაზე, სადაც „5“ ნიშნავს სრულიად დამაკმაყოფილებელს, საკმაოდ მაღალია. განსაკუთრებით მაღალ დონეზეა იმ ტექნიკური უნარ-ჩვევების ცოდნა, რომლებიც დაკავშირებულია დაწესებულებაში გამოყენებულ კონკრეტულ აღჭურვილობასთან ან პროცესებთან

❖ უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა დასაქმება

- ✓ 2017 წელს 2016 წელთან შედარებით უცხო ქვეყნის მოქალაქე დასაქმებულთა საერთო რაოდენობა გაიზარდა 17%-ით და სულ 17330 კაცი შეადგინა (მთლიანი დასაქმების 2.2%);
- ✓ უცხო ქვეყნის მოქალაქის დასაქმების ძირითად მიზეზად დასახელდა საწარმოს უცხოელი დამფუძნებელი/მენეჯმენტი (65,8%) და ის, რომ საწარმო წარმოადგენს უცხო ქვეყნის საწარმოს ფილიალს (17,3%);
- ✓ უცხო ქვეყნის მოქალაქეები ძირითადად დასაქმებულებია მშენებლობაში, საბითუმო და საცალო ვაჭრობასა და ტურიზმის დარგებში;
- ✓ უცხო ქვეყნის მოქალაქეები ძირითადად დასაქმებულები არიან მიკრო (46,9%) ზომის საწარმოებში, ხოლო მსხვილსა (24,2%) და მცირეში (20,9%) თითქმის პროპორციულად არის გადანაწილებული;
- ✓ საქართველოში დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეების უმეტესობა (79,3%) თბილისზე მოდის.

❖ პირველი სამუშაოს მაძიებლის დაქირავება

- ✓ გამოკითხული საწარმოების მხოლოდ **3%-მა** დაიქირავა პირველი სამუშაოს მაძიებელი;
- ✓ ეკონომიკური სექტორების მიხედვით პირველი სამუშაოს მაძიებლების დასაქმებით გამოირჩევა ტურიზმისა (18%) და ვაჭრობის (18%) სფერო, ასევე პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობებისა (10%) და დამამუშავებელი მრეწველობის (9%) დარგები;
- ✓ განთლების მიღწეული დონის მიხედვით უმაღლეს დამთავრებული პირველი სამუშაოს მაძიებლების დასაქმების მაჩვენებელი (57%) უფრო მაღალია ვიდრე სკოლისა (33%) და პროფ. სასწავლების (10%) კურსდამთავრებულების.

დამსაქმებლების შეფასება დასაქმებული პირველი სამუშაოს მაძიებლების მომზადების მიმართ საშუალოდ კარგია (2.5 ქულა 5 ბალიან სკალაზე, სადაც „1“ ნიშნავს ძალიან კარგს).

დანართები

დანართი 1. დასაქმებულთა განაწილება ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

სექციის სახელწოდება	1.09.2017 წლის მდგომარეობით	ხვედრითი წილი (%)
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	196503	24.9
დამამუშავებელი მრეწველობა	90815	11.5
მშენებლობა	82939	10.5
ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	72308	9.1
ტრანსპორტირება და დასაწყობება	56646	7.2
განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები	50204	6.4
ელექტროენერჯის, აირის, ორთქლის და კონდიციონირებული ჰაერის მიწოდება	40713	5.2
საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები	39793	5.0
ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები	25188	3.2
განათლება	24441	3.1
უმრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები	19620	2.5
ინფორმაცია და კომუნიკაცია	19270	2.4
პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	19025	2.4
ხელოვნება, გართობა და დასვენება	15476	2.0
წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები	13580	1.7
სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა	10907	1.4
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	8153	1.0
სხვა სახის მომსახურება	4903	0.6
სულ	790484	100.0

დანართი 2. ორგანიზაციების რაოდენობა ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

სექციის სახელწოდება	ორგანიზაციების რაოდენობა
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	57010
მშენებლობა	7464
დამამუშავებელი მრეწველობა	6899
ტრანსპორტირება და დასაწყობება	4620
უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები	4583
განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები	3341
პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	2293
საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები	2058
ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები	1996
ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	1262
ინფორმაცია და კომუნიკაცია	1215
განათლება	1082
ხელოვნება, გართობა და დასვენება	829
სხვა სახის მომსახურება	681
სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა	535
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	440
ელექტროენერჯის, აირის, ორთქლის და კონდიციონერული ჰაერის მიწოდება	129
წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები	98
სულ	96536

დანართი 3. დასაქმების ცვლილება ეკონომიკურ საქმიანობათა სახეების მიხედვით

სექციის სახელწოდება	რაოდენობრივი ცვლილება	პროცენტული ცვლილება
ელექტროენერჯის, აირის, ორთქლის და კონდიციონირებული ჰაერის მიწოდება	27172	200.7
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	19130	10.8
განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები	15337	44.0
დამამუშავებელი მრეწველობა	4685	5.4
ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	2590	3.7
საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები	2435	6.5
ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები	2135	9.3
ტრანსპორტირება და დასაწყობება	2027	3.7
განათლება	718	3.0
მშენებლობა	707	0.9
წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები	342	2.6
სხვა სახის მომსახურება	322	7.0
უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები	186	1.0
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	180	2.3
პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	176	0.9
ინფორმაცია და კომუნიკაცია	-634	-3.2
სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა	-840	-7.2
ხელოვნება, გართობა და დასვენება	-6373	-29.2

დანართი 4. მრეწველობაში განხორციელებული ინვესტიციები ფიქსირებულ აქტივებში ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით

წელი	მრეწველობა – სულ	სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	დამამუშავებელი მრეწველობა	ელექტრო-ენერჯის, აირის ორთქლის და კონდიციონერული ჰაერის	მათ შორის:			წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუთავების საქმიანობები
					ელექტრო-ენერჯის წარმოება, გადაცემა და განაწილება	აირის წარმოება; აირისგერი სათბობის განაწილება	ორთქლის და კონდიციონერული ჰაერის მიწოდება	
	მლნ. ლარი							
2014	1186.9	22.3	434.6	606.2	595.5	10.7	0.0	123.8
2015	820.4	54.7	365.4	329.5	293.9	35.6	0.0	70.8
2016	1211.6	41.1	450.1	670.3	642.8	27.6	...	50.1

დანართი 5. ტურიზმის სფეროებში პროდუქციის მთლიანი გამოშვება (მლნ. ლარი)

	I 16	II 16	III 16	IV 16	2016	I 17*	II 17*	III 17*
სასტუმროებისა და კემპინგების მომსახურება	115.4	139.8	188.7	160.1	604.0	144.9	181.1	262.5
რესტორნების, ბარების, სასადილოების მომსახურება და მზა საკვების მიწოდება	251.4	263.9	277.4	337.8	1,130.5	271.2	308.4	293.5
სარკინიგზო ტრანსპორტი	26.8	23.4	27.6	25.9	103.6	24.5	22.0	26.2
სხვა სახმელეთო ტრანსპორტი და საზღვაო და კაბოტაჟური წყლის ტრანსპორტი	164.9	226.7	240.2	126.1	757.9	178.0	243.4	292.5
საჰაერო ტრანსპორტი	42.3	50.7	69.8	47.1	210.0	46.1	67.6	98.7
სამოგზაურო ბიუროებისა და ტურისტული აგენტების საქმიანობა; ტურისტებისათვის დახმარების აღმოჩენა	215.6	222.8	251.9	230.4	920.7	204.2	230.4	263.2
სულ, ტურიზმის სფეროებში პროდუქციის მთლიანი გამოშვება	816.4	927.3	1,055.7	927.4	3,726.8	868.8	1,052.7	1,236.7
ქვეყნის პროდუქციის მთლიანი გამოშვება საბაზისო ფასებში, (მლნ. ლარი)	11,195.5	12,547.0	13,626.1	14,293.7	51,662.3	12,509.7	13,962.5	15,225.8
ტურიზმის სფეროების წილი ქვეყნის მთლიან გამოშვებაში (%)	7.3	7.4	7.7	6.5	7.2	6.9	7.5	8.1

წყარო: საქსტატი

დანართი 6. მილიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდა (წინა წლის შესაბამისი პერიოდი = 100)

	NAC E	I 16	II 16	III 16	IV 16	2016	I 17*	II 17*	III 17*
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა და სატყეო მეურნეობა; თევზჭერა, მეთევზეობა	A+B	98.9	99.7	102.9	99.3	100.3	96.0	98.2	97.2
სამთომოპოვებითი მრეწველობა	C	127.4	127.6	103.2	87.8	109.5	102.8	108.4	110.6
დამამუშავებელი მრეწველობა	D	105.4	111.3	100.9	100.2	104.3	106.9	99.0	104.2
ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	E	100.2	101.5	104.3	112.4	104.9	100.4	99.3	105.0
პროდუქციის გადამამუშავება შინამეურნეობების მიერ	-	99.7	105.0	107.0	102.8	104.0	99.0	99.0	96.4
მშენებლობა	F	111.9	113.5	109.7	106.2	110.0	113.0	114.0	109.3
ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	G	105.0	100.2	101.9	103.1	102.4	105.3	104.1	109.3
სასტუმროები და რესტორნები	H	110.9	111.3	114.6	114.2	112.9	110.3	112.9	112.6
ტრანსპორტი	I1	97.8	95.3	94.7	100.7	97.0	107.5	107.4	103.8
კავშირგაბმულობა	I2	100.3	97.8	94.9	95.3	96.9	107.0	106.9	104.9
საფინანსო საქმიანობა	J	108.5	109.9	110.2	110.5	109.7	106.9	107.0	107.2
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	K	106.9	100.5	108.2	107.5	105.9	106.2	108.1	106.3
საკუთარი საცხოვრისის გამოყენების პირობითი რენტა	K1	103.0	100.3	106.9	99.0	102.2	105.5	105.9	100.8
სახელმწიფო მმართველობა	L	101.6	104.4	100.8	100.4	101.7	100.5	105.4	105.1
განათლება	M	103.1	102.1	101.3	105.2	103.1	104.3	104.7	100.6
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	N	106.1	100.8	98.0	101.3	101.4	106.3	100.2	100.8
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	O	92.6	102.2	107.0	102.5	101.0	105.0	101.3	101.6
შინამოსამსახურის საქმიანობა და შინამეურნეობების საქმიანობა, დაკავშირებული საქონლისა და მომსახურების წარმოებასთან საკუთარი მოხმარებისათვის	P	93.9	111.6	93.6	99.5	99.0	97.2	101.3	95.7
ფინანსური შუამავლობის მომსახურების არაპირდაპირი შეფასება	-	110.6	111.2	107.0	107.0	109.1	101.3	101.9	107.7
მშპ საბაზისო ფასებში	-	103.4	103.4	102.9	102.9	103.1	105.0	104.4	104.7
გადასახადები პროდუქციაზე	-	100.2	101.4	100.9	102.5	101.3	106.8	107.7	102.5
სუბსიდიები პროდუქციაზე	-	100.2	105.5	101.2	106.4	103.4	102.3	105.8	105.8
მშპ საბაზრო ფასებში	-	102.9	103.1	102.6	102.8	102.8	105.3	104.9	104.4
მშპ დეფლატორი	-	104.9	102.6	104.6	104.7	104.2	106.6	106.1	106.6

წყარო: საქსტატი

დანართი 7. პროფესიულ ჯგუფებში დასაქმებულთა რაოდენობის განაწილება სქესისა და განათლების მიღწეული დონის მიხედვით, 2016-2017 წლების 1 სექტემბრის მდგომარეობით, ISCO 88-ის 1 ნიშნა დონეზე

ISCO-ს კოდები	ISCO-ს კოდები	დასაქმებულთა რაოდენობა, სულ (01.09.2017 მდგომარეობით)	ქალი					კაცი				
			რაოდენობა 01.09.2017 მდგომარეობით	განათლების მიღწეული დონე 01.09.2017 მდგომარეობით			რაოდენობა 01.09.2016 მდგომარეობით	რაოდენობა 01.09.2017 მდგომარეობით	განათლების მიღწეული დონე 01.09.2017 მდგომარეობით			რაოდენობა 01.09.2016 მდგომარეობით
				საშუალო	პროფესიული	უმაღლესი			საშუალო	პროფესიული	უმაღლესი	
1	ხელმძღვანელი პირები და მენეჯერები	159226	45379	7040	2764	35575	42764	113847	18574	4923	90350	109677
2	სპეციალისტ-პროფესიონალები	134468	76654	2427	7543	66683	76971	57814	2529	3197	52088	48661
3	სპეციალისტები და დამხმარე პერსონალი	106051	46195	9506	9003	27686	42505	59857	10997	9325	39535	45345
4	ოფისის პერსონალი	81233	51874	6983	4032	40859	48380	29359	5220	2222	21918	27573
5	მომსახურების სფეროსა და სავაჭრო დაწესებულებების მომსახურე პერსონალი	81080	39433	15507	7311	16615	35673	41648	20742	6424	14482	36496
6	სოფლის მეურნეობისა და მეთევზეობის დარგის კვალიფიციური მუშაკები	4065	1465	1037	180	248	1337	2600	1947	295	358	1971
7	ხელოსნები და მონათესავე პროფესიების მუშაკები	75441	9627	5356	2012	2259	10285	65815	36461	17575	11778	60427
8	სამრეწველო მანქანებისა და მოწყობილობების ოპერატორები და ამწყობები	55092	4115	1609	1558	947	3874	50977	29538	11832	9607	45727
9	არაკვალიფიციური მუშები	93827	37607	29108	4007	4492	31595	56221	43034	6464	6723	50928